

(Roman)

Paulo Koelio 1947-nji ýylda Braziliýanyň Rio-de Žaneýro şäherinde dünýä indi. Ýazyjylyk bilen çynlakaý meşgullanmak kararyna gelmezden öň dramaturg, teatr režissýory bolup işledi.

Ilkinji uly seslenme döreden «Zýýarat» atly romany 1987-nji ýylda neşir edildi.

1988-nji ýylda neşir edilen «Alhimik» atly romany bolsa Paulo Koelionyň ussat Gabriel Garsia Markesden soň, dünýäniň iň köp okalýan latyn amerikaly ýazyjysy diýlip ykrar edilmegine getirdi. P. Koelionyň häzirki güne çenli 16 kitaby neşir edildi. Ýazyjynyň iň meşhur eserleri «Brida», «Walkiriýa», «Piedra derýasynyň kenarynda oturdym, agladym», «Bäşinji dag» we «Weronika amanadyny tabşyrmak isleýär» ýaly romanlary hasaplanylýar. Onuň «Alhimik» romanynyň dürli dillerde neşir edilen umumy nusgalygy 300 milliondan hem geçdi. Ýazyjy bu eseri üçin dürli ýurtlaryň edebiýat baýraklaryna mynasyp boldy.

Häzirki döwürde P. Koelio aýaly Kristina bilen Rio-de Žaneýroda ýaşaýar.

Şunlukda, ýazyjynyň meşhur «Alhimik» romanynyň terjime edilen dilleriniň sany ýene-de artdy — ol türkmen dilinde ilkinji gezek çap edilýär.

Alhimik

Giriş

Ýekeje sözi-de toslama bolmadyk «Jadygöýüň gündeligi» atly eserimden tapawutlylykda, «Alhimigiň¹» göçme manyly kitapdygyny okyja habar bermegi borjum hasaplaýaryn. Ömrümiň on bir ýylyny alhimiýany öwrenmäge bagyşladym. Jadygöýlik bilen ýaňy meşgullanyp başlan adamy, metaly altyna öwürüp boljakdygy ýa-da Dirilik Suwuny ýasamagyň mümkindigi hakdaky pikiriň bir özi hem çakdanaşa imrindirip biler. Dirilik Suwuny tapmak pikiriniň maňa has güýçli täsir edendigini boýnuma almalydyryn, çünki haçanda bolsa bir wagt bar zadyň soňunyň geljekdigi hakdaky pikir Hudaýyň bardygyna akyl ýetirýänçäm we ony kalbym bilen tassyklaýançam, maňa çekip-çydap bolmajak bir hakykat bolup görünýärdi Zemindäki ömrümüzizi uzak-uzak ýyllara ýetirmäge ukyply haýsydyr bir suwuklygy ýasamagyň mümkindigini bilip, ömrümi şol dermanyň ugrunda pida etmegi ýüregime düwdüm. Men bu işe ýetmişinji ýyllaryň başlarynda, durmuşda uly özgertmeleriň amala aşyrylýan eýýamynda baş goşdum. Şol döwürde heniz alhimiýa boýunça çynlakaý ylmy şler ýokdy. Men, şu kitabyň gahrymanlarynyň biriniň özüni alyp barşy ýaly edip, ujypsyzja baýlygymy daşary ýurtlarda neşir edilen kitaplary satyn almak üçin, wagtymy bolsa şol kitaplardaky çylşyrymly göçme manyly sözleriň manysyny tirmäge harçladym. Rio-de-Žaneýroda Beýik Eser bilen çynlakaý meşgullanýan iküç sany alymyň salgyny alan hem bolsam, olar meniň bilen duşuşmak islemediler. Men özlerini alhimik diýip atlandyrýan, barlaghanalara eýe bolan we ummasyz baýlygyň öwezine öz sungatynyň syryny açyp biljekdiklerini aýdýan adamlar bilen hem duşuşdym. Men şindi olaryň maňa

PAULO KOELIO

¹ Alhimik – alhimiýa bilen meşgullanýan adam. «Alhimiýa» sözi grek dilindäki «chemeia» sözi bilen baglanyşdyrylýan «al-kimiýa» diýen arap sözünden ýasalypdyr. Alhimiýa Günbatar Ýewropada giçki orta asyr eýýamynda giňden ýaýran ýarym ylmy, ýarym jadygöýlük häsiýetli mistiki taglymatdyr. Ol ylmy himiýanyň gözbaşynda durmak bilen, adaty metallary altyna we kümşe öwürmegiň, ähli keselleriň dermanyny tapmagyň täsin serişdesi hasap edilýän pelsepe daşyny agtaryp tapmaga gönükdirilendir.

öwretmekçi bolýan zatlary barada özüleriniň hem jinnek ýaly düşünjeleriniň bolmandygyna akyl ýetirýärin.

Meniň yhlasym we odukmagym boşuna gitdi. Sansyz nyşanlardan: aždarhalardan, Günlerden, Aýlardan hyryn-dykyn bolan alhimiýa okuw kitaplarynda yşarat dili bilen tekrarlanýan zatlaryň birini hem amala aşyrmak başartmady. Ümzügimiň ters tarapadygy baradaky güman meni bir pursat hem terk etmeýärdi, çünki göçme manyly nyşanlaryň dili olara ýalňyş düşünilmegi üçin giň ýol açýardy. 1973-nji ýylda, agtaryşlarymyň bir ädim hem öňe ilerlemändigini sebäpli umytdan düşmek bilen uly bir jogapkärçiliksizlige baş urdum. Şol döwürde Matu-Grossu ştatynyň Bilim müdirliginiň maňa teatr sungaty boýunça sapak bermegi teklipli etmegi bilen, Zümerret Skrižal mowzugy boýunça «barlaghana» sahna oýunlaryny goýmaga öz talyplarymy çekdim. Bu maňa arzan düşmedi. Şular ýaly synanyşyklar jadygöýlügiň typançak zemininde aýak üstünde durjak bolup edýän beýleki synanyşyklarym bilen birlikde, bary-ýogy bir ýyl geçeninden soňra, «Başlangyjy bar zadyň ahyry hem bolýar» diýen atalar sözüniň dogrudygyna öz tejribämde göz ýetirmegime sebäp boldy. Ömrümiň şondan soňky alty ýylynda mistika bilen bagly zatlaryň hemmesine ynam etmämi düýbünden diýen ýaly goýdum. Bu ruhy sürgün mahaly özüm üçin zerur bolan birnäçe möhüm açyş etdim: biz haýsydyr bir hakykat bilen diňe ony tüýs ýüregimizden ret edenimizden soň ylalaşýarys; ykbalyňdan gaçyp gutuljak gümanyň ýok; Haktagala hasaby berk soraýar, ýöne onuň rehmeti çäksiz.

1981-nji ýylda men öz Halypamy tapdym. Öňki terk eden ýoluma gaýtaryp getirmek şonuň nesibesi eken. Onuň aýak diräp durmagy bilen, kellämi etegime salyp, alhimiýany öwrenip başladym. Bir gezek agşamara, telepatiýa bilen meşgullanyp ýagşy surnuganymdan soňra, men ondan alhimikleriň öz pikirlerini şeýle çylşyrymly we gümürtik beýan edişleriniň sebäbini soradym.

— Alhimikleriň üç hili topary bar, — diýip, ol jogap bermäge başlady. — Olaryň käbirleri näme bilen meşgullanýandyklaryny bilmeýändigileri üçin gümürtiklige ýykgyň edýärler. Beýlekiler ony bilýärler, ýöne şonuň bilen birlikde alhimiýanyň diliniň adamyň aňyna däl-de, kalbyna täsir edýändiginden hem olar habarly.

— Üçünji topar barada näme diýersiň? — diýip, men ýene sowal berdim.

— Üçünji topara girýänler alhimiýa barada hiç zat eşitmedik hem bolsalar, olar ömürlerini orta goýup, Pelsepe Daşyny tapmagy başardylar.

Şu gürrüñçilikden soňra ikinji topara girýän Halypam maňa alhimiyadan sapak bermegi ýüregine düwdi. Onuň göçme manyly nyşanlardan ybarat bolan we kân gezek aňymy garjaşdyran, meni şeýle birahat edýän diliniň Jahanyň Kalbyna ýada Ýunguň atlandyryşy ýaly, «köpçülikleýin aňsyzlyk» diýilýänine akyl ýetirmegiň ýeke-täk ýoludygyna göz ýetirdim. Men Öz Ýolumy tapdym we Hudaýyň Sypatlaryny — örän sadadyklary sebäpli aň-düşünjämiň kabul etmejek bolup çytraşan hakykatlaryny aňşyrmaga başladym. Men Ýaradylyşyň Beýik Syryna akyl ýetirjek bolmagyň saýlantgy kişileriň däl-de, Ýeriň ýüzünde ýaşaýanlaryň ählisiniň wezipesidigini bildim. Ýaradylyşyň Beýik Syry biziň önümüzden mydama ýumurtganyň we suwuklyk guýlan gabyň şekilinde çykaýanok, ýöne her birimiziň Jahanyň Kalbyna aralaşmaga ukyplydygymyz barada birjik hem şübhelenmese bolar.

Göçme mana eýe bolan «Alhimigi» hem şu sebäbe görä göçme manyly kitap hasaplamaly. Men onuň sahypalarynda diňe bir şu mesele boýunça öwrenen zatlarymy beýan etmek bilen çäklenmän, eýsem, Ählumumy Dilde gürlmegi başaran Hemingueý, Bleýk, Borhes (ol hem hekaýalarynyň birinde Persiýa bilen bagly bir wakany beýan edipdi), Malba Tagan ýaly uly ýazyjylara mynasyp baha bermäge çalyşýaryn.

Has uzalyp barýan sözbaşymyň ahyrynda Halypamyň alhimikleriň üçünji toparyna kimi degişli hasaplandygyny düşündirmek maksady bilen, onuň bir gezek barlaghanada wagtymyz maňa gürrüň beren wakasyny ýatlaýyn.

Bir gezek Merýem enemiz körpeje Isany elinde göterip, monahlaryň ýaşaýan mekanlarynyň birine baryp görmekçi bolupdyr. Badyhowa monahlar hatara düzlüp, her biri gezekli-gezegine onuň hormatyna öz başarnyklaryny görkezmäge başlapdyrlar. Biri öz ýazan şygryny okapdyr, beýlekisi Injili çuňňur öwrenendigini görkezmäge çalşypdyr, ýene biri ýagşyzadalaryň hemmesiniň atlaryny sanap beripdir. Olar güýçleriniň ýetişine we başarnyklaryna görä Bibi Merýemi we körpeje Isany şeýdip hormatlapdyrlar. Iň soňunda gezek Mukaddes Kitapda ýazylanlary hem ýat tutup bilmeýän egnigysyk we nebsagyrgynç bir monahjyga ýetipdir. Onuň ene-atasy sowatsyz bolup, sirkde çykyş edýän ekenler we ogullaryna diňe şarjagazlary birlikde zyňyp gapmagy we beýleki hokgalary öwredipdirler. Gezek şoňa ýeten mahaly, monahlar dabarany tamamlamakçy bolupdyrlar, çünki ol Bibi Merýeme suwutly bir zat aýdyp bilmejekdi. Onuň elinden geläýjek zat diňe şu monastyryň abraýyny ýere çalmakdy. Ýöne bu monahjyk Merýem enemize we körpeje Isa özüniň başaryanja bir zadyny bagyşlamasa ynjalmajagyny duýupdyr.

Ine, ol meslekdeşleriniň gyjytly nazarynyň astynda has hem aljyrap, kisesinden birnäçe apelsin çykarypdyr we şolary zyňyp-gapmaga başlapdyr, ýagny, özüniň başaryan ýeke-täk işini edipdir.

Öň bir bolşuny üýtgetmedik Isa diňe şol pursatda ýylgyrypdyr we ellerini çarpmaga başlapdyr. Bibi Merýem ogluny şol görgüli monahjyga uzadyp, ony elinde götermäge rugsat beripdir.

**Ýaradylyşyň Beýik Syryna akyl
ýetirmegi başaran alhimik Ž.-e
bagyşlanýar.**

«Gidip barşyna, Ol bir obanyň üstünden bardy. Şol ýerde Marfa atly bir zenan maşgala Ony öýüne myhman aldy. Onuň Mariýa atly uýasy Isanyň önünde çök düşüp, Onuň sözüni diňleýärdi.

Marfanyň bolsa esasy gaýgysy bol hödür-kerem etmekdi. Ol Isanyň huzuryna gelip: «Uýamyň maňa kömekleşmeýändigini Sizi hiç hem alada goýmaýarmy? Ony maňa kömekleşer ýaly etseňiz-le» diýdi.

Isa oňa: «Ah, Marfa, Marfa! Sen köp zadyň aladasyny edip, köp zat barada ýanyp-bişýärsiň. Adama bolsa diňe birzat gerek. Mariýa hiç wagt mahrum bolmajagyny in gowusyny saýlap aldy» diýip jogap berdi».

Lukanyň gürrüň beren Injili, 10; 38-48.

Gepbaşy

Alhimik ýolagçylaryň biriniň öz ýany bilen alyp gelen kitabyny eline aldy. Jildi gopan hem bolsa, ol kitabyň Oskar Uaýldyň galamyna degişlidigini bildi. Kitabyň sahypalaryny agtaryp oturyşyna-da, Narsis hakdaky hekaýatyň üstünden bardy.

Alhimik öz gözelligine guwanyp, çeşmäniň suwunyň ýüzüne düşýän keşbine uzakly günläp aňkaryp oturan görmegeý ýetginjek hakdaky rowaýatdan habarlydy.

Ahyry ol suwa ýykylyar hem gark bolýar. Şondan soňra çeşmäniň kenarynda bir gül gögerip çykýar we oňa wepat bolan ýetginjegiň adyny dakýarlar.

Ýöne Oskar Uaýld bu wakany başgaça beýan edipdir.

«Narsis wepat bolanda, tokaý perileri bolan driatlar çeşmäniň gözyaş dökmegi sebäpli, onuň süýji suwunyň şorlaşandygyny bildiler.

— Näme üçin aglaýarsyň? — diýip, driatlar çeşmeden soradylar.

— Men Narsisiň agysyny aglaýaryn — diýip, çeşme olara jogap berdi.

— Muny geň görüp oturasy iş ýok — diýip, driatlar seslendiler. — Onsoňam ol tokaýyň içi bilen geçip gidende, biz mydama yzyndan ylgap, diňe ýeňsesini görüp galýardy. Onuň gőzelligini ýakyndan synlan diňe sensiň.

— Ol görmegeýmidi? — diýip, çeşme-de öz gezeginde sorady.

— Ony senden gowy biljek kim bar? — diýşip, tokaý perileri geň galdylar. — Seniň kenarynda durup, suwuňa seredip gününi geçirýän şol dälmi diňe näme?

Çeşme esli wagtlaý dymanyndan soňra, ahyry dillendi:

— Men onuň şeýle görmegeýdigini hiç mahal bilmedik hem bolsam, Narsis üçin gözyaş dököýärim».

«Nähili täsin hekaýat» diýip, Alhimik oýa batdy.

BIRINJI BAP

Ýetginjegiň adyny Santýago diýip tutýardylar. Ol terk edilen hem-de ýarpy bölegi weýran bolan ybadathananyň golaýyna öz dowarlaryny sürüp eltende, iňrik garalyp ugrapdy. Ybadathananyň gümmezi bireýýäm içine çöküpdi, birmahal riznisanyň (*keşişleriň geýim-gejimleri we kilisäniň esbaplary saklanýan jay*) ýerleşen ýerinde bolsa, äpet injir agajy seleňläp otyrды.

Şol ýerde gijäni geçirmek maksady bilen, ol dowarlaryny lagşan gapydan içeri saldy, olar daşaryk çykmaz ýaly, çykalga agaç böleklerini görmedi. Golaý-goltumda möjeklere duş gelinmeýärdi, ýöne dowarlar käte pytrap, azaşan owlajygy tapmak üçin uzyn günläp selpelýän halatlary bolýardy.

Santýago keltekçesini ýere düşäp, golaýda okap çykan kitabyny ýassyk edindi-de uzandy. Gözleri ýumiup barýarka, ol indiki gezek ýanyna kütüräk kitap almalydygyny, şonda onuň has köp wagtlap okamaga ýetip, üstesine-de has gowy ýassyk boljakdygyny aňynda aýlady.

Ol gözlerini açanda töwerek heniz garaňkydy we sal-sal bolup duran üçekden ýyldyzlar aýyi-saýyl görünýärdi.

«Ýene biraz uklap bolsady» diýip, Santýago gözlerini ýumdy. Ol ýene geçen hepdedäki düýşüni gördi we ýene-de onuň soňuna ýetmek oňa nesip etmedi.

Ol ýerinden turup, şerap owurtlady. Soňra çopan taýagyna elini ýetirip, uklap ýatan dowarlary dürtgülemäge başlady. Ýöne dowarlaryň köpüsi, çopan bilen bu janawerleriň arasynda syrly bir baglanyşyk bar ýaly, ol gözünü açan badyna eýýäm aýak üstüne galypdy. Ýetginjek indi iki ýyl bári suwuň, otuň bolrak ýerini gözläp, dowarlary bilen birlikde ondan-oňa göçüp-gonup ýördi. Ol içinden: «Maňa şeýle bir öwrenişipdirler welin, edim-gylymyma çenli belet bolupdyrlar» diýdi. Biraz pikirlenip duranyndan soň bolsa, munuň tersinedigi, özüniň dowarlaryň edähedine uýgunlaşandygy baradaky netijä geldi.

Ýöne käbir dowarlaryň gozganmak meýli ýokdy. Ol çopan taýagyny şolara degrip, ýeke-ýekeden atlaryny tutmaga başlady. Ol dowarlaryň öz aýdan her bir sözüne aňryýany bilen düşünyändiklerine berk ynanýardy. Şol sebäpli hem kitapçalaryň göwnüne has beter ýaran ýerlerini olara käte daşyndan okap bererdi ýa-da çopanyň maňlaýyna ýazylanyň ýekelikdigini, onuň durmuşynda şatlanmaga sebäp bolup biljek zadyň örän seýrek duşýandygyny aýdyp, olar bilen derdini paýlaşardy, ýa bolmasa, şäherleriň içinden dowarlaryny sürüp barýarka eşiden täzeliklerini gürrüň bererdi.

Soňky döwürlerde-hä Santýagonyň bar gürrüňi diňe bir zada syrygýardy: ol dört günden soňra baryp ýetjek şäherinde ýaşaýan bir täjiriň gyzyynyň adyny dilinden düşürmeýärdi. Ýetginjek şol gyzy geçen ýyl ýekeje gezek görüp galypdy. Mawut we ýüň söwdasyny edýän dükançy, özüni aldamazlary ýaly, ýüňüni satyn aljak dowarlarynyň hut gözünüň önünde gyrkylanyny gowy görýärdi. Santýagonyň ýoldaşlarynyň biriniň oňa şol dükanyň nirede ýerleşýändigini salgy bermegi bilen, ol dowarlaryny sürüp baryp: «Men ýüň satmakçy bolýaryn» diýip seslenipdi. Dükanyň öňi alyjylardan ýaňa hümer bolup durdy. Dükançy günortana çenli garaşmagyny ýetginjekden haýyş etdi. Santýago onuň aýdany bilen ylalaşyp, köçäniň ýakasynda çökdi-de, ýantorbasyndan kitapçasyny çykardy.

— Çopanlaryň kitap okap biljekdikleri ýatsam-tursam oýuma-da gelmeýärdi.

Golaýdan çykan zenan maşgalanyň sesine başyny kitapdan galdyran ýetginjegiň gözi daş sypaty ig andalus gyzyňy ýada salyp duran gyzyjagaza düşdi. Onuň garadan ýylmanak uzyn saçy bardy, gözleri bolsa birmahallar Ispaniýany boýun egdiren araplaryňka çalyň edýärdi.

— Aslynda çopanlara okamagyň geregem ýok: dowarlar islendik kitapdan has köp zat öwredip bilerler — diýip, Santýago jogap gaýtardy.

Söz söze ulaşyp, gürrüňleri alşyp, olar iki sagatlap söhbet etdiler. Gyz kakasynyň dükançydygyny, durmuşynyň içgysgynçdygyny, günleriniň biri-birlerini gaýtalap durandyklaryny gürrüň berdi. Santýago bolsa Andalus ülkesiniň meýdanlarynyň waspy, üstlerinden ýoly düşen şäherlerinde eşiden gürrüňleri bilen gyzyň gulagyny gandyrdy. Ol gürründeş tapynanyna begenýärdi — mydama diňe dowarlara içini döküp hem ýörmeli däl, ahyry.

— Sen okamagy nirede öwrendiň? — diýip, gyz oňa sowal berdi. Ýetginjegiň jogaby nagt boldy:

— Hemmeleriň okamagy öwrenýän ýerinde — mekdepe.

— Sowatly halyňa häme üçin dowar bakýarsyň?

Santýago bu soraga jogap bermek islemän, gürrüňi başga ýana sowanyny kem görmedi: barybir, onuň düşünjek gümany ýok. Ol öz sergezdançylyklaryndan söz açdy. Geň galmakdan ýaňa gyzyň araby gözleri bir tegelenip, bir-de süzülýärdi. Olar wagtyň nädip geçýänini hem aňşyрмаýardylar. Santýago şu günüň hiç haçan tamamlanmazlygyny, alyjylaryň dükançynyň aňkasyny aşyrmaklaryny, goýunlary gyrkmak üçin üç gün dagy garaşmaly bolmagyny arzuw edýärdi. Ol kalbyna dolan duýgulardan şu güne çenli habarsyz gezipdi. Onuň şu ýerde mydamalyk galasy geldi. Şu gara saçly gyz bilen bir günüň hem beýlekisine meňzemesine gerek.

Ýöne gyzyň kakasy gelip, ýetginjege dört sany goýny gyrkmagy buýurdy. Ol ýüň üçin hasaplaşyp, Santýagonyň bir ýyly geçirip ýene gelip biljekdigini aýtdy.

Ine, bellenilen şol möhletiň tamamlanmagyna bary-ýogy dört gün galdy. Ol öňde garaşýan duşuşyga begenýärdi, şol bir wagtyň özünde howsala düşmän hem durmaýardy: birden gyz ony unudan bolsa näme? Onuň ýaşaýan şäheriniň içinden dowarlaryny sürüp geçýän çopan gytmy.

— Bu hiç-le, — diýip, ol öz dowarlaryna ýüzlendi. — Meniň hem beýleki şäherlerde gören gyzym az däl.

Ýöne täjiriň gyzy bilen duşuşmagynyň örän möhümdigini ýürejigi syzyp durdy. Çopanlaryň, deňizçileriň, gezende söwdagärleriň hersiniň gözüne yssy görünýän bir şäheri bolup, şol şäherde olaryň her biriniň halaýan gyzy ýaşaýar. Şol näzeniniň hatyrasyna awara durmuşyň berýän şatlygyndan geçmek beýle bir kyn zat däl.

Töwerek gowy ýagtylypdy. Santýago sürini Günüň dogan tarapyna sürdi. Ol: «Mallaryňky hezil: olara belli bir karara gelmegiň geregi ýok. Belki, olaryň maňa gysmyljyramaklary hem şonuň üçindir» diýip, oýa batdy. Olara suw bilen otuň bol bolmagyndan başga asla hiç zat hem gerek däl. Santýago Andalus ülkesindäki iň gowy öri meýdanlaryna barýan ýollary unudaýmasa, dowarlar onuň iň gowy dostlary bolar. Günler biri-birlerine meňzäbersinler, ir bilen dogan Gün ýaşmaza dönse dönübersin, goý, gysga ömürlerinde ýeke kitabyň hem gatyny açman, şäherlerde hem obalarda ýaşaýan adamlaryň hyşy-wyşy edişýän diline düşünmeseler düşünmesinler, suwdur otdan garynlary dolup dursa, şolardan bagtly mahluk tapylmaz. Şu zatlaryň öwezine hem olar adama öz ýüňlerini, höwürdeşliklerini, wagtal-wagtal hem etlerini bagyşlaýarlar.

«Men häzir ýyrtyjy haýwana öwrüläge-de, olary ýeke-ýekeden parçalap ugrasam, diňe köpüsiniň başyna ýetenimden soňra nämäniň nämedigine düşünip başlasalar gerek» diýip, Santýago pikir ýumagyny çözmegini dowam etdirdi. — Olar maňa ynanyşlary ýaly, öz üşüklerine-de ynananoklar. Muňa-da olary ot, suw tapjak ýerlerine alyp barýanlygym sebäpli bolýar».

Bu gün kellesine gelýän pikirlere onuň özi hem geň galdy. Muňa rizniasynda injir agajy selenläp oturan şu ybadathananyň kimdir biri tarapyndan näletlenmegi sebäp bolýan bolmasyn? Başda ol öň gören düşüni ýene bir gezek gördi, şindi bolsa, öz wepaly höwürlerine gaharlanmaga başlady. Ol agşamlyk naharyndan galan şerapdan owurtlady-da, keltekçesini çugdamlady. Bary-ýogy birnäçe sagadyň geçmegi hem Günüň dik ýokary galmagy bilen, şeýle bir yssy düşüp, gyrdan dowarlaryny sürüp geçmäge-de mejalynyň galmajakdygy ýetginjege aýandy. Şol sagatda tutuş Ispaniýanyň gözi ukuda bolýar. Yssy diňe agşamara gaýdyşar. Şoňa çenli ol agyr keltekçäni egninde götermeli bolar. Ol adatça edişi ýaly, şu ýagdaýdan zeýrenmekçi ýaly hem etdi-de, her säherde gyş gününüň aňzagyndan şol keltekçäniň gutarýandygy ýadyna düşäýdi.

«Howanyň çykarjak hokgalaryna mydama taýynlykly bolmak gerek» diýip Santýago pikir edip, öz ýanyndan keltekçesinden minnetdar boldy.

Diýmek, sergezdançylygynyň iki ýylynda Andalus ülkesiniň üsti tekiz belentliklerini we düzlüklerini külterläp ýörşüne, onuň ähli şäherlerinde bolup gören eýesi ýaly, keltekçäniň hem öz manydyr maksady bardy. Santýagonyň maksady syýahat etmäge syrygýardy. Ol ýene bir gezek duşuşaýsalar, mawutçynyň gyzyna sadalaç bir çopanyň nädip sowatly bolşuny düşündirmekçidi. On alty ýaşyna çenli ol dini mekdebe gatnapdy. Ene-atasy onuň ruhany bolmagyny arzuw edýärdiler. Bar aladalary garynlaryny doýurmak bolan ýönekeý daýhanlar öz ogullaryna guwanmak isleýärdiler. Santýago latyn we ispan dillerini öwrendi, dini taglymaty özleşdirdi. Ýöne dünýä akyl ýetirmäge çagalygyndan bäri halys alyp ýatan höwesini Hudaýa akyl ýetirmäge ýa-da adamlaryň edýän günälerinden habardar bolmaga bolan ymtylyşyndan güýçli çykdy. Ol bir gezek ene-atasynyňka görme-görşe gelende, ýüregine daş baglap, ruhany bolmakçy dældigini, syýahat etmekçidigini aýtdy.

— Oglum — diýip, kakasy oňa ýüzlendi. — Şu obanyň içinden her ýerden bolan kişiler geçip gitdiler. Olar haýsydyr bir tazelige aşnadylar, ýöne özləri welin, bir boluşlaryndan üýtgemeyärdiler. Olar depäniň üstündäki galanyň ýanyna baryp ýetýärler-de, geçen günleriniň häzirkiden has gowudygyna akyl ýetirýärler. Olaryň saçy aksowult ýa-da derileri gara bolup biler, ýöne olar obadaşlarymyzdan birjigem tapawut etmeýärler.

— Ýöne olaryň dogup-dörän ýerlerinde nähili galalaryň bardygyny men bilmeýärim ahyry — diýip, Santýago ýeň bermedi.

— Şol adamlaryň biziň meýdanlarymyza we zenanlarymyza gözleri düşende, özleriniň şu ýerde mydamalyk galmak isleýändiglerini aýdýarlar — diýip, kakasy sözüniň üstüni ýetirdi.

— Meniň bolsa başga topraklar-da bolup göresim, başga zenanlary synlasym gelýär. Seniň diýýän adamlaryň hem bu ýerde ýaşamak üçin galmaýarlar ahyry.

— Syýahat etmek üçin gurp gerek. Diňe biziň aramyzdaky çopanlar bir ýerde durmaýarlar.

— Onuň ýaly bolsa, çopançylyk edäýerin — diýip, Santýago öz diýenine tutdy.

Kakasy sesini çykarmady, ertesi irden bolsa üç sany gadymy altyn teňňe salnan gapjygy oňa uzatdy-da:

— Şulary bir gezek meýdandan tapypdym. Gökden indi diýseňem boljak. Özüňe bir süri dowar satyn al-da, galamyzyň dünýädaki iň esasy galadygyna, zenanlarymyza-da gözellikde taý geljek başga bir zenanyň ýokdugyna akyl ýetirýänçäň, ondan-oňa selpe-de ýör — diýdi.

Kakasy pata beren mahaly, onuň garaýşyndan, garrandygyna garamazdan, özüniň hem syýahat edenini kem görmeýändigini Santýagonyň nazaryndan sypmady. Goja oturymly durmuşyň nygmatlary bolan iýgi-içgi we öýüň berýän höziri bilen könlüni aldap, islegini näçe gizlejek hem bolsa, bu oňa başartmaýardy.

Asman gözýetimde eýýäm goýy gyzyly reňke boýalypdy. Tiz wagtdan Günün hem gyrasy göründi. Kakasy bilen eden gürrüňini ýatlan Santýagonyň keýpi göterildi: ol eýýäm köpsanly galalary we gözelleri görüp ýetişipdi. Ýöne şol gözelleriň birinide, iki günden soňra duşuşjak gyzy bilen deňäp boljak gümany ýok. Onuň egninde keltjekçesi, goltugynda mydama çalyşmak mümkin bolan kitaby, öňünde bolsa dowar sürüsi bar. Iň esasy zat bolsa, iň arzyly arzuwy hasyl bolýar: ol syýahat edýär. Andalus ülkesiniň meýdanlary irizen mahaly bolsa, islendik wagt dowarlaryny satyp, deňizçi bolup biler. Deňizde ýüzmek irizýänçä-de ol başga-başga şäherler, başga-başga zenanlar, bagtly bolmagyň başga-başga ýollary bilen tanyş bolar.

«Men dini mekdepde Hudaýy nädip gözleýändiglerini bilmeýärin» diýip, Santýago dogup gelýän Güni synlap durşuna oýlandy. Ol mydama täze bir ýol tapmagyň aladasyndady. Şu töwereklerde öň birnäçe gezek bolup gören hem bolsa, weýran bolan ybadathanada bir gezek hem gije bolup görmändi. Dünýä şeýle giň, onuň aňyrsyna ýetjek gümanyň ýok. Goý, dowarlar oňa ýolbelet bolsunlar olar hökman bir gyzykly zadyň üstünden alyp bararlar. Iň täsin ýeri bolsa, olaryň her günde özlerine täze bir ýol arçayandyklaryna, öri meýdanlarynyň we pasyllaryň biri-birlerini çalşyp durandyklaryna akyl ýetirmeýändigleridi — olaryň bar gaýgysy otdan doýmak, suwdan ganmakdy.

«Belki, biz hem şolara çalym edýändiris» — diýip, çopan oýlanmagyny dowam etdi. — «Mawutçynyň gyzyna duşýançam, meniň özüm hem başga zenanlar barada pikir etmedim ahyrin». Ol asmany synlap, günortana çenli Tarife baryp ýetjekdigini çaklady. Şol ýerde ol kitabyň başga bir has küti kitaba çalşar, mytarasyny şerapdan doldurar, sakgalyny syrpy, saçyny taraşladar. Mawutçynyň gyzy bilen boljak duşuşyga taýýarlanmak gerek. Başga bir ýönekeý çopanyň özünden öňürdip, şol gyza söz aýdyp biljekdigi barada bolsa ol pikir hem etmejek bolýardy.

Asmana gözünüň gyýtagyny aýlap, ädimlerini barha ýygjamladyp barşyna, Santýago: «Durmuş düýşi huşa öwrüp bilýändigigi üçin gyzykly» diýip oýlandy. Tarifde düýş ýorup bilýän bir kempiriň ýaşaýandygy onuň ýadyna düşdi. Eýýäm ikinji sapar gören düýşüniň syryny, goý, şol çöşlesin.

Kempir myhmanyny dürli reňklerdeki plastmas ýüplerden gurnalan tuty arkaly naharhanadan bölünip aýrylan tördäki otaga alyp bardy. Otagyň bar goşy stoldan hem iki sany oturgyçdan ybaratdy. Diwardan Isanyň Ýüregi diýlip atlandyrylýan surat asylgydy.

Hojaýyn öý eýesi aýal Santýagony stoluň başynda oturdyp, özi-de dyzyny epdi. Soňra ol Santýagonyň ellerinden tutdy-da, ýuwaşja sesi bilen doga okady.

Doga syganlaryň okaýan dogasy bolarly. Çopan syganlar bilen häli-şindi ýüzbe-ýüz bolýardy. Olardowarbakmaýan hem bolsalar, sergezdançylyk etmegiň kemini goýmaýardylar. Adamlar bolsa olaryň aldawdyr hiiäniň hasabyna ýaşaýandyklaryny, ruhlaryny şeýtana satandyklaryny, çaga ogurlamagy pişe edinendiklerini, şol çagalaryň soňra olaryň gullaryna öwrülýändiklerini aýdýardylar. Çaga mahaly Santýagonyň özi hem syganlaryň ogurlap gitmeklerinden öler ýaly gorkýardy. Palçynyň ellerinden tutmagy bilen şol gorky ony gaýtadan gurşap aldy.

«Ýöne bu ýerde «Isanyň Ýüregi» asylgy dur ahyryn» diýip pikir eden yetginjek özüni köşeşdirmäge hem saňnyldamagyny bes etmäge çalyşdy. Ol gorkýandygyny kempire bildirmejek bolup, içinden bilýän dogasyny okady.

— Şuňa bir seretsene! — diýip, onuň aýasyndaky çyzyklardan gözünü aýyrman oturan kempir seslendi, soňra hem nämüçindir dymdy.

Santýagony has hem howsala basdy. Onuň elleri öňküsinden hem beter titremäge başlady hem-de ol howlukmaçlyk bilen ellerini çekip aldy.

— Men elimiň aýasyna seredip, pal atyp bermegiň üçin bu ýere gelmedim — diýip, ol şu öýüň gapysyndan içeri ätlänine puşman edip seslendi. Näçe diýseler töläp, bu ýerden garaňy saýlasaň gowy bolmazmy? Ol öz gören düýşüne gereginde artyk ähmiýet berýän-ä däl-dir-dä?

— Düýşüňi ýordurmaga geleniňi bilýärim — diýip, sygan aýal dillendi. — Hudaý düýş arkaly bize habar gatýar. Ol dünýäniň islendik halkynyň dilinde gürelese, Onuň aýdanyny terjime edip bilerdim. Ýöne Hudaý seniň öz janyň dilinde saňa ýüzlenen bolsa, Onuň aýdanyna diňe özüň düşünersiň. Ýöne senden iň bolmanda beren maslahatym üçin pul almaly bolaryn.

«İne, saňa gerek bolsa» diýip, ýetginjek oýurganan ýaly etdi, ýöne, barybir töwekgellik etmegi ýüregine düwdi. Çopanyň işi mydama-da töwekgellik bilen bagly: bir görseň, möjek dişlerini gyjap durandyr, bir görseň guraklyk aňkaňy aşyryp barýandyr. Onuň durmuşyna ýalkym çayýan zadyň özi töwekgellik ahyryn.

— Men şol bir düýşi iki gezek gördüm — diýip, ol söze başlady. — Düýşümde bir çemenzarlykda dowarlarymy bakyp ýörmüşim. Birden bir çagajyk peýda bolup, mallar bilen oýnamak isledi. Kesekileriň dowarlaryma ýakynlaşmaklary asla halaýan zadym däl, — olar del kişilerden ürkýärler. Ýöne nämesindendigini bilemok, olar çagalaryň öz ýanlaryna ýakynlaşmaklaryndan birjigem çekinmeýärler. Dowarlaryň adamyň ýaşyny nädip kesgitleýändiglerine hiç aklým çatanok.

— Gürrüňi başga ýana sowma — diýip, kempir onuň sözünü bölde. — Gazanymyň aşagynda ot ýanyp dur. Seniň puluň ujypsyzdygyny bilýärim, meniň wagtymyň bolsa bahasy örän gymmat.

Santýago biraz özüni ýitirjek ýaly etdi-de, sözünü dowam etdi:

— Çaga dowarlar bilen oýnamak kemini goýmady. Birdenem meni eline göterip, aýaklarymyýerdenüzdi-de, müsür piramidalarynyň ýerleşýän ýerine alyp bardy.

Şeýle diýip, Santýago kempiriň piramidanyň nähili zatdygyny bilmeýän bolmagynyň mümkindigini aňynda aýlap, biraz sähindi. Ol haýal hem örän düşnükli edip ýap-ýaňy aýdan soňky sözlerini hetjikledi-de, gören düýşüniň dowamyny gürrüň bermäge başlady:

— Ol müsür piramidalarynyň ýerleşýän ýerine alyp bardy-da: «Eger ýene-de bir gezek şu ýerde bolup görmek saňa miýesser etse, gömlüp goýlan hazynanyň üstünden bararsyň» diýip seslendi. Ol şol hazynanyň gömlen ýerini ýaňy bir görkezmekçi bolanda oýanaýypdyryn. Bu düýş, şeýdip, iki gezek gaýtalandy.

Kempir esli mahal dymyp oturanyndan soňra, Santýagonyň iki elini gaýtadan özüne garşy çekip, aýalaryna içgin-içgin bakdy.

— Men häzir senden gara köpük hem aljak däl — diýip, ol ahyry seslendi. — Ýöne hazynany tapmak saňa başardaýsa, onuň ondan birini maňa bermeli bolarsyň.

Bu sözleri eşiden ýetginjegiň böwregi böküp, ýylgyranyny duýman galdy. Düýşe giren hazynanyň onuň baş şaýysynyň kisesinde galmagyna sebäp bolşuny

diýsene. Kempir, hakykatdanam, sygan bolmaly. Aýdyşlaryna görä, olaryň akyly eşiňkiçede ýokmuş.

— Gören düýşümi ýorup ber — diýip, ol kempirden haýyş etdi.

— Sen ilki bilen hazynalaryň ondan birini maňa berjekdigiňe ant iç. Düýşüňi diňe şondan soň ýorup bererin.

Santýago ant içýändigini aýtdy. Ýöne kempir onuň Isanyň Mukaddes Ýüreginiň suratyna seredip, ant içip aýdan sözlerini gaýtalamagyny talap etdi.

Kempir şondan soňra:

— Bu düýş Ählumumy Dilde edilen yşaratdyr. Näçe kyn düşýänem bolsa, ony ýormaga synanyşaýyn. Munuň şeýle kyn işdigi üçinem hazynanyň ondan birini bermegiňi talap edýäriň ahyryn. Maňa ýagşy gulak as: sen müsür piramidalarynyň ýerleşýän ýerine gitmeli. Olaryň nähili zatdygyndan meniň-ä asla habarym ýok, ýöne çagajyk olary saňa görkezen bolsa, diýmek, olar, hakykatdanam, bar bolmaly. Şol ýere tarap git: şol ýerde hazynanyň üstünden bararsyň hem-de baýarsyň — diýip seslendi.

Santýago başda geň galan ýaly eden hem bolsa, soňra onuň kalbyny ökünç eýeledi. Bar eşitjegi şu ýapa degmez sözler bolsa, kempiri gözlemese-de boljak ekeni. Onuň pul almajakdygy biraz teselli berýär diýäýmeseň,

— Biderek wagt ýitirenim boldy — diýip, ol ökünjini daşyna çykardy.

— Seniň gören düýşüňi ýormagyň örän kyndygyny aýtdym ahyryn. Bir zat näçe täsin boldugyça, şonça-da ýönekeý görünýär. Onuň manysyny diňe dana kişiler tirip biler. Bu meniň akylymyň çatjak işi däl. Şonuň üçin hem başga hili sungatlara, mysal üçin, adamyň aýasyna seredip pal atmaga baş urmaly boldum.

— Men Müsüre barmak üçin näme etmeli?

— Muny bilmek asla meniň işim däl, Men düýşleri amala aşyrmagy däl-de, diňe olary ýormagy oňarýaryn. Ýogsam, gyzlarymyň berýän iki şaýysy bilen oňnut eder ýörrerdim?!

— Eger Müsüre baryp bilmesem näme?

— Baryp bilmeş, atan palymyň muzdundan el ýuwmaly bolaryn. Munuň bilen ilkinji gezek ýüzbe-ýüz bolamok. Indi bolsa, öz ýoluň bilen gidiber. Onsuzam men seň üçin ummasyz wagtymy ýitirdim.

Santýago sygan aýalyň ýanyndan örän lapykeç çykyşyna gören düýşüne hiç haçan ynanmazlygy ýüregine düwdi. Birden onuň ýadyna etmeli işleri düşdi. Ol dükana gidip, iýer ýaly oduk-buduk satyn aldy, kitabyňy başga bir has küti kitaba çalyşdy we şäher meýdançasyna goýlan oturgyçlaryň birine çöküp, bu ýeriň şerabyndan dadyp görmekçi boldy. Günün şöhlesi ýakyp-ýandyryp barýardy. Şerap, jadysy bar ýaly, Santýagonyň serginlemegine sebäp boldy. Ol dowarlaryny şäheriň eteginde, täze tapynan dostunyň malýatagyna gabat gaýtdy. Hemme ýerde onuň dostlaryna duşmak bolýardy. Syýahat etmegi halamagyna-da şol ýagdaý sebäp bolýardy. Gowy tarapy — täze tutunan dostuň bilen her gün görşüp durmak gerek bolmaýar. Dini mekdepde bolşy ýaly, daşyňy şol bir adamlar gallap duran mahaly, olar biygtyýar seniň durmuşyň bir bölegine öwrülýärler. Şondan soňra uzak wagt geçmänkä-de, olar seniň durmuşyňy üýtgetjek bolup başlaýarlar. Özleriniň isleýän adamsyna öwrülmeýändigini görübem öýkelemek bilen bolýarlar. Bu jahanda nähili edip ýaşamalydygyny bilmeýän ýekeje adamam ýok. Diňe öz durmuşyny düzetmegi, näme üçindir, hiç kim başarmaýar. Beýle ýagdaý düýşleri ýormagy başarsa-da, olary durmuşa geçirmäge güýji ýetmeýän kempiriň bolşuna meňzeýär.

Santýago gün öýleden agýança garaşyp, diňe şondan soňra, dowarlaryny örä äkitmek kararyna geldi. Üç günden soňra ol mawutçynyň gyzy bilen duşuşar.

Häzirikçe bolsa, ol ýerli ruhana öňki kitabyňy berip alan täze kitabyňy eline aldy. Kitabyň kütüligi ep-esli bardy. Onuň başky sahypasynda kimdir biriniň jaýlanyşyndan söz açylýardy. Onuňam üstesine gahrymanlaryň atlaryny aýtmaga diliň öwrüljek gümany ýokdy. «Men haçanam bolsa bir wagt kitap ýazmakçy bolsam, her sahypanyň öz täze gahrymany bolup, okyjyny kimiň hähili atlandyrylýandygyny bilmek aladasyndan dyndararyn» diýip, ýetginjek içini hümetledi.

Ol okaýan zadyna ýaňy bir gyzygyp, aradan çykan kişini gara gömüşlerini yzarlap başlanda, gün şöhlesiniň ýakyp barýandygyna garamazdan, Santýagonyň özi hem bu mahal üşeyän ýaly bolup, süňňüni saklap bilmeýärdi, bir nätanys goja gapdalynda çökdi-de, meýdançadaky adamlara tarap barmagyny çommaldyp:

— Olar näme edýärler? — diýip sorady.

— İşleýärler — diýip, ol sowuk-sala jogap berdi-de, lükgeligi bilen kitap okamaga berlen adamyň keşbine girdi.

Hakykatda bolsa, Santýago bu mahal şol gezek mawutçynyň gyzynyň garaýşyny duýup duran halyna dört sany toklyny gyrkyşyny göz önüne getirip otyrды. Şonda gyz onuň nämä ukyplydygyna doly göz ýetirse gerek. Santýago şol pursaty öň

hem kân gezek aňynda aýlapdy. Ol öz ýanyndan gyza goýny guýrugyndan başlap, kellesine tarap gyrkmalydygyny öwredýärdi. Goýun gyrkyp durka, gyzyň göwnüni açmak üçin, oňa gürrüň berjek gyzykly wakalaryny aňynda aýlamak hem endigine öwrülip baryardy. Şol wakalar barada ol kitaplardan okapdy, ýöne olary öz başyndan geçen ýaly edip gürrüň bermekçidi. Onuň aldaýanyň gyzyň biljek gümany ýok, çünki, ol okap bilenok.

Ýöne goja-da ondan el çekerli däl. Ol ýadandygyny, agzynyň kepäp durandygyny bahanalap, bir owurt şerap diledi. Santýago onuň başyndan sowulmagyny umyt edip, oňa öz mytarasyny uzatdy. Ýöne onuň çaklaýşy ýaly bolaýmady gojada söhbet etmek meýli oýandy. Ol ilki bilen ýetginjegiň okaýan kitaby bilen gyzyklandy. Santýago onuň ýüzüni alagada, oturan ýerini üýtgetmegi ýüregine düwen ýaly etse-de, kakasynyň özüňden ulular bilen mydama salyhatly bolmalydygy hakda häli-şindi gulagyna guýup gelen sözleri aňynda oýanyp, erkini duşaklady. Ol sesini çykarman, elindäki kitaby goja tarap uzatdy. Şeýle etmeginiň iki sebäbi bardy. Birinjiden, ol kitabyň adynyň dogry okalyşyny bilmeýärdi. Ikinjiden bolsa, eger goja sowatsyz bolup çykaýsa, özüni utandyrylan adam hökmünde duýmazlyk üçin, özi onuň ýanyndan aýrylanyny kem görmejekdi.

— Hü-m... — edip, goja kitap diýilýän zady ilkinji gezek görýän ýaly, onuň eýlesine-beýlesine bakmaga başlady. — Gowy kitap. Möhüm zatlardan söz açýar, ýöne örän gyzyksyz ýazylypdyr-da.

Santýago geň galdy: goja sowatly bolmak bilen bir wagtda, elindäki kitapdan hem eýýäm habarly bolsa nätjek. Bu kitap, onuň aýdyşy ýaly, şeýle içgysgynç bolsa, heniz ony başga kitap bilen çalyşmaga mümkinçilig-ä bar.

— Ol kitaplaryň hemmesiniň diýen ýaly tekrarlaýan şol bir pikiriniň daşynda aýlanýar — diýip, goja sözünü dowam etdi. — Ol hiç bir kesiň ykbalynyň öz elinde dældigine ynandyrjak bolýar. Ol hemmeleriniň dünýädäki iň uly ýalana uýmaklaryny isleýär.

— Iň uly ýalan diýýäniň häme? — diýip, Santýago geň galyp sorady.

— Ony şeýleräk düşündirmek mümkin: ömrümüzüň bir pursatynda özüme erk etmek ukybymyzy ýitirýäris we täleýe doly boýun bolýarys. Şundan ýalan zady toslamak asla mümkin däl.

— Şoňa men hem ynanamok — diýip, Santýago dillendi. — Menden ruhany ýasajak boldular, men bolsa çopançylygy saýlap aldym.

— Şeýle edeniň gowy bolupdyr. Syýahat etmek saňa ýaraýar ahyryn — diýip, goja onuň aýdanyny makullady.

«Ol ýüregimdäkini okady» diýip, ýetginjek içini gepletli.

Goja bolsa elindäki küti kitabyň gatlaryny agtaryp oturşyna, ony yzyna gaýtarjaga asla meňzemeýärdi. Onuň egninde araplaryň geýýän başlykly ýüň ýapynjasynyň bardygyny Santýago diňe şol wagt aňşyrdy. Aslynda munda geň görer ýaly zat ýok – Tarif bilen Afrikanyň kenarýakasynyň arasynda diňe insiz bir bogaz bolup, ony birnäçe sagadyň içinde ýüzüp geçmek mümkin. Araplara şäherjikde häli-şindi duş gelmek bolýardy. Olar bir zatlary satyn alýardylar we günün dowamynda birnäçe gezek geň bir şekilde ybadat edýärdiler.

— Aslyňyz nireli? — diýip, ol gojadan sorady.

— Meniň asyl watanyň dünýäniň çar ýanydyr.

— Beýle zadyň bolmagy mümkin däl. Dünýäniň çar ýany hiç kimiň watany bolup bilmez. Ine, men çopançylyk edip, ondan-oňa göçüp-gonup ýörün, ýöne gelip çykyşym bir ýer bilen gadymy galanyň golaýynda ýerleşýän şäherjik bilen bagly. Men şol ýerde dünýä indim.

— Hä, ony soraýan bolsaň, men Salimde jahana geldim.

Santýago Salimiň nirede ýerleşýänini bilmeýän hem bolsa, özüniň ony bilmeýänini ýüze çykaryp, masgara bolmazlyk üçin, bu barada soramazlygy ýüregine düwdi. Ol nazaryny bir zadyň aladasy bilen meýdançada aýlanyşyp ýören ötegçilere tarap sowdy.

— Salimde ýagdaýlar nähili?

— Şol bir bolşy.

Gojanyň jogabyndan bir zadam aňlajak gümanyň ýokdy. Ýöne bu şäheriň Andalus ülkesinde ýerleşmeýäni-hä bellidi. Şeýle bolmasa, Santýagonyň ondan habary bolardy.

— Ol ýerde näme bilen meşgullanýarsyňyz?

— Edýän kärimi soraýaňmy? — diýip, goja töweregi ýaňlandyryp güldi. — Şol şäheri men dolandyrýan. Men — Salimiň şasy.

«Adamlar käte agyzlaryna gelen zady aýdyp goýberiberýärler» diýip, ýetginjek içini gepletde: «Görýän welin, bar gaýgysy gara gamy bolan dilsiz-agyzsyz dowarlar bilen derdinişeniňden gowusy ýok öýdýän. Kitap okamagam şonuň ýaly. Olar diňlemek islän wagtyň geň taň-wakalary saňa gürrüň berýärler. Adamlar bolsa morta bir zady aýdyp goýberýärler welin, näme jogap berjegiňem, näme diýjegiňem bilmeýärsiň».

— Maňa Melhisedek diýýärler — diýip, goja ara düşen dymşlygy bozdy. — Näçe dowaryň bar?

— Ep-esli bar — diýip, Santýago jogap berdi. «Goja burnuny sokmasyz zada sokup ugraýan ýaly-la».

Ýetginjegiň çyndan hem gahary geldi. Ol hiç kimden ýardam soramady. Şerap dilänem, kitabyňy bermegini haýyş edenem, soňra gürrüňleşmeklerine sebäp bolanam gojanyň özüdi ahyryn.

— Kitabyňy gaýtaryp beriň — diýip, Santýago oňa ýüzlendi. — Men ýola düşmeli.

— Süriňdäki dowarlaryň ondan birini berseň, hazynanyň ýerleşýän ýerini nädip tapmalydygyny öwrederdim.

Santýago gören düşüni ýatlady. «Belanyň körügi, gör, nirede ekeni?! Palçy sygan aýaly düşüni ýorup bereni üçin hiç zat almadyk bolupdy. Bu goja şonuň äri bolaýmasyn? Bular şeýdip menden has köp pul ýonmakçy bolýan bolsalar gerek. Bu-da bir sygan bolsa gerek».

Ýöne Santýago bir zat diýmäge agzyny açyp ýetişmänkä, goja ýerde ýatan çöpjagazy eline alyp, çägäniň ýüzüne bir zatlary çyzmaga başlady. Ol şonuň üçin eglen mahaly, onuň döşündäki bir zadyň ýylpyldysy ýetginjegiň gözünü gamaşdyryp gitdi. Gojanyň özi ýaly ýaşly adamdan garaşyp bolmajak çakganlyk bilen ýapynjasyny çugdamlamagy ýaňky ýylpyldynyň gaýyp bolmagyna sebäp boldy. Ýetginjek diňe şondan soňra çägäniň ýüzündäki çyzyklaryň manysyna düşünmegi başardy.

Uly bolmadyk bu şäheriň esasy meýdançasyny örtüp duran çägäniň ýüzünde ol kakasynyň we ejesiniň atlaryny, edil şu pursata çenli ömründe bolup geçenleri — çagalykda oýnan oýunlaryny, dini mekdepdäki sowuk gijeler baradaky ýazgylary okady. Ol öz tanamaýan dükançysynyň gyzynyň adyny, şonuň ýaly-da, öň hiç kime gürrüň bermedik wakalaryny: bir gezek kakasyndan soraşman sugun awlamak

maksady bilen onuň tüpeňini alşyny we bir gezejik zenan maşgala bilen ýakynlyk edişini çägäniň ýüzünde aýyl-saýyl gördi.

Gojanyň: «Men Salim ülkesiniň şasy» diýen jümlesi onuň ýadyna düşdi. Ol çekinjeňlik we geň galyjylyk bilen:

— Çopan bilen gürrüňleşmegi şa özüne neneňsi rowa görýär? — diýip sorady.

— Onuň birnäçe sebäbi bar. Olaryň in esasysy bolsa seniň Öz Ýoluňa eýermäge ukyply bolmagyňdyr.

Onuň nähili ýoldugyndan welin ýetginjegiň asla habary ýokdy.

— Sen mydama-da öz ýoluňy tapmak isleýärdiň. Ýetginjek çykan her bir adam Öz Ýolunyň nähilidigini bilýär. Şol döwürde ähli zat ap-aýdyň bolup, başarylmajak iş bolmaýar we adamlar durmuşda amala aşyrmak isleýän zatlary barada arzuw etmekden gorkmaýarlar. Ýöne soňra belli bir wagtyň geçmegi bilen, haýsydyr bir näbelli güýçler ara düşüp, Öz Ýoluňa eýermegiň mümkin däldigini subut etmäge çalyşýarlar.

Gojanyň sözleri ýetginjege beýle bir täsir etmedi. Ýöne onuň unäbelli güýçler» barada aýdanlary ony gyzyklandyrmaz hem durmady şol barada gürrüň berende dükançynyň gyzy agzyny açyp galsa gerek.

— Bu güýçler diňe ilkişada howply bolup görünýärler, hakykatda bolsa olar Öz Ýoluňy tapmagy öwredýärler. Olar adamyň ruhuny kuwwatlandyryp, erkini taplaýarlar, çünki, bu ýagty jahanda bir uly hakykat bar: kim bolmagyňa, göwnüň nämäni isleýänine garamazdan, bir zady bar durkuň bilen arzuw edýän bolsaň, şol arzuwyňa hökman ýetersiň. Sebäbi bu arzuw başda Älemiň kalbynda şineländir. Bu seniň maňlaýyňa ýazylan täleýiňdir.

— Eger men bary-ýogy jahanda awara gezmek ýada dükançynyň gyzyna öýlenmek isleýän bolsam, şol meniň öz ýazgydyma eýerdigim bolýarmy?

— Hazyna tapmak barada edýän arzuwyňy hem şolaryň üstüne goş. Jahanyň Kalby adamyň bagty bilen gurplanýar. Mundan başga-da, ol gam-gussa, gözügidijilik, gabanjaňlyk bilen hem iýmitlenýär. Adamyň ýeke-täk borjy Öz Ýolunyň soňuna çenli gitmekdir. Şol ýolda hemme zat jemlenendir. Bir zady arzuw etseň, külli Älemiň şol arzuwyň amala aşmagy üçin seniň ýardamçyň boljagyny ýadyňdan çykarma.

Olar esli wagtlap meýdançany we ötegçileri synlap oturdylar. Dymyşlygy goja bozdy:

— Dowarlaryň yzyna düşmegiňe sebäp bolan zat näme?

— Men bir ýerde durmazlygy gowy görýärim.

Goja meýdançanyň burçunda gyzyly reňkli arabajygynyň ýanynda durup, patrak satýan söwdagäre tarap barmagyny çommaltdy:

— Ol hem çagalykda syýahat etmegi arzuwlapdy. Ýöne soňra patrak söwdasyny edenini we puljagaz toplanyny gowy gördi. Ol garran mahaly bir aýyny Afrikada geçirer. Arzuwyny amala aşyrjak adama mydama-da ähli mümkinçiligiň bardygyna akyl ýetirerden ol ejiz.

— Ol çopançylyga baş goşan bolsa gowy bolardy — diýip Santýago seslendi.

— Ol şeýtjegem bir boldy. Ýöne soňra söwda etmegi ýüregine düwdi. Söwdagärleriň, iň bolmanda, gijelär ýaly tünegi bolýar, çopanlaryň öýi bolsa ýalazy meýdan. Ene-atalara gyzlaryny çopana däl-de, söwdagäre durmuşa çykanlary kem ýaranok.

Dükançynyň gyzy ýadyna düşen Santýagonyň ýürejigi jigläp gitdi. Onuň ýaşaýan şäherçesinde-de kimdir biri gyzyly reňkli arabajygyny tigirläp ýören bolsa gerek.

— Şeýlelikde, adamlaryň çopanlardyr patrak söwdagärleri hakdaky pikirleri Öz Ýollary hakdaky pikirlerinden öňe geçýär duruberýär.

Goja elindäki kitabyň gatlaryny agtaryşdyryp, birden lükgeligi bilen ony okamaga berildi. Santýago birnäçe wagtlap garaşanyndan soňra, ahyry sabryny tükedip, gojanyň biraz wagt mundan öň özüniň sözünü bölüşi ýaly edägede, onuň ünsüni kitapdan sowmagy ýüregine düwdi.

— Siziň bu zatlary maňa aýdyp oturmagyňyzyň sebäbi näme?

— Çünki, sen Öz Ýoluň boýunça gitmek isläp, şindem ondan ýüz öwürjege meňzeyäň.

— Siz mydama-da şunuň ýaly pursatlarda peýda bolýaňyzmy?

— Bu mydama şeýle bolup çykýar. Ýöne men başga bir şekilde-de adamyň dadyna ýetişip bilýärim. Men adamyň kellesine şowly bir pikiriň gelşi ýaly, kalbyna

dogry çözgüdiň doluşy ýaly bolup hem gelip bilýärin. Aýgytlaýjy pursatda kyn ýagdaýdan baş alyp çykmagyň ýoluny görkezýän halatlarym hem bolýar. Hemmesi ýadyňa-da düşüp duranok. Ýöne adatça adamlar ýanlaryna gelenimi duýman galýarlar.

Goja geçen hepde bir janypkeşiň öňünden bölek daşyň keşbinde çykmaga mejbur bolşuny gürrüň bermäge başlady. Birmahal bu adam hemme zatdan ýüz öwriip, zümerret daşyny tapmagyň kül-külüne düşüpdí. Ol baş ýyllap derýanyň ýakasyndan aýrylman, iň bolmanda ýekeje gymmatly daşy tapmak üçin, 9999999 sany daşy owratdy. Şondan soňra ol lapykeç bolup, öz arzuwyndan ýüz öwürmekçi boldy. Ýogsam, ýene Ýekeje Daşy owradyp göräýenliginde, ol öz gözlän zümerrediniň üstünden barjakdy. Ýagdaý şeýle bolansoň, goja ara goşulyp, irginsizlik bilen Öz Ýoluny yzarlap, baş ýyllap eden yhlasyndan hiç hili netije alman lapykeç bolan bu janypkeşe ýardam bermek isläpdir. Ol daşa öwrülipdir-de, ýaňky kişiniň aýagynyň aşagyna togalanypdyr. Ýöne baş ýyllyk azabynyň puja çykanyna jany ýanyp duran janypkeş daşy bir gapdala depip goýberipdir. Ol daşy şeýle bir gaty depipdir welin, ol atylp gidişine başga bir daşa urlup, ony ikä böläýipdir. Ikä bölünen daşyň içinden dünýädäki iň ajaýyp zümerret daşlarynyň biri çykyp, gün söhlesine onuň gözlerini gamaşdyrypdyr.

— Adamlar öz ömürleriniň manysynyň nämededigine örän tiz akyl ýetirýärler — diýip, goja sözünü dowam etdi. Santýago şol pursat onuň gözlerindäki gamgussany saýgardy. Hut şol sebäpli hem adamlaryň ondan şeýle tiz ýüz öwürýän bolmaklary mümkin. Nätjek-dä, dünýäniň gurluşy şeýle.

Şol pursat bu gürrüňlere sebäp bolan hazyna ýetginjeginiň ýadyna düşdi.

— Hazynalary çeşmeler we derýalar akdyryp getirýärler. Hazynalary topragyň astyna duwlaýan hem ýene şolar — diýip goja sözünü dowam etdi. — Özüni gyzyklandyrýan hazyna barada has jikme-jik bilmek isleýän bolsaň, süriňdäki dowarlaryň ondan birini maňa ber.

— Tapjak hazynamyň ondan birini bersem has gowy bolmazmy?

— Heniz ele salmadyk zadyňy başga birine hödürleseň, oňa eýe bolmak islegiňden dynarsyň — diýip, goja ýetginjekden göwni geçen ýaly seslendi.

Santýago sürüsiniň ondan birini bermegi eýýäm sygan aýala wada edendigini aýtdy.

— Sygan halky üşükli bolýar diýip, goja demini dürsedi. — Náme bolanda-da, dünýäde her bir zadyň öz durýan bahasynyň bardygyny bilmek saňa peýdaly bolar. Nur Esgerleri şony öwretmekçi bolýarlar — diýip, ol kitaby Santýagonyň eline tutdurdy. — Ertir şu wagtlar süriňdäki dowarlaryň ondan birini şu ýere alyp gellersiň. Men bolsa saňa hazynany nädip tapmalydygyny aýdaryn. Hoş gal!

Şol sözlerden soňra goja jaýlaryň aňyrsynda gözden gaýyp boldy.

Santýago ýene kitap okamakçy boldy, ýöne bu oňa başartmady ol ünsüni bir ýere jemläp bilmeýärdi. Goja bilen aralaryndaky söhbet ony ynjalykdan gaçyrypdy, çünki onuň aýdanlarynyň dogrudygyny bilip durdy. Ýetginjek gyzy arabajygynyň ýanyna bardy-da, bir gap patrak satyn aldy we gojanyň satyjy baradaky sözlerini oňa aýtsammykam, aýtmasammykam diýip, biraz ýaýdanyp durdy. Ahyry hem hiç zat aýtmazlygy ýüregine düwdi. Ol: «Käte hiç bir zada goşulmanyň gowy bolýar» diýip, oýlandy-da, sesini çykarmady. Häzir ol bilýän zadyny söwdagäre habar beräýse, gyzy reňkli arabajygyna gowy öwrenişen görgüli hemme zady başyndan aýlap ursa, nämeleriň boljakdygy hakda üç gün dagy oýlanyp gezer.

«Men ony bu ejirden dyndaraýyn» diýip içini gepleden Santýago köçe bilen ümdüzine ýöräp ugrady we diňe gämi duralgasyndaky ýeke penjireli kepbejigiň öňüne ýetip aýak çekdi. Şol ýerde ýolagçy gämilerine münmäge petek satylýardy.

Müsür Afrikada ýerleşýärdi.

— Size näme gerek? — diýip, petek satyp oturan kişi sorady.

— Ertir sizden petek satyn alaýmagymam mümkin — diýip, Santýago oňa jogap berdi-de, şol ýerden daşlaşmak bilen boldy.

Bary-ýogy bir tokly satyp gazanan puluňa bogazdan gämili aşmak mümkin eken. Bu pikir ony ikerjiňlemäge mejbur etdi. Petekçi bolsa öz kömekçisine ýüzlenip:

— Ýene bir arzuwçylyň biri. Özi-hä syýahat etmekçi, kisesinde-de ýel şuwlaýar.

Petek satylýan kepbanıň penjirejiginiň öňünde duran wagty, Santýagonyň ýadyna öz dowarlary düşdi. Janawarlaryň ýanyna dolanyp barmak oňa aýylganç bir synag bolup göründi. Ol iki ýylyň dowamynda çopançylygyň syrlaryny irmän-arman öwrenip, dowar bakmagy mazalyja ele alypdy. Ol goýun hem gyrkyp bilýärdi, guzlajak goýna kömek etmegiň ugruna-da beletdi, möjekleri nädip gorkuzmalydygyndan-da habarlydy. Ol Andalus ülkesindäki öri meýdanlaryna baş

barmagyna belet bolşy ýaly beletdi. Şolaryň haýsy biriniň bahasynyň näçedigi-de ýadyna düşüp durdy.

Sürüsini gabap gaýdan ýatagyna gitmek üçin, ol iň uzyn ýoly saýlap aldy. Bu şäheriň hem öz galasy bardy. Santýago ýapydan ýokary galyp, galanyň diwarynyň üstünde oturmak isledi. Şol ýerden Afrika gözüňe ilýärdi. Şol tarapdan gadym döwürlerde garaýagyzy adamlaryň ýüzüp gelip, uzak ýyllaryň dowamynda Ispaniýanyň hemme ýerlerini diýen ýaly golastynda saklandyklaryny kimdir biri oňa gürrüň beripdi. Santýago garaýagyzlary halamaýardy: syganlary bu ýere şolaryň alyp gelen bolmagy hem mümkin.

Galanyň üstüne çykyp seretseň, şäheriň bar ýeri, hatda onuň goja bilen söhbet eden ýeri bolan meýdançasý-da edil elniň aýasynda ýaly bolup görünýärdi.

«Onuň bilen duşuşan pursatyma nälet bolsun» diýip, ýetginjek içini hümlletdi. Ol, bary-ýogy, sygan aýala düşüni ýordurmak isläpdi ahyryn. Şol palçy aýaldy goja hem onuň çopandygyna şeýle bir ähmiýet hem bermedik ýalydylar. Dogrudanam, ol adamlar ýalňyz, hiç bir zada ynanmaýan kişiler bolmaly. Olar çopanlaryň jany-teni bilen öz dowarlaryna berlendiklerine düşünmeýärler. Santýago sürüsindäki dowarlaryň her birini bütin jikme-jikligi bilen bilýär: hanha ol goýun – gysyr, onuň ýanyndaky bolsa ýene iki aýdan guzlamaly, hol aňyrda ýatanlar dowarlaryň iň ýaltalary. Santýago goýunlary gyrkmaga-da, soýmaga-da diýseň ökde. Bu ýerleri terk etmek kararyna gelse, onsuz olaryň içi gysmazmy.

Ýel turup başlady. Santýago ony adamlaryň «gündogarly» diýip atlandyryandyklaryny bilýärdi, çünki, ýeliň öwsüp gelýän ýeri bolan gündogar tarapdan köphudaýlylaryň goşunlary çozuş eder durardylar. Ýetginjek Tarife gelip görmänkä Afrika kenarynyň şeýle ýakyndygyny güman hem etmeýärdi. Howply goňsuçylyk — garaýagyzy gaýtadan çozuş edip bilerler. Ýel barha güýjeýärdi. «Men dowarlar bilen hazynanyň arasynda ikä bölünip bilmen ahyryn» diýip, Santýago oýa batdy. Ol öwrenişen zady bilen höwes edýän zadynyň haýsy hem bolsa birini saýlap almaga mejburdy. Dükançynyň gyzy hem üstesine. Ýöne oňa garanda dowarlar has möhümdi, çünki, gyzdan tapawutlylykda, olar özüne bagly bolup durdylar. Gyzyň ony ýatlaýany bir bellimi? Ol iki günden soňra gyzyň öňünde peýda bolmaýanda-da, onuň ynjalykdan gaçmajakdygyny aňryýany bilen bilip durdy. Günleri meňzeşlikde geçip duran adamlar öz durmuşlarynda bolýan gowulyklara üns hem bermeýärler.

«Men kakamdyr ejemi, dogduk obamyň golaýyndaky galany terk edip gaýtdym» diýip, ýetginjek pikir öwürdi. «Olar aýraçylyga öwrenişdiler, menem şeýle. Diýmek, dowarlar hem meniň ýoklugyma öwrenişäýmeli».

Ol ýene ýokardan aşaklygyna meýdança tarap nazar aýlady. Patrak söwdasynyň tüýs gyzan wagtydy. Onuň goja bilen ýanaşyk oturyp, söhbet eden oturgyjynda bolsa bir jübüt gysmyljyraşyp otyrды.

Santýago: «Söwdagär...» diýip, ýaňy bir pikir ýumagyny çözlemäge başlady welin, has hem batlanan «gündogarlynynyň» güýçli akymynyň ýüzüne urmagy pikirini tamamlamaga mümkinçilik bermedi. Ýel diňe bir garaýagyz basybalyjylaryň ýelkenlerini çişirmän, eýsem, ol kalbyňa howsala salýan yslary: çölün, üstbaşlary örtülgi zenanlaryň, birmahal görmedik mekanlarynyň, altyndyr başdan geçirmeleriň yşkyna düşenleriň döken derleriniň we arzuwlarynyň ysyny hem alyp gelýärdi. Ol piramidalaryň hem ysyny getirýärdi. Erkin ýele gözi giden ýetginjek özüniň hem şoňa meňzäp biljekdigini duýdy. Özünden başga onuň ýoluna böwet boljak zat ýokdy. Dowarlar, mawutçynyň gyzy, Andalus ülkesiniň meýdanlary bularyň hemmesi onuň Öz Ýoluna düşmegi üçin diňe bir sebäpdiler.

Ertesi günortanara ol alty sany goýny öňüne salyp, belet meýdançasýnda peýda boldy.

— Geň galsaň galyp oturmaly — diýip, ol özüne garaşyp oturan goja söz gatdy. — Dostum duran ýerinde tutuş sürimi satyn alaydy. Ol ömürboýy çopançylyk etmegi arzuwlap ýören bolsa näme. Bu ýagdaý işimiň şowlajagyny habar berýäne meňzeyär.

— Bu mydama-da şeýle bolýar — diýip, goja seslendi. — Muňa Amatly Başlangyç diýýärler. Eger sen ömründe ilkinji gezek kart oýnamaga oturan bolsaňam utuş gazanaýmagyň daş bolmazdy. Bir işe ýaňy başlaýanlaryňky mydama-da şowuna bolýar.

— Onuň sebäbi näme?

— Sebäbi, durmuş adamyň Öz Ýoluny tapmagyny isleýär.

Goja goýunlary sypap-sermemäge başlady we olaryň arasynda biriniň gysyrdygyny bildi. Santýago munuň uly bir kemçilik dældigini, oňa derek şonuň in akyly goýundygyny we ýüňi beýlekilerden köp berýändigini aýtdy. Soňra ol:

— Hazynany nireden gözlemegi maslahat berýäň? — diýip sorady.

— Ony müsür piramidalarynyň ýanyndan ide.

Santýago özüni ýitiren ýaly etdi. Sygan aýaly hem oňa edil şol sözleri aýdypdy, ýöne onuň üçin hiç zadam almandy.

— Şol ýere barýan ýoly sen Ýaradanyň her bir kişi üçin belläp goýan yşaratlaryndan ugur alyp taparsyň. Ýöne munuň üçin maňlaýyňa ýazylany okamagy başarmak gerek.

Santýago oňa jogap gaýtaryp ýetişmänkä, goja bilen aralarynda bir kebelek perwaz urmaga başlady. Ol kebelekleriň şowlulyk getirýändikleri barada heniz çaga mahaly atasyndan eşiden sözlerini aňynda aýlady. Çyrlajyklar, hažžyklar, ýorunjanyň dört dilkawly ýaprajyklary hem şonuň ýalymyş.

— Bu hut şeýle-de bolmaly — diýip, onuň pikirini ýüzünden okap oturan goja dillendi. — Ataň dogry aýdypdyr. Yşarat diýýänim şonuň ýaly zatlar-da. Şolaryň arkasyndan ýoluňy ýitirmän bilersiň.

Şu sözleri aýtmak bilen, goja donunyň ýakalaryny serpip, döşüni güjeňledi. Santýago düýn gojanyň döşüni synlanda, gözünüň gamaşyp gitmeginiň sebäbini şindi aňşyrdy. Gymmatbaha daşlar bilen örtülen guýma altynyň bölegi onuň döşüni örtüp durdy. Ol, hakykatdan hem, patyşa bolup çykaýdy. Goja garakçylaryň talamazlyklary üçin tüýsüni üýtgeden bolsa gerek.

— Al şulary — diýip, goja döşlugini bezäp duran biri ak we beýlekisi gara reňkli iki daşy ýetginjege uzatdy. — Şu daşlara Urim we Tumim diýýärler. Daşlaryň agy «hawa», garasy bolsa «ýok» diýmegi aňladýar. Yşaratlaryň manysyny tirmekden ejiz gelen mahalyň, bu daşlar saňa gerek bolar. Olar soraglaryňa jogap bererler. Ýöne başardygyňdan özüň bir karara gelmäge çalyş. Hazynanyň piramidalaryň golaýyndadygyndan sen eýýäm habarly. Ýüregiňi bire baglamaga kömek edenim üçin bolsa, sen maňa dört goýun bermeli bolarsyň.

Ýetginjek daşlary torbasynyň düýbüne atdy. Mundan beýläk belli bir karara gelmek onuň öz boýnuna galaýjak ýaly.

— Dünýäde hemme zadyň bir бүтewiligi emele getirýändigini unutma. Yşaratlaryň dilini ýadyňda sakla. Iň esasysy bolsa Öz Ýoluňy hökman ahyrlamalydygyňy berk belläp goý. Indi bolsa bir gysgajyk wakany gürrüň bereýin. Bir täjir öz ogluny, bagtly bolmagyň syryny öwreneri ýaly, danalaryň danasynyň ýanyna ugradypdyr. Dagyň gerşinde salnan ajaýyp bir gala gözi düşýänçä, oylan kyrk günläp çölün içi bilen ýöräpdir. Gözleýän Danasy şol galada ýaşaýar eken.

Gala, oglanyň çak edişi ýaly, ýagşyzadanyň çola mekanyna asla meňzemeýärdi: daş-töwerek märeleden ýaňa hyň berip durdy. Täjirler harytlaryny güjeňleşip, alakjap ýördüler. Bir gyra çekilip gürrüňleşip duranlar hem göze ilýärdi. Sazandalaryň kiçeňräk topary gulaga ýakymly bir sazy ýaňlandyrýardy. Giň jaýyň ortarasynda bu ülkede tapyp bolýjak nazy-nygmatlardan ýaňa yraň atyp duran stol durdy. Dana öz myhmanlary bilen salamlaşmaga başlady. Ýetginjeginiň salamlaşmak gezegi diňe iki sagatdan soňra gelip ýetdi. Dana onuň özüni idäp gelmeginiň sebäbini sorap anyklanyndan soňra, edil şu wagt bagtly bolmagyň syryny düşündirmäge wagtynyň ýokdugyny, galanyň içinde aýlaň-çaýlaň edip, iki sagatdan soňra şu jaýa gelse gowy boljakdygyny aýtdy. «Meniň saňa ýene-de bir haýyşym bar, — diýip, Dana düýbünde iki damja ýag bulduraýan çayçemçäni oňa tarap uzatdy. — Şujagaz çemçäni hem eline al we içindäki ýagy dökäýme».

Ýetginjek elindäki çemçeden gözünü aýyrman, köşgüň basgançaklaryndan kä ýokary galyp, kä aşak düşüp ýörşüne, iki sagady geçirip, Dana kişiniň önünde gögerdi. «Ýeri, — diýip, ol ýetginjege ýüzlendi. — Şu uly jaýyň naharhanasyny bezeýän pars halylaryna, iň bir ökde bagbanlaryň on ýyllap iş edinip, ösdürip-ýetişdiren bagyna, kitaphanamdaky gadymyýete degişli küti kitaplara we hamkagyzlaryň ýüzüne ýazylan golýazmalara göwnüň ýetdimi?»

Biraz utanjak ýaly eden ýetginjek hiç bir zady synlap bilmändigini, bar gaýgysynyň onuň özüne ynanan ýagyny dökmezlik bolandygyny boýun aldy.

«Onuň ýaly bolsa, git-de öýümdäki täsinlikleriň hemmesini gowja synla. Bir kişiniň nirede we hädip ýaşaýandygyny bilmän, oňa janyňy ynanyň bolmaz».

Ýetginjek gaýtadan çemçäni eline aldy-da, ýene galanyň geçelgelerini yzarlap ugrady. Bu gezek ol bimeme batyrgaý hereket edýärdi we töwerekdäki geň-taňlyklary, otaglaryň görküne görk goşýan sungat eserlerini synlamagyň ugruny tapýardy. Ol baglary, galanyň daşyny gallap duran daglary synlady, gülleriň şeýle gözeldiklerini, suratlaryň we heýkelleriň bolsa tüýs hakyky durmaly ýerlerini tapandyklaryny ykrar etmän durup bilmedi. Ol Dananyň ýanyna gaýdyp gelip, gören zatlary barada oňa jikme-jik gürrüň berdi.

«Dökmän getirmegiňi tabşyran iki damja ýagym nirede?» — diýip, Dana onuň ýüzüne dikanlady. Ýetginjek diňe şol wagt ýagy dökendigini bilip galdy.

— Saňa berip biljek ýeke-täk maslahatym şudur — diýip, danalaryň danasy seslendi. — Bagtly bolmagyň syry dünýäniň geň-taňlyklarynyň we gözelligleriniň

hemmesini synlamagy başarmakdan we şol bir wagtyň özünde-de çayçemçedäki iki damja ýagy unutmazlykdan ybaratdyr.

Santýago gojanyň gürrüň beren bu hekaýatyny soňuna çenli diňledi-de, soňra uzak wagtlap dymyp oturdy. Ol gojanyň näme diýjek bolýandygyna düşündi. Çopan awara durmuşy gowy görýär, ýöne dowarlaryny hem gözden salanok.

Santýagonyň ýüzüne içgin-içgin seretdi-de, Melhisedek şa ellerini onuň kellesiniň golaýynda howada gezdirdi. Soňra bolsa goýunlary öňüne salyp, bu ýerden daşlaşmak bilen boldy.

Baryp araplar tarapyndan gurlan gadymy gala uly bolmadyk Tarif şäheriniň üstüne abanyp dur. Galanyň minarasyna çyksaň, mekge satylýan dükança duran meýdana we Afrikanyň kenarýakasynyň bölejigine gözün düşýär. Şol gün hem Salim ülkesiniň şasy Melhisedek gündogar ýeline ýüzüni tutup, galanyň diwarynyň üstünde otyrды. Öz ykballarynda garşylaşan şunça täzelikleri sebäpli birahat bolan dowarlar, hojaýynlaryndan biraz aňyrda biri-birlerine gysmyljyraşyp durdylar. Olaryň bar gaýgysy ot bilen suwdy.

Melhisedek gämi duralgasyna baglangy ullakan gaýyga nazaryny aýlady. Ol Ybraýymdan bir bölek ýeri sowgat alaly bári ony görmeýşi ýaly, ýaňky yetginjek bilen hem gaýdyp ýüzbe-ýüz bolmaz.

Başy ölümsizler üçin bir zady arzuw etmegiň hiç hili manysy ýok, çünki olaryň bu ýerde Öz Ýoly bolmaýar. Her näme-de bolsa, Melhisedek ýüreginiň teýinden Santýago atly yetginjege üstünligiň ýar bolmagyny arzuw edýändigini duýdy.

«Haýp, ol häziriň özünde hatda meniň adymy hem ýadyndan çykarar — diýip, ol içini hümetdi. — Onuň ýanynda adymy gaýtalamaly ekenim. Şonda ile meňzemeýän gojanyň Salim ülkesiniň şasy Melhisedekdigi hergiz ýadyna düşer durardy».

Ol gözlerini asmana dikdi-de, perişan halda seslendi:

— Ýa Biribar, Seniň Sözüňe görä, bu zatlaryň bary salgyma kowalaşmakdan başga zat däl. Ýöne käte garry şanyň özüne göwni ýetip biler ahryryn.

«Şu Afrika örän geň bir mekan» diýip Santýago oýa batdy. Ol darajyk garbanyşhanada otyrды. Şunuň ýaly garbanyşhanalar bu şäheriň darajyk köçelerinde bir ýa iki däl. Birtopar adam gezekli-gezegine ullakan şybygyň tüssesini içlerine sorup otyrды. Şu şäherde eglenen wagtynyň içinde ol biri-biriniň elinden tutup barýan

erkek kişileri, ýüzleri örtülgi zenan maşgalalary, belent minaralara çykyp, şol ýerden haýsydyr bir düşnüksiz sözleri owazlandyrýan ruhanylary we şondan soňra hemme kişileriň dyzalaryna çöküp, maňlaýlaryny ýere degirişlerini synlamaga ýetişdi.

«Bu ýer imansyzlaryň, köphudaýlylaryň ýaşaýan mekany bolsa gerek» diýip, ol öz ýanyndan pikir etdi. Çaga mahaly ol obalaryndaky ybadathanada Keramatly Ýakowyň şekilini synlapdy. Araplary boýun egdiriji eline ýalaňaç gylyç alyp, ak atyň üstünde oturan edilip şekillendirilipdir. Onuň öňünde gorkunç keşpli adamlar ýüzin düşüp ýatyrdylar. Olar şu mahal Santýagonyň daşyny gallap oturan adamlara meňzeşdiler. Ýetginjek howsala düşmäge başlady – ol özüni örän ýalňyz duýdy.

Bu zatlaryň üstesine-de, ol uzak ýola taýýarlyk görmegiň hysyrdysy bilen, hazynalary tapmagynyň öňüne böwet bolup biljek bir ýagdaýa üns bermändi. Bu ülkede hemme kişi arap dilinde gepleýärdi. Garbanyşhananyň eýesi Santýagonyň ýanyna geldi. Ol goňşy stolda oturanlaryň içýän zadyny getirmegini üm bilen ondan haýyş etdi. Olaryň içýäni ajymtyk tagamly çay bolup çykdy. Ýetginjek şoňa derek çakyr içenini kem görmezdi.

Aslynda şu wagt näme içeniň hiç hili ähmiýeti ýok. Häzir diňe hazyna hakda, ony ele salmagyň ýoly hakda oýlanmak gerek. Onuň dowarlaryny satyp gazanan ep-eslije puly kisesine agram salyp durdy. Jübiň pulluja bolsa özüni ýanyň degenek hossarly ýaly duýýarsyň.

Ol tiz wagtdan, bary-ýogy birnäçe günden soňra piramidalaryň ýanynda bolar. Sap altyndan döşlügi bolan goja, birnäçe goýunly boljak bolup, ýalançylyga ýüz urup durmaz ahyryn.

Santýago bogazy kesip geçýän gäminiň üstünde otyrka, gojanyň gürrüňini eden yşaratlary onuň aklyndan bir pursat hem çykmandy. Gojanyň nämä kakdyrýanyna ol aňyrýany bilen düşünýärdi: Andalus ülkesini seýran edip ýören mahaly ol öňde özüne nämäniň garaşýandygyny asmandaky we ýerdäki alamatlar boýunça kesgitlemegi öwrenipdi. Guş bir ýerde gizlenip ýatan ýylandan habar berip bilýärdi. Gyrymsy tokaýlyk golaýda çeşmäniň ýa-da derýanyň barlygynyň alamatydy. Bu zatlary oňa dowarlar öwretdiler. Eger Hudaý şolary dogry ýoldan alyp barýan bolsa, Ol, ýolumy ýitirmezim ýaly, maňa-da güýç berer» diýip pikir eden Santýago biraz ynjalady. Hatda içen çayy hem beýle bir ajy bolup duýulmady. Birden:

— Sen kim bolarsyň? — diýip, biri ispan dilinde oňa ýüzlendi.

Santýago ýeňillik bilen dem aldy: ol yşaratlar hakda oýlanyp otyrdy we onuň özüne edilen yşaratdygyna bada-bat düşündi. Oňa söz gatan kişi ýaşytdaşragy bolsa gerek. Ol günbatarlylarça geýnen bolsa-da, teniniň reňki şu töweregiň ýaşajysydygyna şaýatlyk edýärdi. Santýago ondan:

— Ispan dilini hädip öwrendiň? — diýip sorady.

— Bärde hemmeler diýen ýaly bu dilde gepläp bilýär. Şu ýerden Ispaniýa iki sagatda baryp bolýar.

— Gel, otur. Men saňa hezzet-hormat etmek isleýän. Sen ikimize-de çakyr getirmeklerini buýur. Çay hiç hoşuma gelenok.

— Bu ýurtda şerap içilmeýär. Dinimiz rugsat berenok.

Santýago öz maksadynyň piramidalary görmekdigini aýtdy. Ol tas hazyna barada bilýänlerini agzyndan sypdyrypdy, ýöne herna wagtynda saklanaýdy. Arap hazynanyň ýerleşýän ýerine alyp barany üçin, onuň bir bölegini talap edip biljekdi.

— Piramidalara gowuşýançam, maňa ýolbelet bolup bilmezmiň? Hakyň-a kem etmezdim.

— Wi-iý, olaryň nirede ýerleşýäninem bileňokmy?

Santýago garbanyşhananyň eýesiniň golaýlaryna gelip, olaryň edýän gürrüňlerini üns berip diňleýändigini aňsyrdy. Onuň bir zady aňmagyny islemeýän hem bolsa, öz aýagy bilen üstünden gelen ýolbeledi hem elden gidermäge gorkýardy.

— Sen Sahara çölünü tutuşlygyna kesip geçmeli bolarsyň — diýip, Santýagonyň garşysynda oturan ýetginjek dillendi. — Onuň üçin bolsa pul gerek bolar. Ýanynda puluň barmy?

«Ýöne bar bilýän zadymy onuň gulagyna pyşyrdap aýtmaga höküm edilmegimiň sebäbini-hä bilmeýärim» diýip, Alhimik içini geplettdi. Bu öz aýtjak zatlarynyň syr bolup galmalydygy bilen-ä bagly bolmaly däl, çünki Hudaý syrlaryny öz bendelerine açma kemini goýanok. Muny diňe bir zat bilen düşündirip bolsa gerek: onuň başga birine öwretmeli zady Arassa Durmuşyň önümi bolup, ony söz ýa-da şekil arkaly aňlatmak juda kyn. Çünki adamlar sözlere we şekillere aşa berlip, iň soňunda Ählumumy Dili unutgyç bolýarlar».

Gelen myhmanlary, ara wagt salman, ýerli serdarlaryň ýanyna alyp bardylar. Santýago öz gözlerine ynanmajak boldy: jülge, käbir kitaplarda ýazylyşy ýaly,

başynda iküç sany hurma ösüp oturan guýudan ybarat däl oguşya. Ol kâbir ispan obalaryndan-a has giň meýdany tutýardy. Bu ýerde üç ýüze golaý guýy, elli müň düýp hurma agajy bolup, şolaryň arasynda dürli reňkdäki köpsanly çadyrlar myg berýärdi.

«Müň bir gije» diýip, iňlis içini gepletди. Ol Alhimigi göresi gelip, ölüp-öçüp baryardy.

Ýabylary, düýeleri, adamlary bilesigeliş ilik bilen synlaýan çagalar gelenleriň daşyny gurşap aldylar. Erkek kişiler ýolagçylardan söweşleriň şaýady bolup-bolmandyklaryny sorasalar, aýallar täjirleriň getiren matalary we gymmat bahaly tebigy reňkli daşlary bilen gyzyklanýardylar.

Häzir çölün susgunlygyny birmahal görülen düýş hasaplaýmalydy — töwerek ala-goh bolup durdy, gülki, gykylyk sesleri eşidilýärdi, göýä, mundan öň ýolagçylar bedensiz ruhlar ýaly bolup gezip, indi bolsa etden, süňkden ybarat adamlara öwrülýän ýalydy. Olar göwnühoş, bagtyýardylar.

Santýagonyň düýekeş dosty jülgäniň mydama bitarap bir ýer hasap edilip gelendigini, çünki onuň ýaşajylarynyň, esasan, çagalardyr aýallardan durýandygyny düşündirdi. Olaryň bolsa hiç bir tarap bilen hem işi ýokdy. Urşujylar öz aralarynda söweşmek üçin çöllük ýerleri saýlap, jülgeleri gaçybatalga hökmünde ulanýardylar.

Kerwenbaşy, kynlyk bilen hem bolsa, hemmeleri bir ýere jemläp, tire-taýpalaryň arasyndaky uruş tamamlanýança, kerweniň jülgede galjakdygyny ygılan etdi. Ýolagçylar, Kanunyň emr edişi ýaly, ýerli ýaşajylara degişli çadyrlarda myhman alnar. Soňra ol kimiň ýanynda ýaragy bar bolsa, tabşyrmagyny haýyş etdi. Bu haýyş gijelerine kerwenleri garawullaýanlara hem degişlidi.

— Urşuň düzgüni şeýle — diýip, ol düşündirdi.

— Jülge esgerlere ýa-da urşujylara öz goýnundan ýer berip bilmeýär.

Iňlisiň kisesinden hrom çaýylan sapaңasyny çykaryp, ony ýaraglary toplam ýören kişä berenine Santýago örän geň galdy.

— Ýanyňda sapaңa götermäň näme? — diýip, ýetginjek ondan sorady.

— Bu adamlara ynanmagy öwrenmegim üçin gerek — diýip, iňlis jogap berdi: ol ýola çykmagyna sebäp bolan zady örän basym tapjakdygyna şatdy.

Santýagonyň öz tapmaly hazynasy ýadyna düşdi. Onuň arzuwynyň amala aşjak güni ýakynladygyça, ýolunda barha-da köp kynçylyk keserýärdi. Bir işiň başyny ýaňy tutanlara şowlulygyň ýar bolýandygy barada Melhisedegiň aýdan sözleri öz gymmatyny ýitiripdi. Häzir Öz Ýoluny gözleýän adamyň tutanýerliligi we gaýduwsyzlygy esasy täsir ediji güýje öwrülipdi. Şol sebäpli hem onuň howlukmaga-da, bisabyr bolmaga-da haky ýok. Çünki howlугan, sabry tükenen halatynda, Hudaýyň onuň ýolunda goýuşdyran yşaratlaryny saýgarman geçäýmegi gaty ahmaldy.

«Hudaýyň goýuşdyran yşaratlary» diýip, ýetginjek içinden gaýtalady-da, kellesine gelen bu pikire geň galdy. Şu wagta çenli ol bu yşaratlary, edil açlyk, teşnelik, söýgä teşnelik ýa-da iş tapynmak ýaly, bu dünýäniň bir bölegi hasaplaýardy. Ol yşaratlaryň Hudaýyň öz bendesi bilen gürleşýän dilidigini, şolaryň kömegi bilen öz islegini aýan edýändigini çak hem etmändi.

«Howlukma — diýip, ol özüne ýüzlendi. — Düýekeşiň aýdyşy ýaly, nahar iýmeli wagtyndaha gamyňy göze, ýola çykmak sagady gelende-de ýola rowana bol».

Iňlis hem, beýlekiler hem birinji güni ýatyp geçirdiler. Özi bilen deň-duş baş ýetginjek Santýagonyň çadyrdaşy boldy. Beýleki ýetginjekler ýerli halkdan bolup, adamlaryň uly şäherlerde nädip ýaşaýandyklaryny bilmek isleýärdiler. Santýago olara goýun bakyşyny gürrüň berip bolup, ýaňy bir jäç önümler satylýan dükanda işleýşi baradaky gürrüňe geçjek bolanda, iňlis çadyra girdi.

— Ertirden bári seni gözläp ýörün — diýip, ol Santýagony çekip, daşary çykaranyndan soňra aýtdy. — Sen maňa örän zerur. Maňa Alhimigi tapmaga ýardam ber.

Olar iki günläp aýry-aýrylykda Alhimigi gözläp selpediler. Göwünlerine ol beýleki adamlar ýaly ömür sürmejek, onuň çadyryndaky ojak hem hiç haçan öçmejek ýalydy. Olar jülgäniň bir çetinden beýleki bir çetine çykjak bolup haýdap ýörüşlerine, onuň çaklaýyşlaryndan has giňdigine göz ýetirdiler. Bu ýerde çadyrlaryň sany birnäçe ýüz dagy bardy.

Bir guýynyň başynda çöken iňlis:

— Tutuş bir günümüzü biderek ýitirdik — diýip seslendi.

— Ol barada birinden soraymalymyka diýýän.

Ýöne iňlis sorag-ideg etmäge ýaýdanýardy. Ol özüniň şu ýerdedigini näler bildirmek islemesede, ahyry bu teklipten ylalaşmaly boldy, Alhimigiň bolýan ýeriniň salgysyny almagy arapça gowy gürleýän Santýagodan haýyş etdi.

Ýetginjek meşigini suwdan doldurmak üçin guýa gelen zenan maşgala ýüzlendi:

— Salam. Bize Alhimigiň bolýan ýerini salgy berip bilmezmisiňiz?

Zenan maşgala şonuň ýaly biriniň bardygyny asla eşitmändigini aýdyp, derrew daşlaşmak bilen boldy. Ýöne ol guýynyň başyndan gitmänkä, döp-dessura hormat goýmalydygyny, gara geýnen ärlü zenanlara söz gatmaly dældigini ýetginjeye duýduryp ýetişdi.

Iňlis örän lapykeç boldy. Şunça ýoly biderek ýere geçäýdimikä?! Ýetginjeginiň hem oňa nebsi agyrdy — ýoldaşy Öz Ýoluny gözleýärdi ahyryn. Şunuň ýaly gözlegde bolan adama bolsa, Melhisedegini aýdyşy ýaly, Bütün Älem kömege howlугyp, onuň üstünlük gazanmagy üçin elinden gelenini edäýmelidi. Eýsem garry şa ýalňyşadymyka?

— Men öňler alhimikler barada hiç zat eşitmändigim — diýip, ol müýnli seslendi. — Ýogsam, saňa kömek etmäge synanyşardym.

Iňlisiň gözleri ýitelip gitdi.

— Bu öň näme üçin kelläme gelmedikä diýsene! — diýip, ol gygyryp goýberdi. — Onuň alhimikdigini bu ýerde hiç kimem bilýän dälär! Her bir keseli bejerip bilýän adamy idesek has dogry bolar!

Şol wagtda guýynyň başynda gara geýnen üç zenan peýda boldy, ýöne iňlis näçe özelense-de, Santýago olardan hiç zat soramady. Ahyry bu ýere bir erkek kişi geldi.

— Siz ähli keselleri bejerip bilýän birini tanaýaňyzmy? — diýip, ýetginjek ondan sorady.

— Bar keselleri bejerip bilýän bir Allahdyr — diýip, ol keseki ýurtlulara gorkuly nazaryny aýlady. — Siz jadygöýleri gözleýäňizmi?

Ol Kuranyň birnäçe aýatyny eşidiler-eşidilmez ýaly edip okady-da, öz ýoluna gitdi.

Birnäçe wagtdan soňra başga biri peýda boldy. Ol öňkä garanynda biraz gartaşanrakdy, elinde-de meşik bardy. Santýago oňa-da şol bir soragy berdi.

— Şunuň ýaly adamlar nämäňize gerek? — diýip, ol gyzyklanma bildirdi.

— Meniň dostum şony tapmak üçin uzyn-uzyn ýollar aşdy.

— Eger jülgämizde şunuň ýaly biri ýaşaýanam bolsa, ol örän täsirli adamdyr. Hatda tire-taýpalaryň serdarlaram ony islän wagtlary görüp bilmän, kabul edýänje wagty gapysyny çalyandyrlar. Uruş gutarýança şu ýerde garaşyp, soňam arany açmak bilen boluň. Jülgämiziň işine gatyşjak bolmagyňyzyň asla geregi ýok — diýip, ol gitmek bilen boldy.

Ýöne inlis ahyry bir uç tapandygyny duýup, syrtaryp goýberdi.

Ýene birnäçe wagtdan guýynyň başynda gara geýnen aýal bilen egninde küýze göterip gelyän gyz peýda boldy. Santýago gyza sorag bermek üçin, olaryň golaýyna bardy.

Birdenem... Göýä wagt hereketini togtadyp, Jahanyň Kalby bar kuwwaty bilen ýetginjeginiň önünde peýda bolan ýaly boldy. Gyzyň gara gözlerine, ýumulgy dursamy ýa-da ýylgyryşyň bir bölegi bolup titräp gitsemi — haýsynyň gowy boljagyny bilmeýäne meňzeýän dodaklaryna bir garanda, Santýago göz açyp-ýumasy salymyň içinde bütün dünýäde gürlenilýän we adamlaryň kalplarynyň kömegi bilen düşünyän diliniň in möhüm, in çylşyrymly bölegine düşündi oturyberdi. Şol bölege Söýgi diýýärler, ol adam nesliniň özünden hem, şu çölden hem has gadymy. Erkek adam bilen zenan maşgalanyň nazary biri-birine düşende, ol öz-özünden peýda bolýar. Şu guýynyň başynda hem şol ýagdaý gaýtalandy. Ahyry gyzyň dodaklary ýylgyrmak kararyna geldi. Bu, Santýagonyň özi-de bilmezden, uzak ýyllaryň dowamynda garaşyp gezen, öz dowarlarynyň edim-gylymyndan, kitaplardan, jächden hem çölün susgunlygyndan taparyn öýden arzyly yşaratydy.

Bu arassadan düşnükli, çaksiz giňişlikde ýoluny dowam edýän Älemiň öz hereketine düşünilmegine mätäç däl ýaly, terjime edilmegine hemde düşündirilmegine mätäç däl bir dildi. Santýago şol pursatda diňe önünde duran gyzyň öz gelinligidigini aňşyrdy, gyz hem şony aňlan bolaýmalydy. Munuň şeýledigi özüniň ene-atasynyň ogludygyndan hem has aýdyň jedelsiz bir hakykatdy. Ýogsam, ol ene-atasynyň ilki aşyk bolmalydygy, söz aýtmalydygy, adamy gowy tanamalydygy, puljagaz toplamalydygy, diňe şondan soňra öýlenmek hyýalyna münmelidigi hakdaky pikirdedigini bilip hem durdy. Ýöne şunuň ýaly maslahat berýän kişiniň Ählumumy Dilden bihabardygy belli bolup dur, çünki onuň jümmüşine aralaşan mahalyň, çölün orta gürpünde duran bolsaň hem ýa-da uly bir şäher daşyňy gurşap duran-da bolsa, mydama kimdir biriniň öz magşugyny

gözleýändigi aýan bolýar. Şolaryň ýollary kesişende, gözleri çaknyşanda, geçmişiň-de, geljegiň-de hiç hili ähmiýeti galman, wagt bir pursatda jemlenýär. Dünýädäki bar zadyň ýazgydynyň bir, ýeke-täk el bilen ýazylandygy baradaky ynam aşykdyr magşugyň kalbyny gurşap alýar. Şol el ýürekde söýgi oduny tutaşdyryp, işleýän, dynç alýan ýa-da hazyna gözleýän her bir adamyň kalbynyň ekiztaýyny tapyp berýär. Bu şeýle bolmadyk bolsa, adam neslini gurşap alýan arzuwlaryň hiç hili manysy bolmazdy.

«Maktub» diýip, ýetginjek içini gepletди.

Iňlis oturan ýerinden böküp turdy-da, Santýagonyň egninden itdi:

— Sorasana!

Santýago gyza has golaýlady. Gyz oňa tarap ýylgyryp seretdi, ýigidiň hem jogaby ýylgyryş boldy.

— Seniň adyň näme? — diýip, ýigit sorady.

— Patma — diýip, gyz utanan ýaly edip jogap berdi.

— Meniň önüp-ösen ýurdumda zenan maşgalalaryň köpüsiniň ady edil seniňki ýaly.

— Bu Pygamberimiziň gyzynyň ady — diýip, Patma-da kem oturmady. — Şu ady esgerlerimiz uzak ülkelere ýaýradypdyrlar.

Bu sözleri aýdan mahaly, näzenin, gözel gyzyň sesi has buýsançly çykdy. Iňlis Santýagony dyngysyz hürsekleýärdi, ýetginjek gyздan ähli keselleri bejerýän adam barada soramaga mejbur boldy.

— Ol dünýäniň bar syryndan habarly. Ol çöldäki jynlar bilen gürleşýär.

Gyz günorta tarap elini salgap goýberdi — olaryň gözleýän adamy şol tarapda ýaşaýardy. Ol soňra küýzesini suwdan doldurdy-da, bu ýerden arany açdy.

Iňlis Alhimigi gözlemäge gitdi. Santýago bolsa uzak wagtlap, guýynyň başyndan galman, birmahallar, heniz öz ýurdunda ýaşap ýörkä, gündogar şemalynyň şu gyzyň bark urýan ysy bilen özünü tanyş eden bolmalydygy, gyzyň bardygyny bilmeýärkä-de, ony söýendigi, şol söýginiň dünýädäki hazynalaryň baryna taý gelip biljekdigi hakdaky pikirlere gümra boldy.

Ýetginjek ertesi gün ýene şol guýynyň başyna baryp, düýnki gyza garaşmaga başlady. Ýöne näçe geň bolup görünse-de, golaýynda çöle ilkinji gezek dykgat bilen göz aýlap duran inlisiň durandygyny gördi.

— Men ýagşy garaňky düşýänçä, bütin agşamy garaşyp geçirdim. Asmanda ilkinji ýyldyzlar görnen badyna ol hem peýda boldy. Men näme isleýänimi oňa habar berdim. Ol bolsa, gurşuny altyna öwürmegi başaryandygymy ýa-da başarmaýandygymy sorady. Men öwrenmekçi bolýan zadymyňam soldugyny aýtdym. Ol maňa ýene bir gezek synanyşyp görmegi emr etdi. Hawa, hut: «Git-de synanyşyp gör!» diýdi.

Santýago sesini çykarmady. Inlisiň, özüne öňden hem belli bolan zadyň maslahatyny almak üçin şunça ýyllap dünýäni gezdigi bolaýarmyka? Ýöne özüniň hem Melhisedege beren goýunlarynyň öwezine şondan kän zat almandygy ýadyna düşdi.

— Onuň ýaly bolsa, diýlenini ediber!

— Men şeýle hem etmekçi. Özüm bu işe häziriň özünde başlaryn.

Inlis bir ýerlere haýdaşlap ugrady. Tiz wagtdan Patma-da geldi.

— Men saňa käbir zatlary aýtmak isleýän — diýip, Santýago söze başlady. — Aslynda şundan ýönekeý zadam ýok. Seniň maňa durmuşa çykmagyňy isleýän. Men seni halaýan.

Duýdansyz ýaňlanan sözleriň täsirinden ýaňa Patma guýynyň agzyna geleňkirlän gowany elinden sypdyrdy.

— Saňa şu ýerde garaşaryn. Men piramidalaryň golaýynda bir ýerlerde gömülgi hazynany tapmak üçin çöli kesip geçdim. Ýöne şu uruş bir ýerden çykdy oturyberdi. Başda men ony näletläpdim. Şindi bolsa mübärekleýärin. Çünki ol meni seniň ýanyňa alyp geldi.

— Ýöne uruş haçanam bolsa bir wagt tamamlanar — diýip, gyz hem dillendi.

Santýago hurma agaçlaryna tarap gözünü aýlap goýberdi. Ol önler çopançylyk ederdi, bu jülgede bolsa näçe diýseň dowar bar. Patma — ähli hazynadan gymmatly.

Gyz göýä ýigidiň pikirini okan ýaly bolup:

— Çöl esgerleri hazyna gözleýärler. Çöl zenanlary bolsa olara buýsanýarlar — diýip, öz sözünüň üstünü ýetirdi. Soňra bolsa küýzesini suwdan püre-pürledi-de, bu ýerden daşlaşmak bilen boldy.

Santýago Hudaýyň beren her günü guýynyň başynda gögerýärdi. Ol eýýäm Patma gyza özüniň dowar bakyşyny, Melhisedege duşuşyny, jäç önümleriň söwdasyny edişini gürrüň berip ýetişipdi. Olar ýuwaş-yuwaşdan ysnyşyp ugradylar. Gyz bilen birlikde geçirýän on baş minudyny hasaba almasaň, gün onuň üçin soňsuza çenli uzak bolup görünýärdi.

Jülgä inenleri bári bir aý geçipdi. Kerwenbaşy sapara çykanlary bir ýere ýygnap:

— Urşuň haçan gutarjagy belli däl. Ýolumyzy hem dowam etmäge ýagdaýymyz ýok. Uruş ýyllarça sürüp biler. Biri-birine ýagy bolan tire-taýpalaryň her birinde hem gaýduwsyz we kuwwatly urşujylar bar. Her kim öz abraýyny goraýar, jeňden gaçmagy namartlyk hasaplaýar. Bu ýerde uruş gowular bilen erbetleriň arasynda gidenok. Urşy odukdyran zat — häkimiýet dawasy. Şular ýaly uruşlar bolsa, bir başlanansoň, uzak wagta çekýär, çünki Allah iki tarapa-da deň göz bilen garaýar.

Adamlar dagaşmak bilen boldular. Patma bilen görşen Santýago Kerwenbaşynyň aýdan sözlerini oňa habar berdi.

— Biri-birimizi tananymyza iki günem geçenok — diýip, gyz dillendi. — Sen eýýäm söýýändigini aýtmaga ýetişdiň. Soňra bolsa Ählumumy Dil, Jahanyň Kalby ýaly birtopar ajaýyplyklar bilen gulagymy gandyrdyň. Men şindi ýuwaş-ýuwaşdan seniň bir bölegiňe öwrülip barýaryn.

Santýago onuň sesine maýyl bolup otyrды. Gyzyň sesi şemalyň hurma agaçlarynyň başyny yranda töwerege ýaýraýan sesden has ýakymlydy.

— Şu guýynyň başynda saňa garaşyp duranyma esli wagt boldy. Men öz geçmişimi, döp-dessurlarymyzy, taýpamyzyň erkekleriniň gyzyň özüni nähili alyp barmalydygy baradaky garaýyşlaryny — bulary düýbünden unutdym. Çagalygymdan bári çölün maňa heniz durmuşda görülmedik bir serpaý ýapmagyny arzuwlaýardym. Ine, şol serpaýy aldym — ol sen.

Santýago gyzyň elinden tutmak isledi, ýöne Patma küýzä has hem berk ýapyşdy.

— Sen maňa öz düýşleriň, goja şa Melhisedek, hazynalar, yşaratlar barada gürrüň berdiň. Şindi men hiç zatdan gorkamok, çünki şolaryň arkasyndan saňa gowuşdym. Men bolsa — seniň arzuwyňyň, öz atlandyryşyň ýaly, seniň Ýoluňyň bir bölegi. Şonuň üçinem bir ýerde durup galmazlygyňy, gözleýän zadyňy agtarmagyňy dowam etmegiňi isleýän. Munuň üçin urşuň gutarmagyna garaşmaly bolsaňam zyýany ýok. Eger şondan bärde gitmeli bolsaňam, Öz Ýoluňdan galma. Ýel çäge depeleriniň şekilini üýtgedýänem bolsa, çöl çöllüğine galýandyr. Biziň söýgimizem şol bir bolşuny saklar. Maktub. Eger men seniň ýoluňyň bir bölegi bolsam, haçanam bolsa bir wagt ýanyma dolanyp gelersiň.

Bu gürrüň Santýagonyň keýpini bozdy. Ol ýöräp barşyna tanyş çopanlarynyň, uzakdaky örülere gitmeseler, başga ýagdaýlarynyň ýokdugyna aýallaryny ynandyrjak bolup jibriňişlerini ýatlaýardy. Söýgi aşyk bilen magşugyň birlikde bolmagyny talap edýär.

Ertesi gün ol Patmanyň ýanynda şondan söz açdy.

— Çöl biziň erkeklerimizi öz goýnuna dolap alyp, mydama yzyna-da gaýtaryp durmaýar — diýip, gyz jogap berdi. — Biz muňa öwrendekli. Aýra gezip ýören mahallary hem olar biziň ýanymyzda: ýagyş eçilmeýän bulutlaram, daşlaryň arasynda gizlenýän haýwanlaram, rehmet bolup ýerden çogup çykýan suwam olardan başga zat däl. Ýuwaş-ýuwaşdan olar şu zatlaryň bir bölegine öwrülýärler-de, Jahanyň Kalby bilen goşulyşýarlar.

Olaryň yzyna dolanyp gelýänlerem bar. Ana, şonda ähli zenanlarymyz baýram edýärler, çünki olaryň hem ýoluna garap oturan ärleri bir gün gözýetimde peýda bolar. Meniň öňler şol zenanlara gözüm giderdi. Şindi bolsa, maňa-da garaşmaga sebäp tapylyjak. Men — çöl gyzy, şoňa-da buýsanýaryn. Men öz ýanyoldaşymyň çägäni ondan oňa göçürüp ýören ýel ýaly, erkin bolmagyny, bulutlaryň, haýwanlaryň, suwuň bir bölegi bolmagyny isleýärin.

Santýago iňlisiň gözlegine çykdy. Oňa Patma hakda gürrüň berjekdi. Onuň çadyryň bir gapdalynda ojagyň üstünde aýnadan ýasalan gaby goýandygyny görüp, geň galdy. Iňlis, ot sönmez ýaly, ojaga çöp-çalam atýardy we çöl tarapa gözünüň gytagyňy aýlap goýberýärdi. Onuň gözleri kitapdan başyny galdyrmadyk döwründäkiden tapawutlylykda, uçganaklap durdy.

— Bu — işiň birinji tapgyry — diýip, ol ýetginjege düşündirmäge başlady. — Hapa kükürdi bölüp aýyrmak gerek. Iň esasy zat bolsa, mundan hiç bir zat çykmaz öýdüp gorkmazlyk. Öňler mundan gorkar ýörerdim. Şol sebäpli şu güne çenli Beýik

Binýat bilen meşgullanyp bilmedim. Häzirki edýän işimi mundan on ýyl öňem edip biljek ekenim. Ýigrimi ýyl däl-de, diňe on ýyl garaşanyma-da şükür.

Ol ojaga odun salmagyny, çöle tarap gözünüň gytagyňy aýlamagyňy dowam edýärdi. Santýago, ýaşyp barýan Günüň şöhesi çäge depelerini gyrmyzy reňke boýaýança, inlisiň ýanynda boldy. Birden onuň kalbynda çöle çykmak islegi peýda boldy: ony gününe goýmaýan soraglara, goý, çöl ümsümligi jogap bermäge synanyşsyn.

Ol esli wagtlap, çem gelen ugra ýöredi, diňe kämahal jülgäni gözden salmazlyk üçin yzyna gaňrylyp, hurma agaçlaryna gözünüň gytagyňy aýlaýardy. Ol şemalyň şuwlýan sesini eşidýärdi, daşlyk ýerden ýöräp barýanyny duýýardy. Käte balykgulaga gözi düşýärdi — atam döwürde şu çöllügiň ýerinde deňiz çaýkanyp ýatar eken. Ahyry bir ulurak daşyň üstüne çökdi-de, jadylanan ýaly bolup gözýetimi synlamaga başlady. Ol söýgini guçuşmakdan üzňe göz öňüne getirip bilmeýärdi, ýöne Patma çölün perzendidi. Onuň söýgä bolan garaşyny bolsa, diňe çöl düşündirip biljekdi.

Ol hiç zat barada pikir etmän, bir bolşuny üýtgetmän otyrды. Birden kellesini nämedir bir zadyň ýelpäp gidenini duýup, nazaryny asmana gönükdirende, howada ýüzüp ýören iki sany gyrgyny gördi. Santýago olaryň gögüň ýüzüne enaýy keşde çekişlerini uzak wagtlap synlap oturdy. Gyrgylar manysyz, maksatsyz uçuşyp ýören ýalydylar, ýöne ýetginjek bu uçuşa bir zadyň sebäp bolýandygyny duýýardy-da, onuň nämedigini kesgitlemekden ejiz gelýärdi. Ol bürgütleriň her bir hereketinden gözünü aýyrmazlygy ýüregine düwdi — belki, şeýtse, olaryň diline düşüňip biler. Belki, çöl şolaryň dili arkaly guçuşman söýüşmegiň nämedigini öwreder.

Birden onuň gözlerini uky бүрүп ugrady. Ýüregi: «Sen Ählumumy Diliň nämedigini biljekbiljegiň üstünde. Bu ülkede bolsa hemme zadyň, hatda bürgütleriň uçuşynyň hem belli bir manysy bar» diýip, ony uklatmajak boldy. Santýago kalbynyň söýgüden dolup durandygy üçin, ykbalyndan razy boldy. «Söýýän mahalyň bar zadyň manysy öňküsinden has giňän ýaly bolýar» diýip, ýetginjek içini gepletди.

Şol wagt gyrgylaryň ýokarrakda uçup ýöreni aşakdaka tarap ok ýaly atylyp gaýtdy we şonuň täsiri bilen Santýagonyň göz öňünde başga bir şekil: gylyjyny syran urşujylaryň jülgä girip baryşlary peýda boldy. Bu şekil göz açyp-ýumasy salymda gaýyp bolsa-da, ýigidi howsala salmagy, tolgundymagy başardy. Ol salgymlar hakdaky gürrüňleri köp eşidipdi, özi-de çölde ynsan islegleriniň şekil alşynyň birnäçe

gezek şaýady bolupdy. Ýöne ol urşujylaryň jülgä kürsäp girmeklerini islemändi ahryryn.

Ýetginjek bu pikirleri kellesinden çykaryp, gyrgyzy öwüsýän çägäni we daşlary synlamagyny dowam etmekçi boldy. Ýöne nämedir bir zat oňa ünsüni bir ýere jemlemäge päsgel berýärdi, ýüregini bolsa bir howsala bimaza edýärdi.

Melhisedek şa oňa: «Mydama yşaratlara görä hereket et» diýipdi. Ol Patma hakda oýa batdy. Birden hem gören şekili ýadyna düşüp, bir zadyň boljagyny ýüregi syzdy.

Ol doňan ýaly bolup oturyşyndan kynlyk bilen aýňaldy we aýak üstüne galyp, yzyna — hurma agaçlaryna tarap gaýtdy. Dünýä köp dilde gepläp bilýändigini ýene bir gezek oňa subut etdi: häzir howp çölden däl-de, jülge tarapdan abanýardy.

Düýekeş hurma agajyna ýaplanyp, günbatara bakyp otyrды. Şol wagt depeleriň aňyrsyndan Santýago peýda boldy. Ol:

— Maňa bir goşunyň golaýlap gelýändigini görkezildi — diýip howsalaly seslendi.

— Çöl salgym bilen aldamagy gowy görýär — diýip, düýekeş jogap berdi.

Ýöne yetginjek ondan el çekerli däl. Ol bürgütler, olaryň uçuşyny synlaýşy we birdenem Jahanyň Kalbyna aralaşyp gidişi barada gürrüň berdi.

Onuň sözleri täze dostuny geňirgendirmedi, çünki gürrüňiň näme barada barýandygyna düşünip otyrды. Ol ýeriň ýüzündäki islendik zadyň Zemin taryhyny boýdan-başa habar bermäge ukyplydygyna ynanýardy. Kitaby çem gelen ýerinden açsaňam, adamyň ellerini synlasaňam, kart dessesini garyşdyrsaňam, bürgüdiň asmany boýlap ýörşüni synlasaňam, häzirki ömür pursadyň bilen şolaryň baglanýan ýerini tapyp bilersiň. Munda gep zatlaryň özünde-de däl. Diňe adamlar şolary synlamak bilen özlerini Jahanyň Kalbyna alyp baryp biljek ýoly açýarlar.

Çölde Jahanyň Kalbyny aňsatja okap bilýändikleriniň arkasyndan güzeranyny aýlap ýören adamlar bir ýa iki däl. Zenan maşgalalar we garry-gurtular olardan öler ýaly gorkýarlar. Olara Bilgiç diýýärler. Urşujylaryň olara ýüz tutanyny kän bir görmersiň, çünki duşmanyň elinden öljeğini bilip durkaň, jeňe girmek aňsat iş däl. Urşujylara näbellilik we jeňde adamy gaplap alýan duýgular bolsa bolýar. Geljekde nämäniň bolup geçjegi Ýaradan tarapyndan eýýäm kesgitlenilip goýlandyr, adamyň ýazgydyndakylaryň hemmesi onuň bähbidinedir. Urşujylar, dürli duýdansyzlyklardan

doly münlerçe aýratynlyklara: duşmanyň gylyjynyň haýsy tarapdan inip gelýändigine, onuň atynyň nähili tizlikde ýakynlaşýandygyna, diri galmak üçin näme etmelidigiňe üns bermegi talap edýän häzirki pursat bilen ýaşaýarlar.

Ýöne düýekeş urşujy däl, şol sebäpli hem bilgiçlere kän ýüz tutupdy: olaryň käbiri onlukdan ursalar, beýlekileri muny başarmady. Bir gezek bolsa bilgiçleriň iň garrysy (iň köp gorkulýany hem şoldy) öz geljegini biljek bolmagynyň sebäbini sorady.

— Bu maňa, nähili hereket etmelidigimi bilmegim, halamaýan zadymdan ýüz öwürmegim üçin gerek.

— Şeýdip üýtgedip bolýan bolsa, ol seniň geljegiň bolmaz ahyryn.

— Şeýlemi... Onda geljekde bolup geçjek zatlary taýýarlykly garşylamagym üçin muny bilmegim gerek.

— Eger geljekde saňa gowy bir zat garaşýan bolsa, ol bilmän durkaň garşyňdan çyksa ýakymly bolmazmy?! Maňlaýyňa bir erbetlik ýazylan bolsa-da, sen ony başyňdan inmezinden has ön duýarsyň.

— Men adam bolanym üçin özüme nämäniň garaşýanyny bilmekçi. Adamlar bolsa, öz geljeklerine bagly bolýarlar.

Bilgiç esli wagtlap dymyp oturdy. Ol taýajyklar bilen pal atardy — olary ýere taşlap, ýerde nähili şekilde ýatýşlaryny synlardy. Şol gün ol pal atmak islemedi: taýajyklaryny ýaglyga dolady-da, kisesine saldy.

— Men adamlara nämäniň garaşýanyny habar bermek arkaly güzeranymy aýlaýaryn — diýip, ol ahyry dillendi. — Men olar barada hemme zatlar ýazylyp goýlan giňişlige aralaşmak üçin taýajyklary nädip ýere taşlamalydygyny bilýärim. Şol giňişlige aralaşanymdan soňra bolsa, geçmişde bolup geçenleri okaýaryn, birmahal unudylyan zatlaryň üstüni açýaryn, geljegiň yşaratlaryny synlaýaryn. Men adamlaryň geljegini okamakdan ejiz, ony diňe çak edip bilýärim, çünki ol diňe Hudaýa mälüm. Ol bolsa geljegiň perdesini örän seýrek ýagdaýlarda syrýar. Geljegi çaklap bilmegi nädip başarýaryn? Men ony häzirki pursadyň yşaratlaryna daýanyp çaklaýaryn. Meniň başarnygymyň syry hut şonda, häzirki pursatda. Şoňa bolmalysy ýaly edip çemeleşseň, ony gowulandyryp bilersiň. Häzirki ýagdaýyňy gowulandyrmak bilen, geljegiňi hem erbetliklerden gorarsyň. Geljek hakda alada etme-de, şu günün bilen ýaşa. Goý, her bir günün Kanuna laýyk şekilde geçsin. Ýaradanyň öz bendeleriniň aladasyny edýändigini unutma. Her bir gün özünde bakylygyň bir bölejigini saklaýar.

Düýekeş Hudaýyň nähili ýagdaýlarda geljege garamaga rugsat berýändigini sorady.

— Muny Onuň özi duýdurýar. Bu örän seýrek ýüze çykýar, oňa ýazgydyň üýtgedilmelidiginiň öňden kesgitlenilip goýulmagy sebäp bolýar.

Düýekeş şol wakany aňynda aýlap oturyşyna: «Bu ýetginjege Ýaradan geljegini bir ujuny görkezdi, ony sebäp edip ulanýar» diýen netijä geldi.

— Serdarlaryň ýanyna git — diýip, ol ýetginjegi gyssady. — Jülgä bir goşunyň ýakynlaşyp gelýändigini olara habar ber.

— Beýtsem, üstümden gülerler.

— Ýalňyşýaň. Olar çöl adamlary, diýmek, yşaratlarydyr alamlary ýok saýmak olaryň edähedi bolup bilmez.

— Beýle bolsa, olaryň özi hem abanýan howpdan eýýäm habarly bolmaly.

— Olar munuň aladasyny etmeýärler, çünki olar Allahyň islemegi bilen bir zady bilmeli bolsalar, ony kimdir birinden bilip galjakdyklaryna ynanyrlar. Şindi bolsa sen «kimdir biri» bolarsyň.

Santýago Patmany ýadyna saldy-da, jülgede ýaşayan tireleriň serdarlary bilen duşuşmagy ýüregine düwdi.

— Meni serdarlaryň ýanyna goýber — diýip, ol ullakan ak çadyryň önünde duran sakça ýüzlendi.

— Çölde maňa bir yşarat aýan boldy.

Sakçy sesini çykarman, çadyra girip gitdi we esli wagtlap yzyna dolanmady. Soňra zer sapaklardan dokalan ýapynjany egnine atan ýaş arap bilen birlikde daşary çykdy. Santýago gözüne gömen zatlary ýaş oglana habar berdi. Ol bolsa, garaşmagy haýyş edip yzyna dolandy.

Töwerek ymykly garaldy. Araplardyr keseki ýurtly täjirler çadyra bir girýärdiler, bir çykýardylar. Tiz wagtdan otlar hem söndürilip, jülge kem-kemden, sessiz-sedasyz çöl ýaly bolup, ümsümlige gark boldy. Diňe uly çadyrda çyra ýanýardy. Kabul edilmegine garaşyp duran Santýagonyň bu mahal bar küýi-köçesi Patmadady. Aralarynda bolup geçen soňky gürrüňiň manysy onuň üçin garaňkydy.

Ahyry ony çadyryň içine saldylar.

Gören zady onuň aňkasyny aşyrdy. Ol çölüň ortarasynda şunuň ýaly bir zat bilen gabatlaşyp biljekdigini ýadyna-oýuna-da getirmezdi. Onuň aýaklary ajaýyp ýumşak halylara çümdi, ýanyp duran şemli sary metal şemdanlar bolsa ýokardan sallanyşyp durdy. Tire serdarlary gowy edilip keşdelenen ýüpek ýassyklara ýassanyşyp, törde ýaý berip otyrdylar. Hyzmatçylar kümüş mejimelerde naznygmatlardyr çay daşayardylar. Ýene birnäçe hyzmatkär nargiläniň odunyň öçmezligine gözegçilik edýärdi. Howada temmäkiniň hoşboý ysy bark urýardy.

Santýagonyň garşysynda sekiz adam oturan-da bolsa, olaryň baştutanlarynyň, zer sapaklardan dokalan ýapynjasyny egnine atyp, hataryň gap bilinde oturan kişidigini bada-bat aňlady. Onuň gapdalynda özi bilen habarlaşmak üçin çadyrdan çykan ýaş ýigit otyrdy.

— Yşaratlardan söz açýan keseki ýurtly kim? — diýip, serdarlaryň biri sorady.

— Men — diýip jogap gaýtaran Santýago, gören zatlaryny habar bermäge howlukdy.

— Ata-babalarymyzyň hem şu ýerde ýaşap geçendiklerinden habarly bolan çöl ne sebäpden bu zatlar barada keseki birine gürrüň bermek isledikä? — diýip, başga bir serdar söze goşuldy.

— Çünki meniň gözlerim heniz çöle öwrenişip ýetişmänsoň, ýerli adamlaryň indi saýgarmaýan zatlaryny hem görmegi başaryar — diýip jogap beren Santýago soňundan: «Jahanyň Kalby-da maňa aýan» diýip içini geplettdi. Ol soňky sözleri daşyna çykarmady — araplar munuň ýaly zatlara pitiwa etmeýärler.

— Jülge — ortak bir ýer. Hiç kim bu ýerik çozup girmäge het edip bilmez — diýip, üçünji bir serdar hem öz pikirini orta atdy.

— Men diňe öz gözlerim bilen gören zadymyň gürrüňini edýän. Ynanmasaňyz — bu öz işiňiz.

Çadyryň içini dartgynly dymyşlyk gaplap aldy. Birdenkä-de serdarlar ot alan ýaly bolşup, özara jedele başladylar. Olar Santýagonyň düşünmeýän dilinde gürleýärdiler. Ol işimi bitirdim hasap edip, çykalga tarap ýönelende, sakçy öňüne böwet boldy. Ýigdekçe gorkup ugrady. Yşaratlar abanyan howpdan habar berýärdiler. Ol düýekeşe içini dökenine ahmyr etdi.

Ýöne gap bilde oturan gojanyň çala ýylgyryp goýbermegi bilen Santýagonyň yüregi giňäp gitdi. Baş serdar agzyndan bir söz hem sypdyrmady, jedele-de goşuljak

bolmandy. Ýöne Jahanyň Kalbyna düşünmegi öwrenen ýigdekçe, golaý gelen söweşden ýaňa çadyryň sarsyp gidýändigini duýdy hem-de bu ýere gelip, dogry iş edendigine düşündi.

Hemmeler seslerini tapba kesip, goja tiflkelerini dikdiler. Ol bolsa Santýagonyň duran tarapyna öwrüldi. Ýetginjek onuň ýüzüniň kesekiden sowuk keşbe girendigini aňşyrdy.

— Iki mün ýyl mundan ozal düýşlere ynanýan bir adamy mundan uzak bir ýerde ilki guýa taşlap, soňra-da gul edip satdylar — diýip, goja söze başlady. — Täjirler ony Müsüre alyp geldiler. Düýşlere ynanýan kişiniň olary ýormagy-da başaryandygyny hemmämiz bilýäris.

Goja gürrüňiniň şu ýerine ýetende garry sygan aýal ýadyna düşen Santýago: «Ýöne hemişe olary durmuşa geçirmegi-hä başaraýanok» diýip içini gepletди.

— Şol kişi Pyrgunyň düýşüne giren ýedi sany hor, ýedi sany semiz sygryň nämäni aňladýandygyny ýorup berip, Müsüri açlykdan gutarypdyr. Onuň adyna Ýusup diýýärdiler. Ol hem seniň ýaşlaryňdaky bir keseýurtludy.

Goja sözünüň arasyny kesdi. Onuň ýüzünden heniz hem sowuk öwsüp durdy.

— Biz mydama Adata görä hereket edýäris. Adat Müsüri açlykdan gutaryp, onuň halkyny iň bir baý halka öwürdi. Adat bize çöli nädip kesip geçmelidigini, gyzlarymyzy nämä esaslanyp durmuşa çykarmalydygymyzy öwredýär. Adat jülgäniň ortak bir mekandygyny ýatladýar, çünki uruşýan taraplaryň ikisi-de oňa mätäç bolup, ol bolmasa heläk boljakdyklaryny bilip durlar.

Hiç kimden ses-seda çykmaýardy.

— Ýöne Adat bize çölün ýollaýan habarlaryna-da ynanmagy emr edýär. Bilýän zatlarymyzyň ählisini çölden öwrendik.

Onuň yşarat etmegi bilen araplaryň hemmesi aýak üstüne galdy. Maslahat tamam bolupdy. Nargiläniň oduny öçürdiler, sakçylar dim-dik hala geldiler. Santýago ýaňy bir çykyp gitmäge hyýallananda, ýene-de gojanyň sesi eşidildi:

— Kanun jülgede hiç kimiň ýarag götermegine rugsat bermeýär. Ýöne ertir biz Kanuny bozarys. Biz uzakly günü duşmana garaşyp geçireris, Gün ýaşanda bolsa esgerlerim gelip, maňa ýaraglaryny tabşyrrar. Öldürilen her on duşman üçin bir tylla teňňe alarsyň. Ýöne bir ele alnan ýaragy hiç hili ulanmazdan, öňki ýerinde goýup bolmaýar — ol hökman duşmanyň ganynyň tagamyny datmaly. Ýarag hem edil çöl

ýaly, örän ynjuk zat bolýar: indiki gezek ele alnanda onuň göçmezliligem daş däl. Eger ertir ýaragymyz üçin edere iş tapylmasa, iň bolmanda, ony saňa garşy ulanmaly borus.

Jülgede ýylpyldaýan zat göze ilenokdy. Töweregi diňe Aýyň yşygy ýagtyldýardy. Santýagonyň bolýan çadyry bilen aralyk, pyýadalap gideňde, ýigrimi minutlyk ýoldy. Ýetginjek şol tarapa ädimläp ugrady.

Serdardan ýap-ýaňy eşiden sözleri ony mazaly gorkuzypdy. Ol Jahanyň Kalbyna aralaşypdy, munuň, hakykatdanam, şeýledigine ynanmagynyň öwezine öz janyny bermeli bolaýmagam ahmal. Bu gaty gymmat düşmezmi? Ýöne Öz Ýoly bilen gitmek maksady bilen dowarlaryny satan mahaly, ömrüni orta goýmaga özi razylaşypdy ahyryn.

Onsoňam düýekeşiň aýdyşy ýaly, iki gezek öljek gümanyň-a ýok... Ertirki günmi ýa-da başga bir gün dünýäni terk etmeginiň ähmiýeti bir barmy? Ýaşamak üçin ýa-da bu dünýä bilen hoşlaşmak üçin mynasyp däl günü tapmarsyň. Bar zat «Maktub» sözüniň aňladýan manysyna bagly.

Santýago sessiz-üýnsüz barýardy. Ol hiç zada ökünmeýärdi, hiç zada nebsi-de agyrmaýardy. Eger ol ertir öläýse, diýmek, Hudaýyň geljegi üýtgetmegi islemedigi bolar. Ýöne ol dünýäni terk etmeli bolaýanda-da, eýýäm bogazdan aşmaga, dükanda işlemäge, çöli kesip geçmäge, onuň ümsümligi we Patmanyň gözleri bilen tanyş bolmaga-ha ýetişdi. Ol öýden çykyp gaýdaly bári bir gününü-de boş geçirmedi. Ertir onuň gözleri müdimilik ýumlaýanda-da, olar beýleki çopanlaryň gözlerinden-ä köp zat görüp galdylar. Santýago muňa buýsanýardy.

Birden onuň gulagyna bir gümmürdi eşidilip, nireden geleni belli bolmadyk güýçli ýel ony ýere pylçap urdy. Bulut ýaly bolup ýokary göterilen tozan Aýyň öňüni tutdy. Ýetginjegiň öňünde çarpaýa galyp, gaty-gaty kişňeýän ullakan ak at durdy.

Tozan birneme ýatyşansoň, Santýagony henize çenli özüne tanyş bolmadyk bir gorky gaplap aldy. Ak ata atlanan, egni gara eşikli, başyna ak selle oranan atlynyň çep egninde bir laçyn otyrды. Atlynyň ýüzi örtülgi bolup, diňe gözleri görünýärdi. Boýy şeýle äpet bolmadyk bolsa, ol kerweni garşylap, ýolagçylary çölde bolup geçýän zatlardan habardar edip duran çarwa araplara meňzemän hem durjak dälди.

Atly ganjyga bilen eýere baglanan gylyjyny sogrup alanda, ýaragyň demir päkisi Aýyň ýagtysyna ýalpyldap gitdi. Ol gaty sesi bilen hemleli gürlledi:

— Gyrgylaryň uçuşyndan many agtarmaga kim het edip bildi?

Onuň sesi şeýle bir haýbatlydy welin, goýä, Faýum jülgesindäki elli mün düýp hurma dil bitip, onuň aýdanlaryny gaýtalaýan ýalydy.

— Men — diýip, Santýago jogap berdi.

Şol pursat ýetginjegiň gözüne bu atlynyň keşbi garaýagyzlary boýun egdiriji, gaýry dinlileri atynyň toýnagynyň astyna alyp, debsiledip duran Ýagşyzada Iakowyň suratyna juda çalymdaş bolup göründi. Ýöne häzir gaýry dinlileriň ornunda ýetginjegiň özi durdy.

— Men — diýip, ol bir diýenini gaýtaladyda, depesinden inmeli ajaly mynasyp garşylamak üçin başyny aşak egdi. — Köp adamlary halas etmek başardar, çünki siz Jahanyň Kalbyny hasaba almadyňyz.

Ýöne näme üçindir örän haýallyk bilen inen gylyç ýetginjegiň maňlaýyna galtaşyp saklandy. Onuň degen ýerinde bir damjajyk gan göründi.

Atly sarsman otyrды. Santýago-da doňup galdy. Ol hatda gaçyp, janyny gutarjak hem bolmady. Onuň süňňüni geň-taň bir şatlyk gurşap alypdy: ol Öz Ýolunyň hatyrasyna, Patmanyň hatyrasyna gurban bolar. Diýmek, yşaratlar ony aldamandyr. Ine, onuň öňünde Duşman garalyp dur, ýöne ajal ony birem eýmendirenok. Çünki Jahanyň Kalbynyň bardygy magat bolup, ol göz açyp-ýumasy salymdan onuň bir bölegine öwrüler. Ertir bir gün Duşmanyň hem kysmaty şeýle bolar.

Ýöne atly ony gylyç bilen çapyp taşlajaga meňzemeýärdi.

— Sen nämüçin beýle etdiň?

— Men diňe gyrgylaryň maňa gürrüň beren zatlaryny eşidip, eşidenlerimiň manysyny tirmegi başardym. Olar jülgäniň halas bolmagyny islediler. Ony goraýjylar sizi gyryp gutararlar. Olar köplük.

Gylyjyň päkisi, öňküsi ýaly, ýetginjegiň maňlaýyna galtaşyp durdy.

— Allahyň ýazgydyny üýtgetmäge synanyşar ýaly, özüni kimdirin öýdýäň?

— Allah diňe bir goşuny däl, eýsem, guşlary-da ýaradypdyr. Allah olaryň diline düşünerim ýaly, maňa kuwwat berdi. Dünýädäki bar zat diňe Biriniň elinden çykan hata meňzeýär — diýip jogap beren ýetginjek düýekeşiň aýdan sözlerini ýatlady.

Atly ahyry gylyjyny başga ýana sowdy. Santýago uludan bir dem aldy.

— Öňdengörüjilikden ägä bol — diýip, atly seslendi. — Ýazgytdan gaçylyp gutuljak ýeke kişi-de ýokdur.

— Men diňe goşuny görüp galdym. Men munuň näme bilen gutarjagyny bilemok.

Ýetginjegiň beren jogaby atlynyň göwnünden turan hem bolsa, ol gylyjyny gynyna salmaga howluga berenokdy.

— Gaýry ýurtlynyň bu ýerde näme işi bar?

— Men Öz Ýolumy gözleýärim. Ýöne sen munuň nämedigine düşünmersiň.

Atly gylyjyny gynyna saldy. Onuň egninde oturan laçyn gulagyňy deşip barýan bir ses bilen gygyrdy. Santýagonyň elini-aýagyny baglan dartgynlylyk gowşap başlady.

— Men seniň batyrlygyňy synap görmekçi boldum. Dünýäniň Dilini tapmak isleýänler üçin şondan möhüm zat bolmaýar.

Ýetginjek geň galdy. Atly az-az kişileriň aňlaýan zatlaryndan söz açýardy.

— Mundan başga-da, uzak ýoly külterlänem bolsaň, bir pursadam gowşaklyga ýol bermeli däl — diýip, ol sözünü dowam etdi. — Onsoňam çöli söýmeli, ýöne oňa doly ynanaýmagam bolmaz. Çünki çöl adam üçin bir synagdyr: bir pursat ünsüňi başga ýana sowdugyň özüňi heläk bolan hasaplaý.

Onuň sözleri yetginjege goja Melhisedegi ýatlatdy.

— Urşujylaryň peýda boljak wagtyna çenli kelläň egniňde galsa, meni gözläp tap — diýip, atly sözünü tamamlady.

Onuň ýap-ýaňy hem gylyjyň baljagyny gysymlap duran elinde indi gamçy bardy. At, daş-töweregi ala tozan edip, öňe okduryldy.

— Sen nirede ýaşaýaň? — diýip, Santýago atlynyň yzyndan gygyrdy. Ol atyny çapyp barşyna, gamçysy bilen günorta tarapa yşarat etdi. Ýetginjegiň öňünde duran atly Alhimikdi.

Ertesi gün irden elleri ýaragly iki muň adam Faýum jülgesindäki hurma agaçlarynyň saýasynda jem boldy. Gözýetimde baş ýüz sany urşujy peýda bolanda, Gün gaty bir ýokary galmandy. Ýaraglaryny ak ýapynjalarynyň astynda gizläp, gowy maksat bilen gelyän ýaly bolup görünmäge çalyşýan urşujylar jülgä demirgazyk

tarapdan aralaşdylar. Olar diňe serdarlaryň bolýan uly çadyryna ýakyn baranlaryndan soň, herhili ýaraglaryny, egri gylyçlaryny ellerine aldylar. Ýöne çadyrda hiç kim ýokdy.

Jülgäniň ýaşajýylary çöl atlylarynyň daşyny gabadylar. Ýarym sagatdan soňra dört ýüz togsan dokuz kişiniň jesedi çägäniň üstünde serlip ýatyrdy. Hurma tokaýlygyna tarap alnyp gidilen çagalar, çadyrlardan çykman, ärleri üçin doga edýän zenanlar bu elhençligi görmediler. Wepat bolanlaryň çalam-çaş bolup ýatan jesetleri bolmadyk bolsa, jülge öňkülerinden tapawutlanjak däl.

Diňe Faýum jülgesine kürsöp giren atlylaryň ýolbaşçysy diri galypdy. Ony ýanlaryna alyp gelenlerinde, serdarlar ondan Adaty bozmaga het etmeginiň sebäbini soradylar. Ol köpgünlik söweşlerden, açlykdan we teňnelikden lagar düşen urşujylarynyň jülgäni basyp alyp, soňra urşa gaýtadan girişmek isländigini aýtdy.

Serdar urşujylaryň halyna gynanýandygyny, ýöne Adaty bozmaga hiç kimiň hakynyň ýokdugyny ýatlatdy. Çölde diňe ýel, diňe çäge depeleriniň şekili üýtgeýär. Galan zatlar bolsa bir durkuny ýitirmeýär.

Adaty bozan urşujylaryň baştutanyny masgaraçylykly ölüm bilen jezalandyrdylar: ony güllä dözmäge-de, gylyçdan geçirmäge-de rowa görmän, guran hurma agajyndan asdylar. Çölden öwürýän ýel onuň jesedini kân wagtlaý hallanlatdy.

Serdar keseki ýurtly ýetginjegi çagyryp, oňa elli altyn teňňäni gowşurdy. Soňra ýene Yusuply wakany gürrüň berip, ondan Baş Maslahatçysy bolmagyny haýyş etdi.

Gün ýaşyp, asmanda öçügsije ýyldyzlar peýda bolanda (dolan Aý sebäpli ýyldyzlar çala saýgarylýardy), Santýago günorta tarapy nazarlap ýola düşdi. Onuň barýan tarapynda diňe ýekeje çadyr bolup, öňünden çykanlar oňa bu ýerleriň jynlaryň ýaşayan mekanydygyny duýdurýardylar. Ýöne ol çadyryň ýakynyna baryp çökdi-de, garaşmaga başlady.

Alhimik peýda bolanda, Aý esli ýokary galypdy. Onuň eginlerinden iki sany öli gyrgy asylgydy.

— Men bärde — diýip, Santýago seslendi.

— Bu ýere biderek gelipsiň. Ýoluň seni meniň ýanyma alyp geläýmelimi?

— Töwerekde uruş gidip dur. Çöli kesip geçmek ýeke özümiň elimden geljek däl.

Alhimik atdan düşüp, eliniň yşaraty bilen ýetginjege çadyra girmegi mürähet etdi. Serdarlaryň ertekilerdäki ýaly edilip bezelen çadyryny hasaba almasak, onuň çadyry-da jülgäniň ýaşajylarynyňkydan tapawutlanmaýardy. Santýago gözüniň gytagyňy aýlap, güýçli odada çydaýan demir eredilýän gazandyr küräni, himiki tejribeler geçirilýän çüýşe gaplary görmek isledi. Ýöne sahypalary dagan birnäçe kitapdan, ýüzlerine geň-enaýy suratlar çekilen we halynyň ýüzüni tutup ýatan kagyzlardan başga gözüne ilen zat bolmady.

— Otur, men häzir çay gaýnadaýyn — diýip, Alhimik oňa ýüzlendi. — Şu gyrgylary bişirinip agşamlyk edineris.

Ýetginjek bu guşlaryň düýn asmanda synlan guşlarydygyny güman etse-de, sesini çykarmady. Alhimik ojakda ot ýakdy, basym çadyryň içi gowrulan etiň ýakymly ysyndan doldy. Ol nargiläniň ysyndan has ýakymlydy.

— Meni nämüçin görmekçi bolduň? — diýip, ýetginjek ahyry dil ýardy.

— Belanyň körügi yşaratlarda. Ýel maňa geljekdigiňi, meniň kömegime mätäç boljakdygyny habar berdi.

— Seniň diýýän adamyň men дәl. Ol başga bir ýolagçy — iňlis. Seni gözleýän şoldy.

— Ol meni tapýança, başga-da köp kişiler bilen duşuşmaly bolar. Ýöne ol dogry ýolda. Ol şindi kitaplardan başga-da käbir zatlary görmäge başlady.

— A men näme?

— Sen bir zady etmegi ýüregiňe düwseň, tutuş Älem seniň arzuwyňa ýetmegiň üçin ýardamçyň bolar — diýip, Alhimik goja Melhisedegiň sözlerini gaýtalady. Ýetginjek Öz Ýoluny tapmagyna kömek etjek ýene bir kişiniň öz alnyndan çykanyny bildi.

— Sen meni okatjakmy? — diýip, ol Alhimikden sorady.

— Ýok. Sen eýýäm özüňe gerek zatlary bilýäň. Men diňe seniň maksadyňa ýetmegiňi, öz hazynaňa gowuşmagyňy aňsatlaşdyrarn.

— Ýöne çölde uruş gidip dur ahyryn — diýip, Santýago aladasyny aýan etdi.

— Men çöle belet.

— Men eýýäm gözleýän hazynamy tapdym. Meniň düýäm, jäç önümleriň söwdasyny edip gazanan pulum, elli sany altyn teňňäm bar. Ýurduma dolanyp barsam, men baý saýylaryn.

— Ýöne bularyň hemmesi seni piramidalara bir ädimem golaýlaşdyranok ahýryn — diýip, Alhimik ony akylyna aýlamaga çalyşdy.

— Meniň Patmam bar. Ol dünýäniň bar baýlygyna degýär.

— Onuň bolýan ýerinden piramidalara çenli esli aralyk bar.

Olar gürrüňleriniň arasyny kesip, garbanmaga başladylar. Alhimik bir çüýşäniň dykysyny sogrup alyp, onuň içindäki haýsydyr bir gyzyl reňkli suwuklygy käsä guýdy. Ol şerap ekeni. Ýetginjek munuň ýaly üýtgeşik şeraby henize-bu güne çenli dadyp görmändi. Ýöne Kanun şerap içmegi gadagan edýär ahýryn.

— Adamyň agzyndan içeri girýän zatlarda dälde, agzyndan daşary çykýan zatlarda şer bar — diýip, Alhimik seslendi.

Içen şeraby Santýagonyň şähdini açdy. Ýöne ol çadyryň eýesinden öňküsi ýaly eýmenýärdi. Olar çadyra giräýen ýerlerinde ýanaşyk oturyşlaryna, dolan Aýyň ýşygynda ýyldyzlaryň öçügsilenişlerine syn edip otyrdylar.

— Ýene şerap owurtla, bu saňa rahatlyk berer — diýip, şerabyň ýetginjege eden täsiri gözünden sypmadyk Alhimik dillendi. — Özüňi söweşe taýýarlanýan esgerdirin öýt-de, güýç toplajak bol. Ýöne ýüregiň hazynanyň ýanyndadygyny unutma. Ony bolsa sen hökman tapaýmaly, çünki ony tapmak üçin şunça ýol geçip öwrenen, duýan zatlaryň diňe şeýdeňde, bir mana eýe bolup biler.

— Ertir düýäni sat-da, at satyn al. Düýelere düşünmek kyn bolýar. Olar armany-ýadamany bilmän uzak menzilleri aşýarlar-da, birdenem, dyzlaryna çöküp, ölüp galaýýarlar. At bolsa güýçden ýuwaş-ýuwaş gaçýar. Onuň ýene näçe wagtlap çapyp biljekdigini, haçan heläk boljakdygyny hemişe öňünden bilip oturmaly.

Ýene bir gün geçip gitdi. Santýago satyn alan atyny idip, agşamara Alhimigiň çadyrynyň ýanyna bardy. Tiz wagtdan çadyryň eýesi-de peýda bolup, atyna atlandy. Laçyn hem öz ornunda — onuň çep egninde omaşdy.

— Maňa çöl durmuşyny görkez — diýip, Alhimik seslendi. — Diňe bu ýerdäki durmuşyň aýratynlygyna akyl ýetiren adam hazynany tapyp biler.

Olar Aýyň yşygynda agaryp görünýän çägeli ýoly syryp ugradylar. «Bu maňa asla başartmasa gerek — diýip, Santýago içini gepletdi. — Çöle düýbünden beletçiligim ýok, ondan ýaşayşy alamatlaryny tapmak maňa başartjak zat däl».

Ol Alhimige tarap öwrülip, oňa bu pikirini mälim etmek islese-de, beýle etmäge çekindi. Olar ýetginjegiň gyrgylaryň uçuşyny synlan ýerindäki daşlaryň deňine ýetdiler.

— Başaran zadym bolmaz öýdüp gorkýan — diýip, ýüregini bire baglan Santýago dillendi. — Men çölde ýaşayşyň bardygyny bilýän, ýöne ony tapyp biljegime ynamym ýok.

— Ýaşayşy ýaşayşy özüne çekýändir — diýip, Alhimik oňa jogap berdi.

Ýetginjek onuň näme diýjek bolýanyna düşündi-de atynyň jylawyny gowşatdy. At çägelikleri, daşlyk ýerleri yzda goýup barşyna, ýörejek ýoluny özi saýlamaga başlady. Alhimik yzdan gelyärdi. Şeýlelik bilen ýarym sagat geçdi. Hurma tokaýlyklary uzaklarda gözden gaýyp bolupdy. Äpet Aýyň yşygynda kümüş çayylan ýaly bolup lowurdaýan çäge depelerinden beýleki zatlaryň bary ýitirim boldy. Santýagonyň aty ahyry aýak çekdi — bu ýer ýetginjegiň öň gören ýeri däl.

— Şu ýerde ýaşayş bar — diýip, ol Alhimige ýüzlendi. — Men çölün diline düşünemok, ýöne atym ýaşayşyň dilinden habarly.

Olar atdan indiler. Alhimik sesini çykarmaýardy. Ol daşlara gözünüň gytagyňy aýlap, ýöräp barýardy. Birdenkä-de aýak çekip, usullyk bilen aşak egildi. Daşlaryň arasynda bir hin garalyp görünýärdi. Ol ilki hine barmagyňy sokup gördi, soňra bolsa eli egnine çenli hiniň içinde ýitirim boldy. Hiniň içinde bir zat münňüldäp giden ýaly boldy we Santýago Alhimigiň gözlerindäki (onuň diňe gözlerini görüp bilýärdi) dartgynly bir garaýşy aňşyrdy: ol biri bilen güýç synanyşyana çalyň edýärdi. Soňra bolsa Santýagony tisginip gitmäge mejbur eden çaltlyk bilen elini hinden çekip alyp, aýak üstüne galdy. Ol ýylanyň guýrugyndan tutup durdy.

Santýago hem böküp turup yza çekildi. Ýylan haşşyldysy bilen çöl ümsümligini sal-sal edip, Alhimigiň elinde iki ýana urunýardy. Bu — zäheri sanlyja minutda adamy öldürmäge ukyply kepjebaşdy.

Santýagonyň kellesinde: «Ol nädip beýle batyr bolup bilýärkä?» diýen pikir peýda boldy. Ýylanyň hinine elini sokaň Alhimigiň diri galmak umydy ýokdy, ýöne onuň ýüzünüň bir damaram tirsildemedi. Santýago iňlisiň: «Ol iki ýüz ýaşynda» diýen

sözlerini aňynda aýlady. Diýmek, ol çöldäki ýylanlara çemeleşmegiň tärlerinden habarly bolmaly.

Ine, Alhimik öz atynyň ýanyna bardy-da, ganjyga bilen eýere baglanan uzynndan egri gylyjyny gynyndan sogrup aldy. Ol çägäniň ýüzünde tegelek çyzyp, bada-bat ümsümleşen kepjebaşy onuň ortarasyna taşlady.

— Gorkma — diýip, ol ýetginjege ýüzlendi. — Ýylan bu ýerden çykyp bilmez. Sen bolsa çölde ýaşaýşyň bardygynyň şaýady bolduň. Maňa geregi-de şudy.

— Eýsem bu şeýle möhümmidi?

— Bu örän möhümdi. Piramidalaryň daşyny çöl gurşap ýatyr.

Santýagonyň piramidalar hakdaky gürrüňe dolanmak meýli ýokdy — düýn agşamdan bäri onuň ýüreginden daş asylan ýalydy. Hazynany gözlemäge gitse, Patmany ýitirmeli boljakdy.

— Saňa özüm ýolbelet bolaryn — diýip, Alhimik seslendi.

— Jülgede galsam, meniň üçin gowy bolardy — diýip, Santýago oňa jogap berdi.

— Patma — çöl perzendi. Erkek kişileriň yzlaryna dolanmak üçin gidýändiklerini onuň bilmejek gümany barmy. Ol hem öz hazynasyny — seni tapdy. Häzir bolsa seniň öz gözleýän zadyňy tapmagyňa umyt baglaýar.

— Men galmak kararyna gelsem näme?

— Onda sen serdaryň Maslahatçysy bolarsyň. Seniň kân-kân dowarlardyr düýeleri satyn almaga ýetjek altynyň bolar. Patma öýlenersiň, bir ýyllap onuň bilen bagtly ömür sürersiň. Sen çöli söýmegi öwrenersiň, elli müň düýp hurma agajynyň her birini beýlekilerden tapawutlandyrmagy başararsyň. Olaryň dünýäniň yzygiderli üýtgäp durandygyny subut edip boý alýandygyna düşünersiň. Yşaratlardan gündünden gowy baş çykaryp ugrarsyň, çünki çölden gowy halypa ýok.

Ýöne bir ýyly arka atanyňdan soň, hazyna ýadyňa düşer. Yşaratlar irmän-arman oňa tarap ümlär, sen bolsa muňa üns bermejek bolup jan edip, öz akyl ýetiriş ukybyňy jülgäniň ýaşajylarynyň abadançylygy üçin sarp edersiň. Serdarlar munuň üçin gadyryňy-da bilerler. Sen köpsanly dowara, düýä we uly baýlyga eýe bolarsyň.

Şeýdip, ýene bir ýyl yzda galar. Yşaratlar, edil öňküsi ýaly, hazyna we Ýol barada ýatlatmagyny dowam ederler. Sen gijeleriňi jülgede entäp geçirersiň, Patma

bolsa gam-gussa batar. Çünki seni ýoluňdan alyp goýan şoldy ahyryn. Ýöne söýgiňizi welin, birek-birekden gysganmarsyňyz. Sen onuň galmagyňy bir gezegem haýyş etmändigini, çünki çöl zenanlarynyň öz ärlerine garaşmagy başaryandygyny ýatlarsyň. Ony günäkärlär ýaly birje delilem tapmarsyň. Ýöne sen tirkeşip gelýän gijeleri çölde we hurmalaryň arasynda gezmeläp geçirmegi dowam edersiň hem-de Patmany söýýändigine çyndan ynanan bolsaň, öz ýoluňa gitmäge ýürek edip biläýmegiň hem ahmal ekendigi barada pikire batarsyň. Çünki seni jülgä baglap goýan zat gorkudyr — sen bu ýere gaýdyp dolanman öýdüp gorkýarsyň.

Dördünji ýylam gelip ýetip, yşaratlar bir ýerlere zym-zyýat bolarlar. Sebäbi şindi olary aňşyrmak hem isleýän dälşiň. Muňa göz ýetiren serdarlar seniň hyzmatyňdan ýüz öwrerler. Ýöne sen şol wagta çenli baý täjire öwrülersiň, köpsanly dükanlaryň, süri-süri düýeleriň bolar. Soňra-da, ömrüň ahyr bolýança, hurmalaryň, çöl depeleriniň arasynda aýlanmagyňy goýmarsyň, özüňem Öz Ýoluň bilen gitmändigini, indi bolsa beýtmäge giçdigini her pursatda ýada salar durarsyň.

Şeýlelik bilen, sen adamyň Öz Ýoluny tapmagyna söýginiň päsgel berip bilmejekdigine düşünmänjik geçersiň. Söýginiň oňa päsgel berýän halatlary duş gelýän bolsa, diýmek, ol hakyky söýgi — Ählumumy Dilde gürleýän söýgi däldir.

Alhimik sözünü tamamlady. Ol çägede çyzan tegeleginiň bir gyrasyny bozdy welin, kepjebaş şol ýerden çykyp, daşlaryň arasyna siňip gitdi. Ömrüni Mekgä zyýarat etmegi arzuwlap geçiren Söwdagär, Alhimigiň gözlegine çykan inlis şu wagt Santýagonyň ýadyna düşdi. Ol çölüň öz söýmek islän adamyny günleriň birinde alnyndan çykarjagyna ynanyan gyzy hem ýatlady.

Olar ýene atlandylar. Bu gezek Alhimik ýola başlady. Ýel jülgäniň ýaşajylarynyň sesini olaryň gulagyna ýetirdi. Ýetginjek şol sesleriň arasyndan Patmanyň sesini tapawutlandyrmaga çalyşdy. Jülgede bolup geçen söweş sebäpli ol düýn Patma bilen guýynyň başynda duşuşyp bilmändi.

Ýöne öten gije ol tegelek çyzygyň serhedini bozmaga milt edip bilmedik kepjebaş synlady, egninde laçyn oturan şu syrly adamyň hazyna, çöl zenanlary we Öz Ýoly barada aýdanlaryny diňledi.

— Men seniň bilen gitjek — diýip, Santýago aýgytly karara geldi, şol pursadyň özünde kalbyna rahatlygyň aralaşandygyny duýdy.

— Biz ýola ertir irden, töwerek heniz garaňky wagty çykarys.

Ol Alhimikden başga ýeke söz hem alyp bilmedi.

Gije onuň gözüne uky gelmedi. Ol Gün dogmagyna iki sagat çemesi wagt galanda, özi bilen bir çadyrda ýatan ýetginjekleriň birini oýardy-da, Patmanyň ýaşaýan ýerini görkezmegini ondan haýyş etdi. Ýetginjek Santýagonyň ýany bilen gitdi. Oňa bolan minnetdarlygyny aňlatmak üçin ol ýolbeledine bir goýun satyn alyp bolaýjak mukdarda pul sowgat berdi. Soňra ondan gyzy oýaryp, özüniň oňa garaşyp durandygyny aýtmagy haýyş etdi. Ýetginjek arap onuň bu haýyşyny hem ýerine ýetirip, ýene bir goýun satyn alyp boljak pul gazandy.

— Indi bolsa bizi ýalňyz galdyr — diýip, Santýago oňa ýüzlendi. Ýetginjek hut Maslahatçynyň özüne kömek edendigine buýsanyp, goýun satyn alar ýaly pully bolanyňa begenip, öz bolýan çadyryna dolanyp bardy-da, uklamak bilen boldy.

Ine-de, Patma peýda boldy. Olar hurma tokaýlygyna tarap gitdiler. Santýago Adaty bozýanyňa düşüňýärdi, ýöne indi onuň hiç hili ähmiýeti galmandy.

— Men gidýärim — diýip, ol dymyşlygy bozdy.

— Ýöne bir zady bilip goýmagyňy isleýän: men gaýdyp gelerin. Men seni söýýän, çünki...

— Bir zatlar aýtmagyň asla geregi ýok — diýip, gyz onuň sözünü bölledi. — Adamlar söýýändigini üçin söýýärler. Bar bolany şü. Söýgi delilleri ykrar etmeýär.

Ýöne Santýago lal-jim bolaýmady:

— ...çünki düýş gördüm, Melhisedek şa bilen duşuşdym, jäch önümleriň söwdasyny etdim, çöli kesip geçdim, uruş başlananda jülgä gelip düşdüm we guýyň başynda senden Alhimigiň ýaşaýan ýerini soradym. Tutuş älemiň biziň duşuşmagymyza ýardam berendigi üçin men seni söýýän.

Olar gujaklaşdylar we bedenleri ilkinji gezek biri-birine galtaşdy.

— Men gaýdyp gelerin — diýip, Santýago öňki aýdanyny gaýtalady.

— Men öňler çöli arzuw bilen synlardym, indi bolsa umyt bilen oňa tarap serederin. Kakam kän gezek çöle çykypdy, ýöne her gezek ejemiň ýanyna dolanardy.

Ine, bar bolan gep-gürrüň şudy. Olar hurmalara duwlanyp ýene birnäçe ädim ätdiler. Soňra bolsa Santýago Patmany ýaşaýan çadyryna çenli ugratdy.

— Men seň kakaň dolanyşy ýaly, dolanyp gelerin.

Ol gyzyň gözleriniň ýaşa dolandygyny gördi.

— Sen aglaýañmy?

— Men — çöl gyzy — diýip, ol ýüzüni gizläp seslendi. — Ýöne bar zatdan öňürti men ýöne bir gyz maşgala ahyryn.

Gyz çadyryň tutusynyň aňyrsynda gaýyp boldy. Eýýäm daň ataňkyrlapdy. Gün dogan badyna Patma daş çykyp, köp ýyllardan bäri edip gelýän işi bilen meşgul bolar. Ýöne indiden beýläk bar zat başgaça bolar. Santýago jülgäni terk etdi. Indi jülge onuň üçin öňki ähmiýetini ýitirer. Ol öňler — ýap-ýaňy diýseňem boljak — elli müň düýp hurma agajynyň ösüp oturan, uzak-uzak ýol ýöräp tapdan düşen ýolagçylaryň uly şatlyk bilen özlerine tarap howlukmagyna sebäp bolýan üç ýüz guýynyň ýerleşýän ýeridi. Şu günden şeýläk bolsa ol gyz üçin gugaryp galan mekana döner.

Şu günden başlap, çöl has gymmatly bolar. Patma öz hazynasynyň yzyny çalyp barýan Santýagonyň ýüzüniň haýsy ýyldyza tarap bakýandygyny çak bilen bilmäge çalşyp, hälişindi çöl tarapa garar. Ol söýgülisiniň ýüzüne galtaşmagyny we özüniň diridigini, oňa garaşýandygyny habar bermegini umyt edip, ýelden posa ugradar. Şu günden başlap, çöl Patma üçin diňe bir zady aňladar: Santýago şol tarapdan öz ýanyna dolanyp gelmeli.

Çöli külterläp ugranlarynda Alhimik:

— Yzyňda galanlar hakda oýlanmaňy bes et — diýip, oňa maslahat berdi. — Eýýäm bar zat Jahanyň Kalbynda ornuny aldy, şol ýerde ömürbaky galar.

— Adamlar ýola çykmaga garanyňda, dolanyp gelmek barada has köp arzuw edýärler — diýip, çöl ümsümligine gaýtadan öwrenişip başlan Santýago oňa jogap gaýtardy.

— Tapan zadyň gowy esasly bir zat bolsa, oňa hiç bir peläket zyýan ýetirip bilmez. Şeýle bolanda, sen arkaýyn oňa dolanmagyň aladasyny edip bilersiň. Eger ol täze bir ýyldyzyň peýda bolşy ýaly, diňe bir pursatlyk ýylpyldynyň önümi bolsa, onda dolanyp geleňde eliňe ilen zat bolmaz. Ýöne göz gamaşdyryjy nuruň şaýady bolandygyň hakdaky pikir bilen köňlüňe basalyk berip bilersiň. Şonuň ýaly bir pursady başdan geçirmegiň belli bahasy ýok ahyryn.

Onuň gepiniň äheňi alhimiýa barada gürrüň edýäniňkä meňzeýärdi, ýöne aýdanlarynyň Patmaly meselä kakdyrýandygyny Santýago gowy bilýärdi.

Yzynda galanlar barada pikir etmezlik aňsat däl. Çölün üýtgewsiz keşbi ýatlamaga, arzuw etmäge iterýärdi. Hurma agaçlary, guýular, söýgülisiniň ýüzi heniz hem Santýagonyň göz önünde durdy. Eli himiki amallary geçirmek üçin niýetlenen çüýşe gaply iňlisi hem ýadyndan çykarmak başardanok. Ine-de, danalygyndan bihabar bolsa-da, hakyky danadygy şübhesiz bolan düýekeş. «Alhimik hiç haçan söýüp görmedik bolsa gerek» diýip, Santýago içini gepletди.

Alhimik bolsa bu wagt biraz öňräginden atyny gorgunyna sürüp barýardy. Onuň egninde oturan laçyn çölün diline örän gowy düşünýärdi. Olar atlarynyň jylawyny dartan batlaryna, laçyn aw agtarmak üçin howa göterilýärdi. Ol birinji gün bir towşany, ikinji gün bolsa awlan iki sany guşuny alyp geldi.

Gijelerine olar ýatjak ýerlerine düşek düşeýärdiler. Çöl gijesiniň sowuk bolýandygyna, Aýyň kiçelmegi bilen barha garalýandygyna garamazdan, ot ýakynmaýardylar. Saparlarynyň birinji hepdesinde olar üýtgeşik bir gürrüň etmediler. Käte özara atyşýan gepleri-de, diňe söweşýän tireleriň bolýan ýerleriniň üstünden barmazlygyň alajy baradady. Uruş dowam edýärdi — ýel käte ganyň süýjümtik ysyny alyp gelýärdi. Söweşiň gidip duran ýeri şu töwereklerde. Ýel bolsa gözleriň synlap bilmeýän zady barada habar bermäge mydama taýýar bolan Yşaratlar Diliniň bardygyny ýetginjege ýatladyp durdy.

Saparyň sekizinji gününde Alhimik adatdakylaryndan biraz ir düşlemek kararyna geldi. Laçyn asmana göterildi. Alhimik içi suwly mytarany ýetginjege uzatdy.

— Seniň syýahatyň tamamlanyp barýar — diýip, ol söze başlady. — Mübäreك bolsun. Sen Öz Ýoluňdan sowulmadyň.

— Şony bilip durkaň, ýolboýy dymyp gelmän näme? Öz bilýän zatlaryňy maňa öwredersiň öýdүpdim. Maňa alhimiýa boýunça kitaplaryň eýesi bilen çöl ýoluny külterlemek eýýäm miýesser bolupdy. Ýöne şol kitaplardan düşünen zadym bolmady.

— Akyl ýetirmegiň ýeke-täk ýoly — hereket etmek. Eden syýahatyň gerekli zatlaryň hemmesini saňa öwretди. Diňe bir zady bilmek galdy — diýip, Alhimik seslendi.

Santýago ýene nämäni bilmeginiň gerekdigini sorady, ýöne Alhimik gözlerini asmana dikip oturyşyna sesini çykarmady — ol asmandan laçynyny gözleýärdi.

— Saňa Alhimik diýmekleriniň sebäbi näme?

— Çünki men Alhimigiň hut özi-dä.

— Altyn gözlegine çykyp, ony tapmadyk beýleki alhimikler nähili ýalňyslyk goýberdiler?

— Olar diňe altynyň bir özüni gözläp ýalňysdylar. Olar Ýoluň üstünde gizlengi hazynany tapjak boldular, ýöne Ýoldan sowlup geçdiler.

— Onsoň maňa näme ýetenok? — diýip, Santýago başky soragyny gaýtalady.

Alhimik heniz hem asmana tiňkesini dikip otyrды. Tiz wagtdan awlan awyny penjesinde saklap, laçyn hem dolanyp geldi. Olar çägede ojak gazyp, töwerekdäkileriň oda gözleri düşmez ýaly, şonuň içinde ot ýakdylar.

— Hakykatdanam, alhimik bolanym üçin maňa Alhimik diýip ýüzlenýärler. Bu ylymyň syry maňa atamdan miras galdy. Atam hem ony atasyndan öwrenipdir. Şeýde-şeýde, bu ylym sapagy dünýäniň ýaradylan wagtyňa çenli uzap gidýär. Şol wagtlar bolsa onuň beýany zümerret daşynyň bir tarapjygyna ýerleşipdir. Ýöne adamlar ýönekeý zatlaryň ähmiýeti-de bardyr öýtmeyärler. Şonuň üçinem olaryň käbirleri pelsepeli eserleri ýazyp başlapdyrlar. Olar haýsy tarapa gitmelidigini diňe özleriniň bilýändigini, beýlekileriň bolsa mundan bihabardygyny aýtmagy çykarypdyrlar. Ýöne Zümerret Skrižal häzirem bar.

— Onuň ýüzüne näme ýazylypdyr? — diýip, ýetginjek gyzyklandy.

Alhimik baş minut çemesi çägäniň ýüzünde bir zatlary çyzyşdyrды. Santýago bolsa onýança şäher meýdançasynda goja şa bilen bolan duşuşygyny ýatlamaga ýetişdi. Onuň göwnüne şol günden bäri kân-kân ýyllar geçen ýalydy.

— Ine, onuň ýüzüne ýazylan zat — diýip, çägäniň ýüzüne çeken şekilini tamamlan Alhimik seslendi.

Santýago golaý gelip, çägäniň ýüzündäki şekilleri synlady, olary okamaga synandy.

— Munuň bir şifr ahyryn! — diýip, ýetginjek lapykeç halda gygyryp goýberdi. — Bu iňlisiň şekiller kitabyndaky ýazgylara meňzeýär!

— Beýle däl. Bu gyrgylaryň asmanda uçuşlary ýaly bir zat: oňa akyla daýanyp düşüňip bolmaýar. Zümerret Skrižal — Jahanyň Kalbynyň ýollan hatydyr. Biziň ýaşaýan dünýämiziň jennete meňzedilip ýaradylandygyna dana kişiler birmahal akyl ýetirdiler. Şu dünýäniň bolmagynyň özi başga bir, has kämil dünýäniň barlygynyň

kepilidir. Biribar ony adamlaryň daş görnüşiň aňyrsyndaky ruhy başlangyjy görüp bilmegi we öz akylpaýhaslarynyň keramatyna geň galmagy üçin ýaradypdyr. Meniň hereket diýýänimem şol-da.

— Diýmek, men Zümerret Skrižaly okamagy başarmaly-da?

— Sen şu mahal Alhimigiň barlaghanasynda bolanyňda, oňa düşünmegiň has gowy ýoluny öwrenip bilerdiň. Ýöne sen häzir çölde gezip ýörsüň, diýmek, çölüň ruhuna aralaşmakdan başga alajyň ýok. Ol Ýeriň ýüzündäki zatlaryň ähljesi ýaly, saňa dünýä düşünmäge kömek eder. Tutuş çöle akyl ýetirmegiň geregi ýok — Ýaradylyşyň ähli keramatlaryny bir çäge zerrejiginde synlamak mümkin.

— Men çölüň ruhuna nädip aralaşmaly?

— Öz kalbyňa diň sal. Ol jahandaky bar zada düşünmäge ukyply. Çünki onuň Jahanyň Kalby bilen ýakynlygy bolup, haçanda bolsa bir wagt oňa baryp goşulmaly.

Olar ýene iki günläp sessiz-üýnsüz ýol aşdylar. Alhimik diýseň eserdeňdi: olar iň bir aýylganç söweşleriň gidýän ýerine golaýlapdylar. Ýetginjek bolsa kalbynda näme barlygyna düşünjek bolup çyr-çytyrdy.

Onuň hötjet kalby bardy: öňler ol nirädir bir ýerlere gitsem diýip towsan bolsa, indi her edip, hesip edip yza dolanmaga ymtylýardy. Kalby oňa käte ýagty gussa eýlenen wakalar barada sagatlarça gürrüň bermäge ýaltanmaýardy. Käte bolsa ol dogup gelyän Güni synlap, şeýle bir heýjana gelderdi welin, Santýago sessiz aglamaga başlaberdi. Kalby hazynadan söz açanda tolgunardy. Ýetginjek uç-gyraksyz çöle nazaryny aýlan mahaly bolsa ol doňup galardy.

— Kalba diň salmak nämämize gerek? — diýip, Santýago bir ýerde düşlänlerinde sorady.

— Kalbyň nirede bolsa, hazyna-da şol ýerdedir.

— Meniň kelesañ kalbym bar — diýip, yetginjek zeýrenjek ýaly etdi. — Ol arzuw edýär, tolgunýar, çöl gyzyna tarap owsunýar, mydama nämedir bir zatlar isleýär, Patmany ýatlaýsam dagy gijäni çirim etmän geçirmegime sebäp bolýar.

— Şo gowy-da. Diýmek, heniz onuň jany bar. Oňa diň salmagyňy dowam ediber.

Şondan soňky üç günüň dowamynda olara urşujylar gabat gelip başlady. Olar gözyetimde-de gaýda-gaýmalaşykdy.

Santýagonyň kalby gorkudan söz açdy. Ol hazyna gözlemäge çykyp, ony tapmagy başarmadyk adamlar barada gürrüň bermäni çykardy. Käte ol hazynany tapmagyň oňa-da nesip etmejegini, çölde ölüp galaýmagynyňam mümkindigini aýdyp, ýetginjegi dowla düşürse, käte-de haýyrdan başga haýryň ýokdugyny, onuň eýýäm söýgülisiniň, altynynyň bardygyny, şolardan gowusyny islemegiň dogry daldigini şol tekrarlar durardy.

— Kalbym maňa ikilik edýär — diýip, ol atlaryna dynç bermek üçin saklananlarynda Alhimige ýüzlendi. — Ol meniň mundaň aňry gitmegimi islemeýär.

— Şo gowy-da — diýip, Alhimik aýdanyny gaýtalady. — Diýmek, ol doňňara daşa öwrüläýmändir. Eýýäm gazanylan zady arzuwa çalyşmagyň oňa gorkuly görünmeginde men-ä geňlär ýaly zat göremok.

— Onda oňa gulak asmagyň näme geregi bar?

— Sen, barybir, ony dymmaga mejbur edip bilmersiň. Sen oňa gulak asmaýandan bolup görünmek isleseňem, ol, barybir, gursagyňy terk edip gitmez, ýaşayyş, dünýä barada edýän pikirlerini gaýtalar durar.

— Maňa ikilik etmegini hem goýmazmy?

— Ikilik etmek diýýän zadyň garaşmadyk bir urgyňdyr. Öz kalbyňa düşüňän bolsaň, saňa ikilik etmek oňa başartmaz. Çünki sen onuň ähli arzuw-isleglerini bilip dursyň ahyryn. Şonuň üçinem onuň hötdesinden gelmek saňa kyn düşmez. Öz kalbyndan gaçyp gutulmak bolsa henize çenli hiç kimiň başaran işi däl. Şonuň üçinem oňa diň salanyňdan gowusy ýok. Şeýtseň, garaşylmadyk urgudan zyýan görmersiň.

Olar ýene çöli külterläp ugradylar. Santýago kalbynyň näme diýýänine düşünjek bolup jan edýärdi. Tiz wagtdan onuň geňsi gylyklaryna, ýeserliklerine baş barmagyna belet bolşy ýaly belet boldy, onuň başga hili bolmagyny arzuwlamagyny bes etdi. Kalbyndaky gorky-da bir ýere zym-zyýat bolup, yza dolanmak pikirinden doly ýüz öwürdi. Aslynda yza dolanmaga eýýäm gijä-de galypdy. Onsoňam kalby-da bar zatdanrazydygyny syzdyryp durdy. «Men kämahal zeýrenýänem bolsam, nätjek, adamyň kalby-da — bolşum şeýle. Iň bir mukaddes arzuwymyzy amala aşyrmaga hemmämizem çekinýäris: ýa özümizi oňa mynasyp hasap edemzok, ýa-da ony amala aşyrjagymyza ynamymyz kemterlik edýär. Baky jyda düşýän aşyk-magşuklar, aslynda bagtly bolmaga mynasyp. Ýöne magşugyňdan aýrylmaly bolmaýanyňda-da, gum depeleriniň astynda mydamalyk gizlengi hazynalar baradaky pikiriniň bir özi-de

adamyň kalbyna gorky salmaga ukyply. Çünki eden işiň tersine bolup çyksa, ol ejir çekýär».

— Kalbym ejir çekmekden gorkýar — diýip, Santýago bir gije gap-garaňky, Aýsyz asmana garap durşuna Alhimige söz gatdy.

— Sen oňa ejir çekmekden gorkmagyň ejiriň özünden has erbet zatdygyny aýt. Öz arzuw edýän zatlarynyň gözlegine çykýan kalplaryň biride ejir çekmeýär, çünki şol gözlegleriň dowam edýän her bir pursadynda Hudaý we Baklyk bilen ýüzbe-ýüz bolunýar.

«Her pursat — bu duşuşyk pursady — diýip, Santýago öz kalbyna ýüzlendi. — Meniň öz hazynamy gözläp geçiren günlerimiň baryna jadyly nur çäýylan ýalydy, çünki men sagatsaýyn öz arzuwymyň amala aşjak pursadyna golaýlaýandygymy bilýärdim. Çopanlaryň nesibi däl ýaly bolup görünýän zadyň tagamyny datmaga het etmedik bolsam, hiç haçan arzuwlamazlygyň hem ahmal bolan härselere düş gelermidim. Hazynamyň gözleginde gezip ýörkäm bolsa, ýolboýy şonuň ýaly zatlar garşymdan çykdy bardy».

Kalby ony agşamara biynjalyk etmedi. Gije-de arkaýyn ýatyp, ukusyny aldy. Oýanmagy bilen bolsa kalby oňa Jahanyň Kalby barada gürrüň bermäge başlady. Ol Hudaýdan bir pursadam daş düşmeýän adamyň bagtlydygyny, bagtyňy Alhimigiň gürrüňini eden çäge zerrejigindenem tapyp boljagyny, çünki şol zerrejigi kemala getirmek üçin Äleme milliardlarça ýylyň gerek bolandygyny aýtdy.

«Ýeriň ýüzünde ýaşaýan her bir kişä öz hazynasy garaşýar — diýip, yetginjegiň kalby dek durmady.

— Ýöne olaryň kalby dymmaga endik edýärler, çünki adamlar öz hazynalaryna eýe çykmak islemeýärler. Biz diňe çagalara bu barada gürrüň berýäris, soňra bolsa durmuşyň her kimi öz Ykbalyna tarap ugrukdyrýandygyna syn edýäris. Ýöne gynansagam, özlerine niýetlenen Ýola seýrek kişiler eýerýärler. Beýlekileriň kalbyna dünýä gorky salýar we şol sebäpli-de ol, hakykatdanam, gorkunç görünýär. Ine, şeýle bolanda, adamlaryň kalby seslerini kemkemden pessaýladýarlar. Olar lal-jimem bolaýmaýarlar, ýöne özlerini eşitmezligi üçin jan edýärler: adamlaryň özlerine diň salmandygyny ýatlap, ejir çekmegini islemeýärler».

— Nämüçin adamyň kalby oňa arzuwyny amala aşyrmaga batyrlyk etmegi salgy beräýenok? — diýip, Santýago sorady.

— Şeýdäýse, özi ejir çekmeli bolardy, kalp bolsa ejir çekmegi halanok.

Ýetginjek şol günden başlap, öz kalbyna düşünmäge başlady. Şonuň ýaly-da, mundan beýläk öz arzuwyny sähelçe ünsden düşüräýse, gysylp, agyryp, howsala düşübermegini ondan haýyş etdi we şol howsalany duýan badyna Öz Ýoluna gaýdyp gelmäge söz berdi.

Şol gije Santýago Alhimige içini dökdi. Ol bolsa ýetginjegiň kalbynyň Jahanyň Kalbyna tarap öwrülendigine göz ýetirdi.

— Men mundan beýläk näme etmeli?

— Piramidalary nazarlap gidibermeli. Onsoňam yşaratlary gözden salmaly däl. Seniň kalbyň hazynanyň niredeligini salgy bermäge ukyply hala gelen ýaly.

— Diýmek, mundan öň maňa diňe şu zat ýetmändir-dä?

— Saňa ýetmezlik eden zat bu däl. Nämä mätäç bolanyňy düşündirjek bolaýyn — diýip, Alhimik jogap berdi-de, sözünü dowam etdi:

— Adamyň arzuwy ýaňy bir hasyl bolmakçy bolanda, Jahanyň Kalby öz beren sapaklarynyň hemmesini onuň özleşdirendigini barlap görmek isleýär. Arzuwymyzyň hasyl bolmagy bilen birlikde, ýolda özümize berlen bilimlere-de eýe çykmagymyz üçin ol bu işe baş urýar. Ine, şu ýerde-de adamlaryň köpüsi namartlaýar. Çölün dilinde muňa «Jülge gözyetme çenli golaý gelen mahaly teňnelikden heläk bolmak» diýýärler. Gözlegler mydama Şowly Başlangyçdan gözbaş alýarlar we şu synag bilenem tamam bolýarlar.

Santýagonyň ýadyna watanynda ýörgünli bolan köne nakyl düşdi: «Gijäniň in garaňky wagty — daň atmazynyň öň ýanyndaky pursat».

Ertesi gün hakyky howpuň almatlary göze ilip başlady. Ýolagçylaryň ýanynda üç atly peýda bolup, olaryň bu ýerde näme işläp ýörenlerini sorady.

— Laçyn bilen aw edýäriň — diýip, Alhimik jogap berdi.

— Ýanyňyzda ýaragyňyzyň ýokdugyna göz ýetirmegimiz gerek — diýip, üçüň biri seslendi.

Alhimik howlukman atyndan indi. Santýago hem onuň göreldesine eýerdi.

— Ýanyň bilen munça puly götermek nämäňe gerek boldy? — diýip, ýetginjegiň goştorbasyny dörüp duran urşujy sorady.

— Pul maňa piramidalara çenli baryp ýetmegim üçin gerek.

Alhimigi barlagdan geçirip duran arap onuň ýanyndan içine haýsydyr bir suwuklyk guýlan jâç çüýsejigi, towugyň ýumurtgasyndan biraz uly görünýän sarymtyk aýnadan ýasalan ýumurtgany tapdy.

Ol:

— Bu näme boldugy? — diýip sorady.

— Bulara Pelsepe Daşy we Dirilik Suwy diýýärler. Bular alhimikleriň oýlap tapan iň uly Zatlary. Dirilik Suwundan içen adam kesel diýen zadyň nämedigini-de bilmeýär. Şu daşyň ownujagy bolsa islendik metaly altyna öwürmäge ukyply.

Alhimigiň jogabyny eşiden atlylar wahahaýlaşyp gülmäge başladylar. Alhimik hem olara goşuldy. Olar berlen jogaby örän gülkünç hasaplap, hiç hili azar bermezden, bu iki kişiniň öz ýollaryna gitmeklerine rugsat berdiler.

Atlylar ep-esli daşlaşanlaryndan soň, Santýago hemrasynyň ýüzüne soragly bakdy:

— Aklyňdan azaşdyňmy? Bu näme etdigiň boldy?

— Munuň sebäbini bilesiň gelyämi? Men muny dünýäniň ýönekeý bir kanunyny saňa görkezmek üçin şeýtdim. Biz öňümüzde nähili baýlygyň serlip ýatandygyna düşünmeýäris. Onuň sebäbini bilýäňmi? Çünki adamlar hazyna diýilýän zadyň barlygyna asla ynanmaýarlar.

Olar ýola rowana boldular. Gün geçdigiçe, Santýagonyň kalby dymanyny kem görmän başlady: indi onuň geçmiş bilenem, geljek bilenem işi ýokdy. Ol çöli synlamak, ýetginjek bilen birlikde Jahanyň Kalbyndan syzyp çykýan çeşmeden ganmak bilen kanagatlanýardy. Bu ikisi hakyky dostlara öwrülip, mundan beýläk biri beýlekisine ikilik edip bilmejekdi.

Kalby oňa diňe ümsümligiň özünde galdyryýan täsirinden kösenýän wagty ynamyny güýçlendirip, täze gujur-gaýrat bermek üçin söz gataýmasa, zat diýmeýärdi. Kalby ilkinji gezek onuň gowy häsiýetlerinden: öz dowarlaryny terk edip gaýtmaga ýürek edişinden, dükanda yhlas bilen işleýşinden gürrüň gozgady. Ol Santýagonyň söbügini sydyrdyp gelen howplar barada-da habar berdi. Ýetginjek bu howplar bardyram öýtmändir. Kalby oňa birmahal kakasyndan soraşman alan tüpeňini hem ýatlatdy — ol şonda özüni ýaralap, hatda tüpeňläp hem biljekdi. Bir gezek bolsa açyk meýdanda ýetginjegiň birden ýüregi bulanmaga başlap, iýenlerini gaýtarypdy we soňra bagryny ýere berip uklap galypdy. Şol wagt sergezdanlyk edip ýörenleriň ikisi

onuň geçjek ýoluny garawullaýardy. Olaryň niýeti onuň özüni öldürip, dowarlaryny sürüp gitmekdi. Santýago wagty bilen gara bermänsoň, onuň başga ýola sowlandygyny güman eden garakçylar öz ýollaryna gidipdiler. Kalby şu zatlardanam habarly bolsa nätjek.

— Kalby adama mydama-da ýardam berýärmí? — diýip, ol Alhimikden sorady.

— Kalp diýilýän zat diňe öz Ykbalyna eýe bolanlara, çagalara, serhoşlara, ýaşı gaýdyşanlara kömek edýär.

— Diýmek, olara hiç hili howp abananok-da?

— Bu diňe olaryň kalbynyň bar güýjüni tijeýändigine şaýatlyk edýär.

Bir gün olar biri-birlerine duşman tireleriň biriniň urşujylarynyň goş ýazdyran mekanynyň golaýjygyndan geçmeli boldular. Nirä baksan, eginleri bezemen ak ýapynjaly urşujylara gözün düşýärdi. Olar nargiläniň tüssesini demlerine dartyşyp, söweşler barada söhbet edişip otyrdylar. Santýagodyr Alhimige olar barmysyňam diýenokdylar.

Düşelgäniň deňinden geçip, esli ýere gidenlerinden soň, ýetginjek:

— Bir howpdan-a gutulaýdyk öýdýän — diýip seslendi.

— Kalbyňa ynansaňam ynan welin, ýöne çöldedigiňem hiç haçan unutma! Adamlaryň biri-biri bilen söweşýän wagty, jeňiň goh-galmagaly Jahanyň Kalbyna çenli baryp ýetýär. Ýer-gögün arasynda bolup geçýän zatlaryň täsirini duýmaýan bir kişi-de ýok bolsa gerek.

Alhimigiň sesinde gahar-gazap äheňi eşidilip giden ýaly boldy.

«Bar zat birigip, bir bitewüligi emele getirýär» diýip, Santýago içini geplet-di.

Şol pursat hem, goja Alhimigiň aýdanlaryny tassyklaýan ýaly bolup, yzlaryndan kowup gelýän iki atly göründi. Olaryň biri deňlerine ýetip:

— Mundan aňry gitmäge rugsat berilmeýär. Bu ýerde uruş gidip dur — diýdi.

— Barjak bolýan ýerimiz indi onçakly daşda däl — diýip, Alhimik onuň gözünüň içine çişerilip seretdi.

Urşujylar bir pursatlyk doňup galan ýaly boldular. Soňra bolsa olara gitmäge rugsat berdiler. Santýago haýranlar galdy.

— Muňa bir seretsene, sen olary garaýşyň bilen duşaklap goýaýdyň!

— Adamyň garaýşy onuň ruhy güýjüni görkezýär — diýip, Alhimik oňa jogap gaýtardy.

«Bu hut şeýle bolmaly». Ýetginjek harby düşelgäniň deňinden geçip barýarkalar, urşujylaryň biriniň olara tarap uzak waglap seredip durandygyny ýatlady. Onuň bilen aralyk ep-eslije bardy, hatda ýüzüni saýgarmagam mümkin dälidi. Ýöne, barybir, Santýago onuň hut özlerine tarap garap durandygyny bütün durky bilen duýupdy.

Ine-de, olar gözýetimiň önüni gabsap duran daga dyrmaşyp ugranlarynda, Alhimik piramidalara çenli iki günlük ýoluň galandygyny aýtdy.

— Aýrylyşmaly wagtymyz golaý gelen bolsa, şoňa çenli maňa alhimiýaň nämedigini öwret.

— Saňa indi öwrenip oturasy zat ýok. Sen bu ylymyň Jahanyň Kalbyna aralaşyp, şol ýerden özüň üçin niýetlenen hazynany tapmakdan ybaratdygyna düşüňip dursuň.

— Men başga zadyň gürrüňini edýän. Men gurşuny nädip altyna öwürmelidigini biljek bolýan.

Alhimik çöl ümsümligini mundan buýana bozmak islemedi, diňe düşlemek üçin atdan düşeninde ýetginjegiň hälki sözlerine jogap berdi.

— Älemdäki zatlaryň hemmesi mydama ösüşde bolup, bir zat beýleki bir zada öwürlmek bilen bolýar. Danalaryň pikirine görä bolsa, altyn öz ösüşiniň barşynda beýleki zatlara garanda has öňe gidipdir. Onuň sebäbini sorama — ony özümem bilemok. Men diňe dünýäde şunuň ýaly bir kadanyň bardygyny bilýärim.

Ýöne adamlar danalaryň aýdýanlaryna ters düşüňipdirler. Şonuň üçinem altyn ösüşi alamatlandyrman, agzalalygyň nyşanyna öwürlipdir.

— Bizi gurşap duran dünýä köp dilde gürlenmegi başaýar — diýip, ýetginjek söz nobatyny aldy.

— Önler düýäniň çalaja pyşgyrmasy meniň üçin gury owazdan enaýy dälidi. Soňra ol gulagyma abanýan howpuň duýduryşy bolup eşidilip ugrady. Ahyrynda bolsa ýene gury owaz bolup ýaňlanmaga başlady.

Santýago sözüniň şu ýerine ýetende, bu zatlaryň Alhimige öňdenem mälimidigini aňynda aýlap, tapba sesini kesdi. Indi söz gezegini Alhimik aldy:

— Men hakyky alhimikleri tanaýardym. Olaryň bir topary özüni barlaghanalarynda kiltläp, altyn mysaly ösüşe eýe bolmaga çalyşdy — şeýdibem Pelsepe Daşyny açmagy başardy. Çünki olar bir zat ösüşe eýe bolan wagty, şol zady gurşap duran zatlaryňam üýtgeýändigine göz ýetirdiler.

Başgalary Daşyň üstünden tötänden bardylar. Olaryň üýtgeşik bir zehini bardy, olaryň kalby beýleki adamlaryňka garanda has duýgurdy. Ýöne munuň ýaly ýagdaýlary hasaba alyp oturmaly däl. Olar örän seýrek duşýar.

Üçünji birleri bolsa diňe altyn gözlemek bilen meşgul boldular. Şeýdibem, bu syrda bihabar galdylar. Olar gurşunyň, misiň, demriň özlerine mahsus Ýollarynyň bardygyny ýatlaryndan çykardylar. Başga biriniň Ykbalyna garyşýan kişiniň bolsa, öz Ykbalyna eýe bolup biljek gümany ýok.

Alhimigiň soňky sözleri nälet bolup eşidildi. Soňra ol öňe eglip, ýerde ýatan balykgulagy eline aldy-da:

— Birmahallar bu ýerler deňziň düýbi bolupdyr — diýdi.

— Ony özümem aňypdym — diýip, ýetginjek jogap berdi.

Alhimik balykgulagy gulagyna tutup görmegi ondan haýyş etdi. Santýago çagalykda-da balykgulagy diňlemegi halardy. Häzirem onuň gulagyna deňziň sesi eşidilip gitdi.

— Deňiz henizem şu balykgulagyň içinde tolkunyp dur, çünki ol öz Ykbalyny elden berenok. Şu çölde gaýtadan deňiz çaykanaýmasa, ol balykgulagy terk edip gitmez.

Olar atlaryna atlandylar-da, müsür piramidalaryna tarap ugradylar.

Santýagonyň kalby howsala düşmäge başlanda, Gün ýaşmaga meýillenýärdi. Olar şol wagt äpet çäge depeleriniň arasyndan barýardylar. Santýago nazaryny Alhimige tarap aýlap goýberdi, ýöne ol üýtgeşik bir zady aňşyрмаýana meňzeýärdi. Şondan baş minut geçeninden soň, ýetginjek öňde iki atlynyň suduryny aýyl-saýyl saýgardy. Ol heniz agzyny açyp ýetişmänkä, iki atly on boldy, on atly ýüz atla öwürüldi, soňra-da çäge depeleriniň ýüzi urşujylardan ýaña myg beräýdi.

Atlylar mawy egin-başlydy. Olaryň selleleri inçejik gara mata bilen guşalandy, ýüzlerini bolsa tä gözlerine çenli mawy reňkli mata örtüp durdy. Bu gözleriň ruhuň güýjüni aşgär edip, ýolagçylara ölüm wada berýändiglerini daşdan hem saýgarmak kyn däl.

Santýago bilen Alhimigi harby düşelgä alyp gelip, bir çadyra südürläp saldylar-da, serdaryň önünde gögertdiler. Ýetginjek munuň ýaly üýtgeşik çadyry ön görmädi. Serdaryň töweregini serkerdebaşylar gallap durdylar.

— Bular jansyzlar — diýip, ýesirleri alyp gelenleriň biri aýtdy.

— Bu beýle däl. Biz adaty bir ýolagçy ahyryn.

— Sizi üç gün mundan ozal duşmanlarymyzyň harby düşelgesinde görüpdiler. Siz şol ýerde urşujylaryň biri bilen-ä söhbet edipsiňiz.

— Men çöl ýollaryna belet, ýyllyzlary okamagy-da başaryryn. Duşmanlaryňyzyň sanynyň näçedigini, olaryň haýsy tarapa hereket edýändikleri barada bolsa hiç zat bilemok. Men diňe siziň harby düşelgäňize çenli öz dostuma ýoldaş boldum.

— Bu kim bolýar? — diýip, serdar sorag berdi.

— Ol — alhimik. Ol tebigatdaky bar güýçlerden habarly, özüniň täsin başarnyklaryny görkezmek isleýär — diýip, Alhimik jogap berdi.

Santýago sesini çykarman, gorky bilen onuň aýdýanlaryna gulak gabardyp durdy.

— Çet ýurtlynyň biziň ölkämizde nä köri bar? — diýip, serkerdebaşylaryň biri sorady.

— Ol siziň tiräňize niýetläp, ýany bilen pul alyp geldi.

Ýetginjek heniz bir zat diýmek üçin agzyny açyp ýetişmäňkä, Alhimik onuň içi pully gapjygyny serdara tarap uzatdy.

Ol sesini çykarman, altynlary kabul edip aldy — oňa ep-esli ýarag satyn alyp boljakdy.

— «Alhimik» diýmek nämäni aňladýar? — diýip, serkerdebaşylaryň ýene biri sorady.

— Tebigata, dünýä akyl ýetirýän adamy şeýle atlandyrýarlar. Eger ol islese, diňe ýeliň güýjüniň kömegi bilen siziň şu düşelgäňizi derbi-dagyn edip biler.

Araplar gülümsirediler. Olar urşuň güýji bilen öwrenişipdiler, ýeliň adamy öldürip biljegine ynanmaýardylar. Ýöne gorkudan ýaňa olaryň ýürekleri mynçgalyp giden ýaly boldy. Olar çöl adamlary bolansoňlar, jadygöýlerden öler ýaly gorkýardylar.

— Men munuň oňa nädip başartjagyny synlamak isleýän — diýip, serdar seslendi.

— Bize üç gün möhlet beriň. Ine, şondan soňra ýoldaşym ýele öwrülmeň bilen öz güýjüni görkezere. Eger bu oňa başartmasa, biz sessiz-üýnsüz jan bermägerazy.

— Eýýäm bize degişli bolan zady ikinji gezek nädip berjegiňize haýran — diýip, serdar tekepbirsiredi.

Her näme-de bolsa, ol üç gün garaşmagarazylyk berdi.

Santýago eýmenç gorkudan ýaňa elini-aýagyny ýitirene döndi. Alhimik ony goltuklap diýen ýaly çadyrdan alyp çykdy.

— Gorkýandygyňy olara bildirmejek bol. Bu gaýduwsyz adamlar gorkaklary ýigrenýärler.

Ýöne bu wagt Santýagonyň oňa jogap bermäge-de mejaly ýokdy. Olar düşelge bilen erkin ýöräp barýardylar — araplar diňe olaryň atlaryny ellerinden alypdylar. Gojaman dünýä köpdillidigini ýene bir gezek subut etdi: öňler çäksiz, erkana bolan çöl şindi gaçmaga hiç hili ýol goýmaýan zyndana öwrülipdi.

— Sen olara bar pulumy berdiň oturyberdiň — diýip, yetginjek öýkeli seslendi. — Şol pullar ömürboýy toplan barja baýlygymdy.

— Öleniňden soňra saňa puldan ne peýda? Olar saňa, iň bolmanda, üç gün artyk ýaşamaga puryja berdi. Adatça pul ölümü bir pursadam yza tesdirip bilmeýär.

Ýöne örän gorkandygy sebäpli, Santýagonyň munuň ýaly dana gürrüňlere gulak germek höwesini ýokdy. Ol ýele öwrülmegiň ýoluny bilmeýärdi — ol alhimik däl diýdi.

Alhimik bolsa çay getirip bermegi urşujydan haýyş etdi, düşnüksiz sözleri samyrdap, getirilen çayyň birnäçe damjasyny yetginjegiň bileğine damdyrdy. Oglan özüni howsalanyň terk edendigini şobada duýdy.

— Lapykeç bolma — diýip, adaty bolmadyk mylaýym sesi bilen ýetginjege ýüzlendi. — Sen diňe öz kalbyňa geňeşip görmändigini üçin aljyraýarsyň.

— Ýöne men ýele öwrülmegi başaramok ahyryn.

— Öz Ýoly bilen barýan kişi hemme zady bilýärem, başarýaram. Arzuwlaryň hasyl bolmagyna diňe bir zat — şowsuzlyga uçarmykam diýen gorky päsgel berýär.

— Men şowsuzlyga uçramakdan asla gorkamok. Men diňe ýele nädip öwrülmelidigini bilemok.

— Öwrenmeli bolarsyň-da. Diri galmagyň diňe şoňa bagly bolup dur.

— Muny başarmasam näme?

— Onda ölmeli bolarsyň. Ýöne öz ýoluňa eýerip öleniň, şonuň ýaly bir Ýoluň bardygyny hem güman etmeýän münlerçe adamyň ölşünden-ä has gowy bolmaly. Ýöne howsala düşüp oturma. Golaý gelen ölüm, adatça, ýaşamaga bolan höwesini, duýgurlygyňy artdyrýar.

Birinji gün yzda galdy. Çölde uly bir çaknyşyk ýüze çykdy. Düşelgä ýaralylary alyp geldiler. «Öleniň bilen üýtgejek zat ýok» diýip, Santýago oýa batdy. Hatardan çykanlaryň omuny başgalary doldurýardy, ýaşayyş ýene dowam edýärdi.

— Sen biraz soňrak — uruş tamamlanandan soňam ölüp bilerdiň — diýip, urşujylaryň biri jansyz ýatan ýoldaşyna ýüzlendi. — Ýöne iru-giç ölümden gutuljak gümanyň ýok.

Ýetginjek agşamara Alhimigini gözlegine çykdy.

— Men ýele öwrülip bilmeýärim — diýip, Santýago onuň ýüzüne bakdy.

— Meniň saňa näme diýenimi ýadyňa sal: dünýä — Hudaýyň diňe göze görünýän bir sypaty. Alhimiýa bolsa ruhy kämilligi maddy dünýäde şöhlendirýär.

— Sen näme bilen meşgul?

— Laçynymyň garnyny doýurýan.

— Onuň näme geregi bar? Men ýele öwrülip bilmesem, bizi öldürjekler ahyryn.

— Bizi däl, seni — diýip, Alhimik jogap gaýtardy. — Meniň üçin-ä ýele öwrülmegiň kyn zady ýok.

Ýetginjek ikinji gün düşelgäniň golaýynda selenläp duran gaýanyň gerşine çykdy. Sakçylar ony yzyna gaýtarjagam bolmadylar: olar ýele öwrülmegi başarýan jadygöýüň peýda bolandygyndan eýýäm habarly bolup, ondan daş duranlaryny kem görenokdylar. Onsoňam çöl iň gowy zyndandy.

Santýago uzak gününü çöli synlap geçirdi. Ol öz kalbyna gulak asýardy. Çöl bolsa onuň gorkusyny diňleýärdi.

Olar bir dilde gürleýärdiler.

Üçünji gün gelip ýetende, serdar iki gelmişegi, öz serkerdebaşylaryny ýanyna çagyrdy.

— Ýetginjegiň ýele öwrülişini synlaýsak neneň bor? — diýip, ol seslendi.

— Görmeli bolsa, göräýeris — diýip, Alhimik oňa jogap berdi.

Santýago serdarlary düýnki uzak günläp oturan ýerine alyp bardy. Soňra bolsa oturmaklaryny haýyş etdi-de:

— Garaşmaly bolsa gerek — diýdi.

Serdarlar:

— Biziň howlugýan ýerimiz ýok. Biz bir çöl adamy — diýişdiler.

Ýetginjek gözýetimi synlady. Uzakda daglar, çäge depeleri, gaýalar göze ilýärdi. Halas bolup galmaklary asla mümkin bolmadyk ýerde ülpüldeşip oturan ösümlükler ýere ýazylyp ýatyrdylar. Onuň önünde giň çöl ýaýlyp, ony birnäçe aýlap sökendigine garamazdan, sähelçejik bir ülsüni tanap ýetişipdi. Ol ýol aşyp gelşine, iňlis bilen tanyş boldy, geçip barýan kerwenleri synlady, tire-taýpa uruşlarynyň şaýady boldy, elli mün düýp hurma agajy ösüp oturan we üç ýüz guýusy bolan jülgäniň üstünden geldi.

— Ýeri — diýip, çöl oňa soragly bakdy, — saňa şindi näme gerek? Eýsem biz düýn birek-biregi synlama keýpinden çykmanmydyk?

— Seniň goýnuňda meniň söýgülim ýaşaýar. Saňa nazar aýlan mahalym, şonuň keşbi göz önümde janlanýar. Men onuň ýanyna dolanyp barasym gelýär, munuň üçin bolsa seniň kömegiň gerek. Men ýel bolup öwürmeli — diýip, aşyk ýigit jogap berdi.

— «Söýgi» diýýäniň nähili zat?

— Söýgi — seniň üstünde ganat ýaýyp uçup ýören laçyndyr. Onuň üçin sen ýaşyl öleňlik bolup görünýärsiň. Ol hiç haçan yzyna awsyz dolanmaz. Oňa seniň gaýalaryň, depeleriň, daglaryň tanyş. Sen hem ondan zadyňy gysganmaýarsyň.

— Laçynyň çokjasy meni tüýdüm-tüýdüm edýär. Onuň awlajak awuny men ýyllarboýy goýnumda besleýärim, onsuzam gyt suwumdan gandyryýaryn, oňa gamyny doýrup biljek ýerini salgy berýärim. Soňra bolsa ýaňy bir depelerimiň arasyndaky dowamly ýaşaýşa begenmegiň şaýyny tutýan welin, laçyn asmandan inýär-de, meniň ýetişdiren zadymy gapyp alyp gidýär.

— Ýöne sen ony laçyn üçin, ony naharlamaga niýetläp ýetişdiripdiň ahyryn. Laçyn bolsa adamy naharlaýar. Adamyň özi hem bir gün seniň çägäni naharlar, ýene goýnuňda ýaşaýyş möwç urar, netijede-de, laçyn üçin aw peýda bolar. Dünýäniň gurluşy şeýle.

— Seniň söýgi diýýäniň şumy?

— Hawa, şuna söýgi diýerler. Söýgi awy laçyna, laçyny adama, adamy çöle öwürüp bilýär. Onuň gudratyndan gurşun altyna öwürülýär, altyn bolsa ýene topragyň astynda gizlenýär.

— Men seniň aýdýanlaryňa düşünemok — diýip, çöl lapykeç boldy.

— Onda, iň bolmanda, bir zada berin düşün: seniň depeleriň arasynda maňa bir gyz garaşýar. Şol sebäpli hem men ýele öwürülmeli.

Çöl esli wagtlap dymdy.

— Men saňa ýel tozadar ýaly çäge-hä berip bilerin. Ýöne bu seniň üçin ýeterlik däl. Ýeke özümiň elimden geljek zat ýok. Bolmasa, ýelden ýardam isle.

Ýuwaşjadan ýel öwürmäge başlady. Serkerdebaşylar ýetginjegiň kimdir biri bilen özlerine düşnüksiz bir dilde gürleşýändigini uzakdan synlap durdular.

Alhimik ýyrş-ýyrş edýärdi.

Ýel Santýagonyň ýanyna gelip, onuň ýüzüni sypady. Ol ýetginjek bilen çölüň arasynda bolup geçen gürrüni diňläpdi. Umuman, ýeller bar zatdan habarly bolýarlar. Olar dünýäni aýlanyp ýörýärler. Olaryň pylan ýerde doguldym diýip biljek gümanlary hem ýok, bir ýerde ölmek aladalary hem.

— Maňa ýardam et! — diýip, ýetginjek oňa ýüzlendi. — Bir gezek sen maňa söýgülimiň sesi bolup eşidildiň.

— Çölüň, ýeliň dilinde gürlenmegi saňa kim öwretdi?

— Kalbym — diýip, Santýago jogap berdi.

Ýeliň ady sanardan kändi. Bu ýerde oňa «sirokko» diýýärdiler, araplar onuň suwuň bol, hüýt gara derili adamlaryň ýaşaýan ülkelerinden öwsüp gaýdýandygyna ynanyrlar. Santýagonyň watanynda oňa «lewantinli» diýýärlər, çünki çölleriň çägesini we garaýagyz kişileriň haýbatly gykuwlaşýan seslerini alyp gelýän şoldur öýdýärlər. Belki, öri meýdanlary bolmadyk uzak ülkelerde bu ýeliň Andalus ülkesinden gözbaş alyp gaýdýandygyny çaklaýan bolmaklary hem mümkin. Ýöne ýel hiç ýerde doglanogam, hiç ýerde ölenogam, çünki ol çölden has kuwwatly. Adamlar çölde haýsydyr bir ösümlikleri gögerdip, dowarlaryň baş sanyny köpeldip bilýärlər, ýöne ýeli boýun egdirerden olar ejiz.

— Sen meniň ýaly bolup bilmersiň — diýip, ýel oňa ýüzlendi. — Biziň tebigatymyz aýry.

— Bu beýle däl — diýip, Santýago jogap bermäge howlukdy. — Seniň bilen birlikde jahany seýran edip ýörkäm, maňa alhimiyanyň syry aýan boldy. Şindi mende ýellerem, çöllerem, ummanlardyr ýyldyzlaram, Älemdäki beýleki zatlaram jemlenen. Biziň ikimizi hem Biribar ýaratdy, biziň kalbymyzam bir. Meniň sen ýaly bolasym gelýär, islendik yşdan syzyp bilmek, deňizleriň üstünden uçmak, hazynamy gizläp ýatan gum depelerini göçürmek, söýgülimiň sesini alyslara aşyrmak isleýän.

— Men bir gezek seniň Alhimik bilen eden gürrüňiňi diňledim. Ol her kişiniň Öz Ýolunyň bardygyny aýdypdy. Adama ýele öwürlmek ukyby berilmändir.

— Iň bolmanda sähelçe pursatlyk özüň ýaly bolmagy öwret. Ana, şonda adamyň hem ýeliň çäksiz mümkinçiliklerini ara alyp maslahatlaşyp bilerdik.

Ýel bilesigelijidi. Öň eşitmedik gepi ony diýseň gyzyklandyrdy. Ol bu barada has jikme-jigräk söhbet etmek isledi, ýöne ol adamy nädip ýele öwürmelidiginden düýbünden habarsyzdy. Ýogsam, elinden gelmeýän zat ýok diýen ýalydy. Ol bir ýere çöli süýşürüp eltip bilýärdi, gämileri gark etmek, ýogyn-ýogyn agaçlary omrup, tutuş tokaýlary ýere ýazmak, aýdym-saz asmana göterilýän, düşnüksiz sesler eşidilýän şäherleriň üstünden geçmek hem başaraýýan zatlarydy. Ol öz ýanyndan dünýäde ýetip bolaýjak nähili dereje bar bolsa, şol derejeleriň çürbaşyna çykandyryn öýdýärdi. Häzir bolsa, öz önünde duran bir ýetginjek häzirkisindenem has köp zady başaryp biljekdigini ýüzüne basýar.

— Muňa «söýgi» diýýärler — diýip, ýeliň öz haýyşyny kanagatlandyrmaga eýýäm taýýardygyny gören Santýago dillendi. — Söýýän mahalyň kim bolaýyn diýseň bolup bilersiň. Söýýän mahalyň näme bolup geçýändigine düşünmegiň asla geregi ýok, çünki hemme zat kalbymyzda bolup geçýär. Şol pursat adam ýele-de öwrülip biler. Ýöne munuň üçin ýeliň oňa ýardam etmegi gerek.

Ýeliň howalasy belentdi. Santýagonyň sözleri onuň degnasyna degdi. Ol has güýçli öwsüp, çäge sowrup ugrady. Ýöne iň soňunda, бүтін dünýäni aýlanyp çyksada, adamy ýele öwürüp bilmeýändigini boýun almaly boldy. Ol söýginiň nähili zatdygyny hem bilmeýär ekeni.

— Men adamlaryň söýgüden söz açan mahaly gözlerini asmana dikişleriniň kän gezek şaýady boldum — diýip, öz güýjüniň çäklidigini boýun almaga mejbur bolany üçin guduzlana dönen ýel aýtdy. — Belki, saňa-da asmana ýüzlenmek gerekdir, muňa näme diýersiň?

— Bu aýdýanyň jany bar — diýip, Santýago onuň bilen ylalaşdy. — Ýöne sen maňa ýardam bermeli bolarsyň: Güne dogry bakamda gözümiň gapylmazlygy üçin, tozan turzup ber.

Ýel has hem güýçli öwürmäge başlap, çölden ýokary göterilen tozan asmany бүрәп aldy we Gün altynsow kökaniň keşbine girdi.

Bolup geçýän zatlary synlap duran serdarlar şindi hiç zady saýgarmaýardylar. Çöl adamlary bu ýeliň edähedinden habarly bolup, oňa «samum» diýip at beripdiler. Ol bu adamlar üçin deňiz tupanyndan hem aýylgançdy. Dogrusy, olar deňziň nähili zatdygyndan hem bihabardylar. Atlar hokranyşdylar, ýaraglara siňen çäge gyjyrdamaga başlady.

Serkerdebaşylaryň biri serdara ýüzlenip:

— Bes edäýsek nädýä? — diýdi.

Olar häzir Santýagony görmeýärdiler. Olaryň ýüzleri gözlerine çenli ak ýaglyklar bilen örtülgedi, çyzylyp görünýän gözlerinde bolsa gorkynyň alamatlary aýan bolup durdy.

— Muny bes etmek gerek — diýip, başga bir serkerdebaşy hem dillendi.

Serdar:

— Goý, Allah, öz gudratyny doly görkezsın. Men adamyň ýele öwrülişini görmek isleýän.

Ol gorkýandygy mälim bolan kişileriň atlaryny öz ýanyndan belläp goýdy we ýel ýatansoň olaryň ikisini-de wezipelerinden boşatmak kararyna geldi. Çünki çöl adamlaryna gorky-ürki ýat bolmalydy.

— Ýel maňa seniň söýgüden habarlydygyňy aýtdy — diýip, Santýago Güne ýüzlendi. — Onuň aýdany dogry bolsa, sen Jahanyň Kalbyny hem tanaýmaly, çünki ol söýgüden ýaradylan ahyryn.

— Şu duran ýerimden men Jahanyň Kalbyny görýärin. Ol meniň kalbyma ýüzlenýär, biz birlikde otlary ösmäge, dowarlary bolsa saýa gözleginde bir ýerden başga bir ýere göçüp-gonup ýörmäge mejbur edýäris. Şu ýerde durup — bäre bolsa siziň dünýäňizden gaty uzakda ýerleşýär — men söýmegi öwrendim. Men Ýere sähelçejik ýakynlaşaýsam, onuň ýüzündäki janly-jandaryň hemmesiniň heläk boljagyny, Jahanyň Kalbynyň hem gaýyp boljagyny bilýärin. Şonuň üçinem biz biri-birimize uzakdan garap oňyarsy, biri-birimizi söýýäris. Men Ýere ýaşaýyş, ýylylyk berýärin, şol berýän zatlarým, şol bir wagtyň özünde, meniň öz ömrüme-de many çaýýar — diýip, Gün jogap berdi.

— Sen söýgüden habarlymy? — diýip, Santýago soragyny gaýtalady.

— Jahanyň Kalby maňa tanyş, çünki Älemdäki soňy gelmeýän bu sergezdançylyk mahaly biz uzakdan-uzak söhbet edýäris. Ol maňa öz önündäki esasy kynçylygyň nämedigini habar berdi. Häzire çenli diňe daşlardyr ösümlükler dünýäde hemme zadyň bir bitewüligi emele getirýändigini bilýärmişler. Her bir zadyň bir Ählumumylygyň ülsi bolandygy sebäpli, demriň mise meňzemeginiň, misiň hem altyna çalym etmeginiň hiç hili geregi bolmaýar. Bu bitewi dünýäde her bir zadyň anyk bir ýazgydy bolup, şol ýazgydyň Eýesi ýazmagyny başınjy gün bes edäýenliginde, hemme zat dünýäniň bitewi bir simfoniýasynda öz ýerini tapardy. Ýöne altynjy gün hem ýazgy dowam edipdi.

— Sen paýhasdan ýüküňi tutupsyň — diýip, yetginjek onuň sözünü böldi. — Çünki sen hemme zada uzakdan bakýarsyň. Ýaradylyşyň altynjy güni bolmadyk bolsa, adam peýda bolmazdy. Onsoň mis misligine, gurşunam gurşunlygyna galybererdi. Hawa, her bir zadyň Öz Ýoly bar, ýöne haçanda bolsa bir wagt her bir zat ýoluny tamamlayar. Hut şol sebäpli hem başga bir zada öwrülip, täze Ýoluň başyny başlamak gerek bolýar. Jahanyň Kalby, hakykatdanam, bitewi bir zada öwrülýänçä, bu ýagdaý gaýtalanar durar.

Gün böwrüni diňledi, öňküsinden hem ýiti şöhle saçmaga başlady. Bularyň söhbetinden lezzet alan ýel hem güýçlenip, Santýagony göz gamaşdyryjy şöhlelerden halas etdi.

Santýago sözünü dowam etdi:

— Alhimiýa her bir kişiniň öz hazynasyny gözläp tapmagy, şondan soňra öňküsinden has gowy bolmaga çalyşmagy üçin gerek. Gurşun bu dünýä gerek bolan müddetçe, öz üstüne ýüklenen wezipäni ýerine ýetirer, soňra bolsa ol altyna öwürülmeli bolar. Bu — alhimikleriň aýdýany. Olar biziň gowy bolmaga çalyşýan mahalymyz, töweregimizdäki zatlaryň hem kämilleşýändiglerini tekrarlaýarlar.

— Sen meniň söýgi diýilýän zatdan bihabardygymy aýdaňda, nämä esaslandyň? — diýip, Gün sowal berdi.

— Söýýäniň çyn bolsa, çöl ýaly, bir duran ýeriňde durubam, ýel ýaly, mydama at salyp ýörübem, seniň özüň mysaly, uzakdan garap durubam bolmaýar. Söýgi Jahanyň Kalbyny özgerdiji, gowulandyryjy bir güýç. Ilkinji gezek onuň jümmüşine aralaşamda, ol maňa kämil bolup göründi. Ýöne soňra onuň dünýädäki bar zatlaryň bir şöhlelenmesidigine, onuň özünde-de hyjuwlaryň hetden aşyp, özüne mahsus uruşlaryň gidip durandygyna göz ýetirdim. Ony biz iýmitlendirýäris, ýaşap ýören dünýämiz biziň özümize baglylykda gowy ýa-da erbet bolup biler. Ine, şu ýerde-de söýginiň güýji ara goşulýar, çünki söýýän mahalyň gowy bolmaga çalyşýarsyň.

— Menden näme isleýäň?

— Ýele öwürülmäge maňa ýardam ber.

— Tebigat dünýäde menden dananyň yokdugyny bilip durandyr. Ýöne ýele nädip öwürülip bolýanyny men hem bilmeýärin.

— Onda men kimiň ýardamyna daýanmaly?

Gün bir pursat dymyp durdy: gürrüňlerine gulak gerip duran ýel onuň paýhasynyň çäksiz dældigini derrew habar berip çykça gerek. Şonuň ýaly-da, Ählumumy Dilde gürleýän yetginjekdenem gaçyp sypjak bolmak akylllylygyň nyşany däl.

— Ony ähli zadyň ýazgydyny ýazan Elden sora — diýip, Gün jogap berdi.

Ýel heşelle kakyp, görüp-eşidilmedik güýje eýe boldy. Çadyrlaryň birnäçesi ýeliň gurbany boldy, daňylgy duran atlar baglangy ýüplerini üzdüler, gaýada duran adamlar, uçuryma gaýyp düşmezlik üçin, biri-birlerinden ýapyşdylar.

Santýago hyýalynda ýazgytlaryň Eýesine tarap öwrüldi, şol wagtyň özünde älem-jahana ümsümligiň aralaşandygyny duýdy. Ol bu ümsümligi bozmaga het edip bilmedi.

Soňra Söýginiň güýji kalbyndan çogup çymaga başlanda ol doga edip ugrady. Ol dogasynda hiç bir zady dilemeýärdem, dowarlaryň öri meýdanyna gowşandygy üçin minnetdarlygam bildirmeýärdi, dükana jäch önümleriň hyrydarlaryny köpräk ýollamagy hem, çölde duşan gyzy özüne garaşar ýaly etmegi hem haýyş etmeýärdi, umuman, diline söz gelmeýärdi. Santýago ümsümlige diň salyp durşuna, çölüň, ýeliň, Günüň hem şol Eliň galamyndan çykan yşaratlary gözleýändigine, Öz Ýollaryny soňuna çenli geçmäge çalyşýandygyna, zümreret daşynyň bir çylgymynda ýazylyan zada akyl ýetirmekçi bolýandygyna düşüňip galdy. Ol bu yşaratlaryň Ýeriň hemme ýerine, hatda Arşa-da seçilendigini, daşdan seredeniňde olarda hiç hili manynyň, sebäbiň görünmeýändigini bildi. Çöller hem, ýeller hem, Günler hem, adamlar hem olaryň näme üçin ýaradylandyklaryndan habarsyz. Diňe ähli zatlary Ýaradyjynyň Eli munuň sebäbini bilýärdi we diňe şol keramat görkezmäge: ummanlary çöllüğe, adamy ýele öwürmäge ukyplydy. Çünki Ýaradylyşyň alty gününüň Beýik Binýada öwrülýän ýerine Älemi haýsydyr bir önüýetiň çekýändigine diňe Şol düşüňýärdi.

Ýetginjek şeýde-şeýde Jahanyň Kalbyna aralaşdy, onuň diňe Hudaýyň Kalbynyň bir bölegidigini, Hudaýyň Kalbynyňam öz kalbydygyny gördi, özüniňem keramat görkezmäge ukyplydygyny duýdy.

Samum şol gün öňkülerinden has güýçli öwüsdü. Ýele öwrülip, çölüň iň kuwwatly serkerdebaşysynyň hut özüniň garşysyna çykyp, onuň adamlarynyň ýaşaýan mekanlaryny tutuşlygyna diýen ýaly ýer bilen ýegsan eden ýetginjek hakdaky rowaýat nesilden nesle geçer.

Ýeliň köşeşmegi bilen hemmeleriň gözi ýetginjegiň duran tarapyna gönükdü. Ýöne ol ýerde ýetginjegi görmediler. Ol jülgäniň beýle çetinde, biline çenli çägä gömlen sakçynyň ýanynda durdy.

Jadyly güýç hemmeleriň ýüregini ýarylara getirdi. Diňe iki kişi ýylgyrýardy. Olaryň biri öz şägirdinden göwnühoş bolan Alhimik, beýlekisi bolsa, ýetginjegiň Ýaradanyň gudratyna akyl ýetirendigine düşüňen taýpabaşydy.

Ertesi gün ol Santýagonyň, Alhimigiň islän ugruna gidip biljekdiklerini yglan edip, urşujlarynyň birini hem ýolbelet hökmünde ýanlaryna goşdy.

Olar uzakly gün ýol ýörediler. Iňrik garalyp başlanda, Alhimik urşujyny yzyna gönderdi, atyndan düşdi. Ol Santýago ýüzlenip:

— Mundan beýläk ýeke özüň gidersiň — piramidalara çenli bu ýerden üç sagatlyk ýol bar — diýdi.

— Taňry ýalkasyn — diýip, ýetginjek onuň ýüzüne garady. — Sen maňa Ählumumy Dile düşünmegi öwretdiň.

— Men saňa diňe öňdenem bilýän zadyňy ýatlatdym.

Alhimik keşişhananyň derwezesini kakdy. Derwezäni gara geýnen keşiş açdy, olar kopt dilinde birnäçe söz atyşdylar. Şondan soňra Alhimik Santýagony içeri girmäge çagyrdy.

— Men oňa seniň kömekçim boljakdygyňy aýtdym.

Monastyra degişli aşhanadaky ojakda Alhimik ot tutaşdyrdy. Ol keşişiň getirip beren bir bölek gurşunyny demir gabyň içine salyp, gaby ojagyň üstünde goýdy. Gurşunyň eremegi bilen, ol kisesinden sary reňkli aýna ýumurtga çykaryp, ondan kiçijik, iňňäniň başyndan uly bolmadyk owuntygy bölüp aldy-da, onuň daşyna mum çalyp, erän gurşunyň içine taşlady.

Suwuklyk gan ýaly gyzyly reňke eýe boldy. Alhimik pitini otdan aýyrdy-da, keşiş bilen uruş, çöl hakda gürleşip oturyşyna, suwuklygyň sowamagyna garaşyp başlady.

— Uruş uzaga çekse gerek — diýip, ol ilki dil ýardy.

Keşiş uruş sebäpli kerwenleriň köp wagtdan bäri Gizehde galandygyny aýdyp zeýrendi-de, soňundan hem: «Bar zat Hudaýyň erkinde» diýip, ykbalyna kaýyl kişiniň keşbine girdi.

— Şuny-ha hak aýtdyň — diýip, Alhimik onuň soňky sözlerini makullady.

Pitiniň ahyrsoňy sowamagy bilen, Santýago bilen keşiş heşelle kakýşyp, biri-biriniň ýüzüne seretdiler: pitiniň düýbünde tegelenip duran gurşun altyna öwürülipdi.

— Eýsem meniň hem bir wagt şundan başym çykarmyka? — diýip, ýetginjek dillendi.

— Bu meniň Ýolum, saňa degişli ýeri ýok. Men diňe munuň mümkindigini saňa görkezmek isledim.

Olar monastyryň derwezesini nazarlap ugradylar. Alhimik derwezäniň önünde tegelek altyny dörde böldi.

— Bu saňa — diýip, ol bir bölek altyny monaha uzatdy. — Muny seniň zyýaratçylary mydama güler ýüz bilen garşy almagyň üçin berýärin.

— Beýle etmek güler ýüzümi gaty gymmat bahaladygym bolýar — diýip, keşiş garşy çykjak boldy.

— Gaýdyp hiç haçan şunuň ýaly sözi agzyňa alaýma. Durmuş aýdanyňy tötänden eşidäge-de, saňa berjek zadyny indiki gezek azaldaýmasyn — diýip, Alhimik onuň jogabyny berdi-de, ýetginjege tarap öwrüldi. — Bu-da seniň serdara olja bolan puluň öwezi.

Santýago hem altynyň hümmetiniň öz aldyran pulunyňkydan has kändigini aýtjak bolsa-da, soňra sesini çykarmazlygy ýüregine düwdi.

— Bu bölek bolsa maňa — diýip, Alhimik aýtdy. — Men öýüme dolanmaly, çölde bolsa uruş gidip dur.

Altyn bölekleriniň dördünjisini ol ýene keşişe uzatdy:

— Bu hem Santýago üçin. Oňa gerek bolmagy mümkin.

— Men hazynanyň gözlegine çykdim ahyryn — diýip, ýetginjek gygyryp goýberdi. — Ony tapmagyma-da az wagt galdy.

— Hazynany tapjagyňa doly ynanýaryn — diýip, Alhimik onuň göwnüni götermekçi boldy.

— Onda bu altyn meniň nämäme gerek?

— Munuň öz sebäbi bar. Sen eliňdäki bar zadyňdan iki gezek mahrum bolduň. Birinji gezek hilegäriň toruna düşdün, soňky gezek bolsa seni serdar talady. Men bir garry, yrymçyl arap bolanym üçin, ata-babalarymyzdan miras galan bir nakylyň dogrudygyna ynanýaryn. Ata-babalarymyz bolsa: «Bir gezek başyňdan inen zat, soňra hiç haçan garşyňdan çykman biler, ýöne iki gezek başyňdan inen şol bir zat üçünji gezek hem saňa hökman duçar bolar» diýipdirler.

Olar atlandylar.

— Men saňa düýşler bilen bagly bir wakany gürrüň bereýin — diýip, Alhimik söze başlady.

— Atyňy sürüp, golaýragyma gel.

Ýetginjek onuň aýdanyna boýun boldy.

— Ine, onsoň, gadymy Rimde, imperator Tiberiniň zamanynda bir gowy adam ýaşap geçipdir. Onuň iki sany ogly bar eken. Ogullarynyň biri ykbalyny esgerlik bilen baglapdyr, imperiýanyň çet-gyraklarynda gulluk etmäge gidipdir. Ogullarynyň ikinjisi goşgy ýazmak bilen meşgullanyp, öz eserleri bilen bütin Rimi heýjana salypdyr.

Bir gezek goja bir düýş görüpdür. Düýşünde onuň öňünde asman çapary peýda bolup, onuň ogullarynyň biri tarapyndan aýdylan sözleriň bütin dünýäde meşhur boljakdygyny, köp ýüzýyllyklaryň dowamynda adamlaryň olary gaýtalap gezejdiklerini habar beripdir. Goja şonda bagtdan ýaňa gözýaşlaryny saklap bilmändir: ykbal oňa şeýle sahylyk, rehimdarlyk edipdi, çünki oňa atanyň arzuwlap biljek iň uly şatlygyny bagyşlapdy.

Goja şol düýşi gören gününden köp wagt geçmänkä aradan çykypdyr. Ol agyr arabanyň aşagyna düşmekden bir çagajygy halas etmekçi bolanda, özi arabanyň aşagynda galyp jan beripdir. Ol päkize ömür sürensoň, göni arşa çykarylypdyr, şol ýerde-de düýşüne giren asman çaparyna duşupdyr. Asman çapary oňa ýüzlenip:

— Sen mylaýymdan oňat bir adamdyň. Seniň ömrüň söýgä ýugruldy, ölümiňem belent mertebä eýe bolmagyňa sebäp boldy. Men seniň islendik haýyşyňy ýerine ýetirerin — diýipdir.

— Durmuş meni asla ynjytmady — diýip, goja söze başlapdyr. — Sen düýşüme giren mahalyň men öz tagallalarymyň biderek bolmandygyny duýdum. Çünki oglumyň ýazan şygrylarynyň nesilden-nesle geçjekdigini bildim. Özüm üçin-ä dilejek zadym ýok. Ýöne her bir kaka özüniň ýetişdiren, okadan, nesihatlar bilen gulagyny gandyran oglunyň şöhrata eýe bolanyny görüp, buýsanman durup bilmez. Şonuň üçinem uzak geljekde oglumyň şygrylarynyň ýaňlanyşyny göresim gelýär.

Çapar elini gojanyň egnine degripdir, olar şol pursadyň özünde uzak geljege baryp düşüpdürler. Olar düşnüksiz dilde gepleýän adamlaryň ýaşaýan şäherine barypdyrlar.

Goja ýene şatlygyna bäs gelip bilmän, gözlerine ýaş aýlapdyr.

— Men oglumyň şygrylarynyň asyrlary aşjakdygyny bilýärdim — diýip, ol gözýaşyny sylyp seslenipdir. — Hany sen maňa aýt: şu adamlar onuň haýsy setirlerini gaýtalaýarlar?

Çapar mylaýymlyk bilen gojany oturgyçlaryň birinde oturdyp, özi hem gapdalynda çöküpdür.

— Seniň ogluň goşgulary бүтін Rimde meşhur boldy, olary her kim söýýärdi, olardan lezzet almaýan ýokdy. Ýöne Tiberiniň zamany tamam bolanyndan soňra, şol goşgulary unutdylar. Adamlar seniň esger ogluň sözlerini gaýtalaýarlar.

Goja çaparyň ýüzüne geň galyp seredipdir.

— Ol uzakdaky welaýatlaryň birinde gulluk edýärdi — diýip, çapar gürrüni dowam edipdir. — Ony ýüzbaşy belläpdirler. Ol adalatlydan ýuka ýürekli bir adam eken. Bir gün onuň gullarynyň biri näsaglap, demini sanamaga başlapdyr. Seniň ogluň bir güýçli tebibiň peýda bolandygyny eşidip, şonuň gözlegine çykypdyr. Ýolda bolsa şol tebibiň Isa alayhyssalamdygyny bilip galypdyr. Ol onuň sagaldan adamlary bilen duşuşypdyr, onuň nämäni wagyz edýändigini öwrenipdir we rim ýüzbaşysydygyna garamazdan, onuň getiren dinine giripdir. Bir günem säher wagty onuň huzuryna barypdyr. Ol öz gulunyň keselländigini aýdyp, ondan kömek sorapdyr. Mugallym — Isa alayhyssalama şeýle diýip ýüzlenýärdiler — onuň bilen gidip biljekdigini aýdypdyr. Ýüzbaşy onuň gözlerini gören badyna, Hudaýyň pygamberidigini aňlapdyr. Ana, şonda ol hiç haçan unudylmajak sözlerini diline getiripdir. Şonda ol şeýle diýipdir: «Ýa, Biribar! Şu pygamberiň haky üçin, ýekeje söz diýseňem, gulumyň sagaljakyna ynanýaryn».

Ine, gojanyň gören düýşi bilen bagly wakany hem eşitdiň.

Alhimik atynyň jylawyny gowşatdy.

— Her bir adam, näme bilen meşgullanýandygyna garamazdan, dünýäniň taryhynda esasy orny eýeleýär, adatça mundan habarsyz bolýar.

Santýago gülümsiredi. Ol ýaşayşyň çopan üçin şeýle möhüm bolup biljekdigi barada hiç haçan pikir hem etmändi.

— Salamat gal! — diýip, Alhimik seslendi.

— Salamat bol! — diýip, yetginjek jogap gaýtardy.

Santýago kalbynyň aýdýanlaryna ünsli diň salyp barşyna, çölün içi bilen iki sagat dagy atyny sürüp gitdi. Hazynanyň nirede gömlendigini onuň kalby syzaýmalydy. Alhimik oňa: «Hazyna nirede bolsa, ýüregiň hem şol ýerde bolar» diýipdi.

Ýöne kalby başga zatlardan söz açýardy. Ol iki gezek gören şol bir düşüni oraşan etmek maksady bilen öz dowarlaryny taşlap gaýdan çopanyň başdan geçirenlerini gürrüň berdi. Öz Ýoluň diýilýäniň nämedigini, şol ýoly geçmegiň hötdesinden gelenleriň köpsanlysy — tarp topraklaryň ýa-da taýsyz gözelleriň gözlegine çykanlar, öz döwürdeşleriniň oý-pikirlerine hemde ýalan düşüňjelerine garşy duranlar barada ýatlatdy. Ol uly açyşlaryň, düýpli özgerişleriň, kitaplaryň gürrüňini etdi.

Santýago gum depesine çykmak üçin atyny gyssap ugranda — diňe şol wagt kalby onuň garaşýan sözlerini pyşyrdady: «Ünsli bol! Meni hünübirýan bolup aglan ýeriňden taparsyň, diýmek, seniň hazynaňam şol ýerde bolar».

Ýetginjek atyny ýuwaşjadan sürüp barýardy. Ýyldyz sepilen asmanda ýene dolan Aý göründi — onuň çöl bilen ýol söküp başlanyna bir aý bolaýan oguşýa. Aý gum depelerini ýagtyldýardy, kölegeler şeýle bir geň şekillere eýe bolýardylar welin, çöl tolkunyp ýatan deňzi ýada salman hem duranokdy. Santýago Alhimik bilen hoşlaşyp, jylawyny gowşatmak bilen atyny öz ugruna goýan pursadyny ýatlady. Aý bu mahal çöl ümsümligini we hazynanyň gözlegine çykanlaryň goýup giden yzlaryny ýagtyldýardy.

Ýetginjek birnäçe minutdan depäniň üstünde peýda bolup, töweregine garanda, ýüregi gürs-gürs edip urmaga başlady. Onuň önünde Aýyň, ak çägäniň şöhesine ap-aýdyň görnüp duran piramidalar selenläp durdylar. Santýago atyndan düşüp, dyzyna çökdi-de hünübirýan aglamaga başlady. Ol Öz Ýoluňa ynanmagy kalbyna guýany üçin, Melhisedek, jäch önümleriň Söwdagäri, inlis, Alhimik bilen tanyşdyrany üçin, — iň esasysy hem — söýginiň hiç haçan adamy Öz Ýolundan aýra salmajagyna ynanmaga mejbur eden çöl gyzyny garşysyndan çykarany üçin, Hudaýa şükür baryny etdi.

Piramidalar münýýlyklaryň belentliklerinden ýetginjege garap durdy. Eger ol islese, şindi jülgä dolanyp baryp, Patma öýlenip, dowarlaryň yzyna düşüp biler. Çölde Ählumumy Dilden habarly, gurşuny altyna öwürüp bilýän Alhimik hem ýaşap ýör ahyryn. Santýagonyň öz sungatyny kimdir birine görkezmek, öz paýhasynyň

miwesi bilen kimdir birini geň galdyrmak aladasy ýok: Öz Ýoluna eýermek bilen, ol özüne gerekli zatlary öwrendi, arzuw eden zatlarynyň-da tagamyny datdy.

Ýöne ol öz hazynasyny gözleýärdi, çünki diňe öňde goýlan maksada ýetilen halatynda işi bitdi hasaplap boljakdy. Ýetginjegin henizem aglap durşudy. Ol aýagynyň aşagyna — gözýaşlarynyň damyp duran ýerine gözünüň gytagyňy aýlanda, tomzagyň gyrmyldap barýandygyny gördi. Çöl söküp ýören wagty, Santýago tomzagyň Müsürde Hudaýyň nyşany hasaplanandygyny bilipdi.

Oňa ýene bir yşarat aýan edilipdi, ol duran ýerini gazmaga başlady. Ýöne gazmaga başlamanka, ol jäç önümleriň söwdagärini ýadyna saldy, onuň ýalňyşýandygyna düşündi: eger tutuş ömrüni daş örüp geçirse-de, hiç kimiň öz howlusynda piramida gurup biljek gümany ýokdy.

Ol özüne yşarat edilen ýeri uzak gijeläp gabsada, tapan zady bolmady. Oňa piramidalaryň belentliginden müňýyllyklar garap durdy. Ýöne ol umytdan düşmedi — gazan çukuryňy çäge bilen doldurjak bolup duran ýel bilen göreşip şol gazdy durdy, gazdy durdy. Santýago güýçden gaçypdy, ellerini pakgardypdy, ýöne hazynany gözýaşynyň daman ýerinden gözlemegi emr eden kalbyna ynanman bilmeýärdi.

Birden, goparan daşlaryny çukurdan çykarmak bilen meşgul bolup durka, onuň gulagyna aýak sesleri eşidildi. Santýago ses gelen tarapa gaňrylyp seredende, birtopar adamyň üstüne abanyp durandygyny gördi. Olar ýagta ýeňselerini öwrüp duransoňlar, yüz-gözlerini saýgarmak mümkin dälidi.

— Bu ýerde näme işläp ýörsüň? — diýip, olaryň biri sorady.

Ýetginjek sesini çykarmady. Onuň süňňüni gorky gaplap alypdy, çünki şindi ýitirip biljek zady bardy.

— Biz uruşdan gaçyp gaýtdyk — diýip, olaryň başga biri dillendi. — Bize pul gerek. Sen bu ýere näme gömdüň?

— Hiç zadam gömemok — diýip, Santýago jogap berdi.

Gaçgaklaryň biri ony çukurdan çekip çykardy, ýene biri onuň kiselerini sermeläp altyn bölegini tapdy.

— Altyn! — diýip, ol zowladyp goýberdi.

Şol pursat Aýyň şöhlesi garakçynyň gözlerini ýagtyltdy, Santýago şol gözlerde öz ajalyny gördi.

— Çukurda başga-da altyn bolaýmaly — diýip, gaçgaklaryň biri seslendi.

Olar çukury gazmagyny dowam etmegi Santýagodan talap etdiler. Oňa boýun egmekden başga ýol galmady. Ýöne hazynanyň üstünden baranokdy. Gazaba münen garakçylar yetginjegi urmaga başladylar. Gündogarda daň şapagy gyzaryp başlaýança-da, ony ýençmek kemini goýmadylar.

Santýagonyň eşikleri sal-sal bolupdy, ol ajalynyň golaý gelendigini bildi. Birden onuň ýadyna Alhimigiň sözleri düşdi: «Öljek bolup durkaň saňa puluň näme derkary bar? Pul ajaly bir pursat hem yza tesdirip bilmeýär».

— Men hazyna gözleýän! — diýip, Santýago gygyryp goýberdi.

Ol ýençgilenen, gana boýalan dodaklaryny kynlyk bilen gymyldadyp, garakçylara düşüşünde iki gezek müsür piramidalarynyň golaýynda gömlüp goýlan hazynany görendigini gürrüň berdi.

Gaçgaklaryň baştutanydyr diýdirýän biri uzak wagtlap dymanyndan soňra, adamlarynyň birine ýüzlendi:

— Ony goýber. Onda alar ýaly başga hiç zat hem ýok, bu bölek altyny-da ol bir ýerden ogurlan bolsa gerek.

Santýago ýere ýazylyp gitdi. Gaçgaklaryň baştutany onuň göreçlerine bakmak isledi, ýöne yetginjegiň nazary piramidalara tarap gönügend.

— Ýörüň, bu ýerden arany açalyň — diýip, garakçybaşy ýanyndakylara ýüzlendi-de, yetginjege tarap öwrüldi. — Munuň ýaly derejede samsyk bolmaly dældigiňe düşünmegiň üçin, seni diri galdyrýaryn. Şu wagtky seniň duran ýeriňde meniň özümem iki ýyl mundan ozal birnäçe gezek gaýtalan bir düşüşi görüpdim. Düşümde, göýä meniň Ispaniýa tarap ýola düşüp, şol ýerde çopanlaryň öz dowarlary bilen birlikde gijelerini geçirýän ýeriniň — goşhanasynyň ýerinde injir ösüp oturan bir weýran bolan ybadathanany tapmalydygym aýdylýardy. Şol injiriň kökleriniň astynda hazyna gömlüp goýlanmyş. Ýöne men diňe gören düşüm sebäpli, çöli kesip geçmäge hyýallanar ýaly, beýle bir akmagam däl.

Garakçylar şondan soň, bu ýerden arany açmak bilen boldular.

Santýago hyk-çok edip ýerinden galdy. Ol iň soňky gezek piramidalara tarap nazaryny aýlady. Olar ýetginjege seredip ýylgyrýardy. Ol hem piramidalara ýylgyrmak bilen jogap berdi. Santýago kalbynyň bagtdan ýaňa püre-pür bolup durandygyny duýdy.

Ol öz hazynasyny tapypdy.

Sözsoňy

Ýetginjeğiň adyny Santýago diýip tutýardylar. Ol ýarysy weýran bolan ybadathananyň ýanynda peýda bolanda, töwerek gowy garalypdy. Birmahal goşhananyň ýerleşen ýerinde henizem injir hellewläp otyrды, sal-sal bolup duran gümmeziň ýşlaryndan bolsa ýyldyzlar jyklaýardylar. Ol bir gezek şu ýerde dowarlary bilen birlikde gijesini geçirendigini ýadyna saldy. Ukusyny gowy alyp bilmändi diýäýmeseň, şol gezek gije diýseň rahat geçipdi.

Ol ýene-de bu ýere geldi. Bu gezek ýanynda dowarlary ýokdy: oňa derek eline pil alyp gelipdi.

Ol uzak wagtlap asmany synlap durdy. Soňra ýantorbasyndan bir çüýşe şerap çykaryp, bir gezek owurtlady. Bir gezek çölde Alhimik bilen oturyşlary we şerap içişleri göz önünde janlandy. Ol öz geçen hupbatly ýollary barada, Hudaýyň täsin bir ýol bilen hazynany salgy berşi barada oýlandy. Eger ol öz gören düýşlerine ynanmadyk bolsa, Melhisedege, garakçylara duşmadyk bolsa...

«Bu sanawy uzaltsaň, uzaldyp oturmaly. Ýöne bu ýol çelgiler bilen belli edilendi we azaşjak gümanym ýokdy» diýip, ol içini gepletди.

Uklanyny onuň özi hem duýman galdy. Gözüni açan mahaly bolsa Gün al-asmana galypdy. Santýago injir agajynyň kökleriniň ýerleşýän ýerini gazmaga başlady.

«Garry jadygöý» — diýip, ol hyýalynda Alhimige ýüzlendi. — Sen bar zady önünden bilen bolmaly. Sen hatda, meniň şu ybadathana aşyp bilerim ýaly, ikinji bölek altyny hem maňa niýetläp goýup gaýdypdyň ahyryn. Meniň sallam-sajak bolup, ýenjilen göwrämi süýräp gelşimi gören keşişň gulküsini saklajak bolşuny bir görsediň. Sen bu zatlar başymdan inmäňkä-de hazynanyň nirede ýerleşýänini aýdaýmaly dälmiň?»

«Beýle etsem bolmazdy». Bu sözler ýel yraýan otlaryň pyşyrdysy bolup eşidildi. «Eger bu barada öňünden duýduran bolsam, sen piramidalary görüp bilmezdiň. Olar bolsa gözelligi bilen görenleri haýrana goýýar. Şeýle dälmi?»

Bu Alhimigiň sesidi. Ýetginjek ýylgyrды-da, gazmagyny dowam etdi. Ýarym sagatdan soňra pil bir gaty zada degdi, şondan bir sagat geçeninden soňra bolsa, gadymy altyn teňňelerden dolup duran sandyjak Santýagonyň öňünde keserip durdy. Sandyjagyň içinde teňňelerden başga-da gymmatbaha daşlar, ak, gyzyň ýelekler bilen bezelen altyn ýüzükler, dürler bilen haşamlanan daş butlar — bu ýurtda birmahal unudyňan ýeňişleriň netijesinde ele salnan oljalar hem bardy. Bu oljanyň eýesi ol hakda mirasdüşerlerine habar bermegi islemedik borly.

Santýago torbasyndan Urim, Tumim atlandyrylan daşlary çykardy. Olar diňe bir gezek — bazarda garşylan säherinde onuň derdine ýaradylar: durmuş şolar bolmanda-da, dogry yşaratlaryny kem etmedi.

Ol daşlary hem sandygyň içine oklady — olar hem hazynasynyň bir bölegi: bu daşlar oňa indi gaýdyp hiç haçan görmejek kişisi bolan garry şany ýatladyp durarlar.

«Durmuş, hakykatdanam, Öz Ýoluna eýerýänlerden genji-hazynasyny gysgananok» — diýip, Santýago içini hümetledi. Tarife gidip, hazynanyň on böleginden birini sygan aýala bermelidigini ýadyna saldy. «Syganlar dana halk bolýar! Bu olaryň jahany köp syýahat etmekleri bilen bagly bolaýmasa».

Ol ýüzüni ýeliň sypap gidendigini duýdy. Bu Afrikadan uçup gelen «gündogarlydy». Bu gezek ol özi bilen çölüň ysyny alyp gelmändi, garaýagyzlaryň salýan howpy barada-da duýdurmaýardy. Şindi Santýago onda golaýlap-golaýlap, ahyry hem dodaklarynda yz goýan posanyň ysyny, sesini hem tagamyny tapawutlandyrmagy başardy.

Ýetginjek ýylgyrды: onuň hyýalynda janlandyran zady Patmanyň ilkinji posasydy.

— Men barýan — diýip, ol içindäkini daşyna çykardy. — Patma, men seni yzlap barýan!

Rus dilinden terjime eden Orazgylýç ÇARYÝEW.